

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહીમ

"કા-લ રસૂલુલ્લાહિ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ
વસલ્લમ, તુહફતુલ મુઅમિનુલ મલ્ત."

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ
ફરમાયા : "મુઅમિનકા પસંદીદહ તોહફા મૌત હૈ."
(તબરાની)

સઆદતે દારૈન ઔર હુસ્ને ખાતિમહ

હર મુઅમિનકે અસલી વતન યા'ની આબિરતકી નેઅમતોંકા ઝિક
ઔર ઉસકી બશારતે ઔર અલ્લાહ તઆલાકી મુહબ્બત દિલોંમે
મજબૂત કરનેકે લિએ નિહાયત હી મુફીદ મજમૂઆ



મુરત્તિબ :

✍ મૌ. શમ્સુલહક હાશિમ

મુ. ચાંગા, જિ. આણંદ
(ગુજરાત-ઈન્ડિયા)

(સર્વ હક્ક પ્રકાશકને આધિન)

સઆદતે દારૈન ઔર હુસ્ને ખાતિમહ

મુરત્તિબ : મૌ. શમ્સુલહક હાશિમ

ઈશાઅત : ઝિલહજજ-૧૪૪૨ હિજરી,
જુલાઈ-૨૦૨૧ ઈસ્વી

કિતાબ મિલનેકા પતા :

(૧) મૌ. શમ્સુલહક હાશિમ

ચાંગા, જિ. આણંદ

મો. ૯૯૨૫૫ ૪૨૩૨૦

(૨) આસિફ મૌ. શમ્સુલહક

પરફેક્ટ ગેસ સર્વિસ

ભાલેજ રોડ, મિના પાર્ક પાસે, જિ. આણંદ

મો. ૯૯૨૫૮ ૩૮૨૧૧

યહ કિતાબ છાપને યા છપવાનેકી કોશિશ ન
કરે. જરૂરત હો તો ઉપરકે પતે પર રાબતા કરે.

મહૂમ હાજી અહમદસાહબ બાંઘણી વાળા (જિ. આણંદ)
તથા તેમની ફેમિલીના ઈસાલે સવાબ અર્થે છપાવી
વકફ કરી છે. અલ્લાહ તઆલા મહૂમની બાલબાલ
મગફિરત ફરમાવે. આમીન, યા રબ્બલ આલમીન !

इ हरिस्त

ક્રમ	વિષય	પેજ
	ફેહરિસ્ત.....	૦૩
	તકરીજ.....	૦૮
	ચંદ જરૂરી બાતેં.....	૦૯
	પેશ લફ્જ.....	૧૨
(૧)	વબાકી બીમારીસે પરેશાની ઔર વેહશત.....	૧૬
(૨)	મૌત કયા ચીજ હે ?.....	૧૮
(૩)	મૌત ખુદાકે ઈખ્તિયારમેં હે.....	૧૯
(૪)	ગરગર-એ-મૌતસે કયા મુરાદ હે ?.....	૨૨
(૫)	મલકુલ મૌતકી કુદરત.....	૨૩
(૬)	મૌતસે વેહશત કોતાહ નઝરી.....	૨૫
(૭)	મુઅમિનોંકે લિએ મૌત તોફહા હે.....	૨૬
(૮)	મૌતકી તમન્ના કરનેકે બારેમેં.....	૨૭
(૯)	મૌત યા મુસીબત પર ઈન્ના લિલ્લાહ પળ્હના...	૨૮
(૧૦)	તસ્લીમ ઔર રઝા બિલ કદ્ર ફર્જ હે.....	૨૯
(૧૧)	જો શખ્સ અલ્લાહસે મિલના પસંદ કરતા હે, અલ્લાહ તઆલા ભી ઉસસે મિલના પસંદ કરતા હે.	૩૨

ક્રમ	વિષય	પેજ
(૧૨)	એક અહમ નસીહત.....	૩૪
(૧૩)	અલ્લાહ તઆલા ઈન્સાનોંકો દારુસ્સલામકી દઅવત દેતા હે.....	૩૫
(૧૪)	અવલિયાઅલ્લાહકે લિએ ખુશખબરી.....	૩૮
(૧૫)	મૌતકો યાદ કરનેકે ફાયદે.....	૪૨
(૧૬)	મૌતકે મુતઅલ્લિક અસ્હાબે મઅરિફતકે અકવાલ..	૪૩
(૧૭)	હઝરત ઉમર (રદિ.)કા તાઉનકે ઝમાનેમેં મુલ્કે શામકા સફર.....	૪૫
(૧૮)	તાઉનકે બારેમેં ઈરશાદે નબવી (સલ.)કી હિકમતેં	૪૮
(૧૯)	બાઝ ખાસ સૂરતોંમેં છુટછાટ.....	૫૧
(૨૦)	તકલીફ ઔર રાહતસે કોઈ ઈન્સાન અપની અકલસે બચ નહીં સકતા.....	૫૨
(૨૧)	એક અહમ ઈબ્રત.....	૫૩
(૨૨)	ઈન્સાનકી ઉમરમેં બરકતકા મતલબ.....	૫૪
(૨૩)	બીમારીયાં ઔર મુસીબતોંકા સવાબ.....	૫૬
(૨૪)	તાઉન (પ્લેગ)કી બીમારીકા સવાબ.....	૫૮
(૨૫)	ઝિંદગીકે સાંસ ગિને હુએ હેં.....	૫૯
(૨૬)	મુઅમિન મૌતકે વકત નહીં ગભરાતા.....	૬૦
(૨૭)	હમ મૌતસે ક્યૂં ગભરાતે હેં.....	૬૧

સઆદતે દારૈન ઓર હુસ્ને ખાતિમહ....

(v)

ક્રમ	વિષય	પેજ
(૨૮)	કબ્રકી તન્હાઈકો વહશત સમજના ગલત હૈ..	૬૨
(૨૯)	કબ્રમેં મુઅમિનકી સવાલ-જવાબકે વક્ત મદદ..	૬૩
(૩૦)	મરનેકે બાદ આંખેં વહ સબ કુછ દેખ લેગી, જો દુન્યવી ઝિંદગીમેં દેખ નહીં સકતી થી....	૬૭
(૩૧)	ફરિશતોંકે પાંચ સિફાત.....	૬૮
(૩૨)	મુઅમિન અપની કબ્રમેં મજા ઉળા રહા હૈ.....	૭૦
(૩૩)	અઝાબે કબ્રસે નજાત કેસે ?.....	૭૧
(૩૪)	સિત્તેર હઝાર મરતબા કલિમએ તરયિબહ જો શખ્સ પળહે યા જિસકે લિએ પળહા જાએ ઉસકી મગફિરત હો જાએગી.....	૭૨
(૩૫)	હઝરત અનસ (રદિ.) પર હાલતે રઝાકા ગલ્બા	૭૪
(૩૬)	મેરી રહમત મેરે ગઝબ પર ગાલિબ હૈ.....	૭૪
(૩૭)	હુઝૂર (સલ.)કા દુઆમેઅલ્લાહુમ્મગ ફિરલી પળહના	૭૫
(૩૮)	કબ્રમેં જારી રહેનેવાલે નફાબખ્શ આ'માલ..	૭૬
(૩૯)	ઈસાલે સવાબ.....	૭૭
(૪૦)	વાલિદૈનકી વફાતકે બાદકે હુકૂક.....	૭૯
(૪૧)	નાફરમાન અવલાદકે લિએ કીમતી મૌકા....	૭૯
(૪૨)	મરનેકે બા'દ રૂહોંકી આપસમેં મુલાકાત.....	૮૦

(5)

$$(\xi)$$

સઆદતે દારૈન ઓર હુસ્ને ખાતિમહ....

ક્રમ	વિષય	પેજ
(૪૩)	મુરદે કોઈ કલામ (ખાત) સુન સકતે હૈં યા નહીં ?	૮૧
(૪૪)	વહ ખુશનસીબ જિનકા બદન કબ્રમે ભી મહફૂઝ હૈં	૮૩
(૪૫)	ગુનહગારકે આંસૂંકી કીમત.....	૮૫
(૪૬)	ઈન્તિહાઈ નફાબખ્શ અમલ.....	૮૬
(૪૭)	એક તસલ્લીબખ્શ હદીષ.....	૮૭
(૪૮)	બુરે ખાતિમહસે ડરતે રેહના.....	૮૧
(૪૯)	બુરે ખાતિમહકે અસ્બાબ.....	૮૨
(૫૦)	હુસ્ને ખાતિમહ અઝીમ દોલત હૈં.....	૮૪
(૫૧)	ઈસ્તિકામત ઔર હુસ્ને ખાતિમહકેલિએ નવ નુસ્ખે	૮૫
(૫૨)	આલમે બરઝખ.....	૧૦૧
(૫૩)	આલમે બરઝખકી નેઅમતે.....	૧૦૩
(૫૪)	દુન્યામે દેખનેવાલોંકો બરઝખકે અહવાલ નજર ન આના.....	૧૦૮
(૫૫)	પુલ સિરાત પરસે ગુઝરતે હુએ અહલે ઈમાનકી શાન	૧૧૩
(૫૬)	જન્નતકી તરફ રવાનગી.....	૧૧૪
(૫૭)	જન્નત.....	૧૧૪
(૫૮)	જન્નતુલ ફિરદોસ.....	૧૧૫
(૫૯)	જન્નતકી નેઅમતે.....	૧૧૬

(6)

સાધતે દારૈન ઓર હુસ્ને ખાતિમહ....

(9)

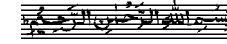
ક્રમ	વિષય	પેજ
(૬૦)	જન્મત ઔર દોઝખકા મવજુદહ મુકામ.....	૧૧૭
(૬૧)	તમામ સહાબા (રદિ.) જન્મતી ઔર અલ્લાહકી રઝામંદીસે નવાઝે ગએ હૈં.....	૧૧૮
(૬૨)	અહલે જન્મતકી સબસે બળી નેઅમત.....	૧૨૦
(૬૩)	જન્મતકે લિઅે સબસે પેહલે પુકારે જાનેવાલે.	૧૨૨
(૬૪)	જન્મતકો તીન હઝરાતકા શૌક.....	૧૨૨
(૬૫)	જન્મતમેં દોસ્તોંકી મુલાકત ઔર તફરીહ.....	૧૨૨
(૬૬)	દોસ્તોંકી મુલાકાતકે લિઅે જન્મત અલગ હોગી..	૧૨૫
(૬૭)	હમારી મુસલમાન બીવીયાં જન્મતી હૂરોંસે ઝિયાદહ હસીન (ખૂબસૂરત) હોગી.....	૧૨૬
(૬૮)	જન્મતકી હૂરોંકી સિફાત.....	૧૨૭
(૬૯)	જન્મત દુન્યાકી તમામ તકલીફોંકો ભૂલા દેગી.	૧૨૮
(૭૦)	દુન્યાકી તકલીફોંસે દરજે બુલંદ હોતે હૈં.....	૧૨૯
(૭૧)	જન્મતકા દરવાઝા ખિટખિટાનેકા વઝીફા.....	૧૨૯
(૭૨)	જન્મતકે દરવાઝે પર લિખ્ખી હૂઈ એક તહરીર..	૧૩૦
(૭૩)	ઉમ્મીદકો અવસત દરજે પર રખના ચાહિયે..	૧૩૦
(૭૪)	ઈરશાદાતે હકીમુલ ઉમ્મત (રહ.).....	૧૩૪



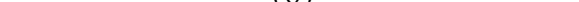
(7)

(2)

સઆદતે દારૈન ઓર હુસ્ને ખાતિમહ....



ਤਕਰੀਅ



 (8)

XX

ચંદ ઝરૂરી બાતે

કિતાબકા મુતાલઆ કરનેસે પેહલે ઈન બાતોંકો પેશે નઝર રખના ચાહિએ :

- (૧) રૂહકા ઠિકાના ઈલ્લીય્થીન યા સિઝઝીનમે હે.
- (૨) મરનેકે બાદ રૂહ બાકી રહતી હે, મગર જિસ્મ આમ તોર પર ગલ-સડ કર મિટ્ટીમે મિલ જાતા હે. હા, અમ્બિયા (અલૈ.)કે બદન મિટ્ટી પર હરામ હે. યાની ઉન્કે બદન સલામત રહતે હે ઔર ઉન્કે અલાવહ અલ્લાહ જિન્હે બાકી રખના ચાહે.
- (૩) રૂહકો અપને જિસ્મકે ઝર્આત ઔર કબ્રસે ખાસ તઅલ્લુક રહતા હે.
- (૪) કબ્રકા અઝાબ યા સવાબ જિસ્મ ઔર રૂહ દોનોં પર હોતા હે, મગર રૂહ પર બ-રાહે રાસ્ત ઔર જિસ્મ પર રૂહકે વાસ્તેસે હોતા હે.
- (૫) કબ્રસે મુરાદ આલમે બરઝખ હે.
- (૬) તાઝા મુરદે ઉસ વક્ત સુનતે હે, જબ તક ઉનકે પાસ સવાલ-જવાબકે લિએ રૂહ રહતી હે. ફિર નહીં સુનતે.

XX

XX

- (૭) મુરદોંકે સુનને યા સમઝનેસે ઉનકી રૂહે મુરાદ હે, જિસ્મ નહીં. જિસ્મ તો ફના હો જાતા હે. રૂહે સુનતી, સમજતી ઔર સલામોંકા જવાબ દેતી હે.
- (૮) ફરિશ્તે ઔર દુન્યાસે જાનેવાલી રૂહે ભી રૂહોંકો પયગામ રસાનીકા ઝરીયા હે.
- (૯) આલમે બરઝખ યા આબિરતકી ઝિંદગીકે તમામ લવાઝિમાતકા દુન્યવી ઝિંદગી પર કયાસ કરના સહીહ નહીં.
- (૧૦) રૂહે ઈન્તિહાઈ તેઝ રફતાર હે.
- (૧૧) આલમે બરઝખ આબિરતકી પેહલી સીડી હે.
- (૧૨) રૂહોંકા અપને અપને ઠિકાને હોનેકે બા-વુજુદ ભી અપની અપની કબરોંસે તઅલ્લુક રહતા હે.
- (૧૩) આબિરત ઔર બરઝખકે સહીહ હાલાતકી માલૂમાત કરનેકા ઝરીયા અંબિયાએ કિરામકી તા'લીમાત હે.
- (૧૪) હમારા "ઈલ્મ" "વહી"કા મુકાબલા નહીં કર સકતા. "વહી"કે ઝરીયેસે જો કુછ બતાયા ગયા, બિલ્કુલ સહીહ હે.
- (૧૫) અકલકો "વહી"કે તાબે રખના ચાહિયે. "વહી"કો અકલકે તાબે નહીં રખના ચાહિયે.
- (૧૬) આબિરતકે અહવાલકી માલૂમાતકા ઝરીયા "વહી"

XX

XX

હે, અકલ નહીં.

(૧૭) અંબિયા (અલૈ.) ઓર શોહદા દુન્યવી જિંદગીકે એ'તિબારસે વફાત પા ચુકે હૈં. અલ્લાહ તઆલા ઉનકો આલમે બરઝખમે જિંદા રખે તો વહ બરઝખી જિંદગી હે. દુન્યવી જિંદગી પર ઉનકા કયાસ કરના ગલત હે.

(૧૮) આલમે બરઝખમે હર રૂહકા ઠિકાના ઉસકે મરતબાકે મુતાબિક હે.

(૧૯) ખ્વાબમે જિંદા ઓર મુરદા લોગોંકી રૂહોંકી મુલાકાત હો જાતી હે. કયૂં કે ખ્વાબમે એક ખાસ તરીકેસે ઉપર પરવાઝ કરતી હે ઓર મુખ્તલિફ રૂહોંસે મુલાકાત કર લેતી હે.

(અલ્લામહ ઇબ્ને કયિમ (રહ.), કિતાબુરૂહ-૩૭)



XX

XX

પેશ લફઝ



અલ્હમ્દુ લિલ્લાહી રઘિબલ આલમીન. વસ્સલાતુ વસ્સલામુ અલા સય્યિદિલ મુરસલીન. વ અલા આલિહી વ અસ્હાબિહી અજમર્દન ઈલા ચમ્મિદીન. અમ્મા બા'દ..

તમામ તારીફેં તમામ જહાંનોંકે પાલનહાર રબ્બુલ આલમીનકે લિયે હૈં ઓર સલાતો-સલામ હો સય્યિદિલ મુરસલીન હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ પર ઓર આપકે તમામ આલ ઓર અસ્હાબ પર હમેશા હમેશકે લિયે.

અલ્લાહ તઆલાકી કુદરતસે મા-કે રહમમેં પૈદા હોનેવાલે મઅસૂમ બચ્ચેકે બદનમેં એક બિજલી (રૂહ) ડાલ કર ઉસકો પોશીદા કર દેતે હૈં. ફિર દુન્યામે પૈદા હો કર ઉસમેં કેસે કેસે હેરત અંગેઝ ઓર હોશ ઉડા દેનેવાલે કમાલાત ઝાહિર હોતે હૈં કે ઉનકો દેખ કર લોગ તઅજજુબ (અચંબે)મેં પડ જાતે હૈં.

ફિર જબ ઉસ્કે બદનસે રૂહ નિકલ જાતી હે તો ફિર વહ મિટ્ટીમેં મિલ જાતા હે.

XX

XX

ઈન્સાનકી અપની જિંદગીમેં જૈસે જૈસે અકલ ઔર સમજદારી બઢતી હૈ તો ઉસમેં ઈલ્મકી પ્યાસ બળતી હૈ. ફિર વહ કાઈનાતકી એક એક ચીઝકી ગેહરાઈ તક પહુંચનેકી કોશિશ કરતા હૈ. આખિરકાર વહ "રૂહ"કી હકીકત મા'લૂમ કરનેકી કોશિષમેં બેચેન રહતા હૈ. "રૂહ" ક્યા હૈ ? કહાંસે આઈ હૈ ? કિસ તરહ આઈ ઔર કિસ તરહ ચલી જાતી હૈ ઔર કહાં જાતી હૈ ?

મતલબકે ઈસ કિસ્મકે બહુત સારે સવાલ ઉસકે દિલ ઔર દિમાગમેં પેદા હોતે રહતે હૈ. કદીમ ઝમાનેસે આજ તક મુખ્તલિફ તબ્કે ઔર મઝહબી પેશવાઓને ઉસકી હકીકત પર રોશની ડાલી હૈ, મગર સબ બે-ફાઈદા સાબિત હૂઈ. ચાંદ પર પહુંચનેકે દાવેદાર ઔર નઈ હૈરત-અંગેઝ ચીઝે ઈજાદ કરનેવાલે ભી આજ તક "રૂહ"કી હકીકત મા'લૂમ કરનેમેં આજિઝ ઔર લાચાર નઝર આતે હૈ.

ઝમીન ઔર આસ્માનો ઔર કાઈનાતકો પેદા કરનેવાલા "રબ્બુલ આલમીન" હી ઉસકા રાઝ બતા સકતા હૈ. ઝમીનવાલે તો ઉસ્કે ઝરેં કો ભી નહીં જાન સકતે.

આપકે હાથોમેં યહ કિતાબ હૈ, ઉસકો તૈયાર કરનેમેં હકીમુલ ઉમ્મત હઝરત મૌલાના અશરફઅલી થાનવી (રહ.)કે બયાનાત ઔર ઈર્શાદાતે હકીમુલ ઉમ્મત ઔર

XX

XX

દીગર મુખ્તલિફ કિતાબોં ઔર હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ શફી (રહ.)કી તફસીર "મઆરિફુલ કુર્આન" ઔર હઝરત અલ્લામહ અન્વરશાહ (કશ્મીરી) (રહ.)કે મલ્ફૂઝાત ઔર હઝરત મૌલાના શાહ અબરાહીમ હક સાહબ હરદોઈ (રહ.)કી "તોહફતુલ અબરાર"સે ઔર દિગર ઉલમાએ કિરામકી મોઅતબર કિતાબોંસે મદદ લી ગઈ હૈ.

ઉલમાએ દીનને અપની મુબારક જિંદગી ઉલૂમે દીનકો ઉમ્મતમેં ફેલાને ઔર લોગોંકી દુન્યાકી જિંદગી જો હકીકતમેં આખિરતકી તૈયારી ઔર અલ્લાહ તઆલાકી રઝામંદી હાસિલ કરનેકે લિઅે મિલી હૈ. ઈસ અઝીમ મકસદમેં કામ્યાબી હાસિલ કરનેમેં ઉલમાએ કિરામકી યહ કિતાબોં બેહદ મુફીદ હૈ.

આદમી અપની મૌત ઔર ઉસકે બાદ પેશ આનેવાલે બરઝખી ઔર ઉખરવી હાલાત ઔર મનાઝિરકા હર વકત ધ્યાન રખે. કયૂં કે મૌતકા ધ્યાન રખનેસે ઈબાદતકી રગબત ઔર ગુનાહોંસે પરહેઝ કરનેકા જઝબા જૈસી ઉમદા સિફતેં પેદા હોતી હૈ.

હર શખ્સ યહ જાનતા હૈ કે એક દિન દુન્યાકી જિંદગી ખત્મ હોને વાલી હૈ. જબ ઉસકા વકત આએગા તો દુન્યાકી કોઈ તાકત ઔર આ'લાસે આ'લા સાયન્સી અરબાબ ઔર વસાઈલ મૌતકે મુંહસે ન બચા સકેંગે,

XX



લેકિન ઉસકે બા—વજૂદ લોગોંમેં ઉસસે ગફલત ઓર બેફિકરી પાઈ જાતી હૈ. યહાં તક કે અગર કિસી મજલિસમેં મૌતકા તઝકિરહ આ જાએ તો નાક ઓર ભવેં ચઢ જાતે હૈં. યહ ગફલત ઈમાની તકાઝેકે બિલકુલ ખિલાફ હૈ. મુઅમિનોંકો તો કસરતસે મૌતકો યાદ રખના ચાહિએ ઓર આખિરતકી તૈયારીકે લિએ હર વક્ત ફિકરમંદ રહના ચાહિએ.

હઝરાતે અમ્બિયા (અલૈ.)કા દુન્યામેં તશરીફ લાના ઈસ અહમતરીન મકસદકે લિએ હૈં કે ઈન્સાનકો ઈસકે અસલી ઓર દાઈમી વતનસે આગાહ કરકે વહાંકી દાઈમી નેઅમતોંકા ઉસે મુસ્તહિક બના દિયા જાએ.

યહ કિતાબ અપની ઈસ્લાહ ઓર સુધારકે લિએ નિહાયત કીમતી તોહફા હૈ. આજકલ હર મુસલમાનકે ઘરમેં ઈસ તરહકી કિતાબેં પઢના ઓર સુનાના ઝરૂરી હૈ.

અલ્લાહ તઆલા ઈસ કિતાબકો શર્ફે કબૂલિયતસે નવાઝે ઓર ઝખીર—એ—આખિરત બનાએ, આમીન.

અહકર : શમ્સુલહક હાશિમ : ગુફિર લહૂ

ખાદિમ : સ્ટેશન મસ્જિદ

નડિયાદ, જિ. ખેડા

૨૫, જુલકઅદ—૧૪૪૨ હિજરી



હામિદવ્ વ મુસલ્લિયવ્ વ મુસલ્લિમા...

(૧) વબાકી બીમારીસે પરેશાની ઓર વહશત :

હકીમુલ ઉમ્મત હઝરત મૌલાના અશરફઅલી થાનવી (રહ.)કે ઝમાનેમેં જિલ્લા મુઝફ્ફરનગરમેં તાઉન (પ્લેગ)કી બીમારી બહુત જોરસે ફેલી ઓર કુછ અરસે તક બાકી રહી. થાના ભવન ભી ઉસકી લપેટમેં થા. આમ તોર પર લોગ પરેશાન ઓર બેચેન થે. કોઈ બસ્તી છોડ કર ભાગ ગયા, કોઈ ભાગનેકો તૈયાર થા, કોઈ હેરત ઓર વહશતમેં મુબ્તલા થા. ગર્ઝ કે અજીબ પરેશાનીકા આલમ થા.

ઈન હાલાત પર નજર રખતે હૂએ બંદા (હઝરત મૌલાના અશરફઅલી થાનવી (રહ.)ને આમ લોગોંકી ઈસ્લાહ ઓર રહનુમાઈકી તરફ તવજજુહ ફરમાઈ ઓર વઅઝ ઓર નસીહતકે જલ્સોંમેં આખિરતકી નેઅમતોંકી તરફ રગબત દિલાના શુરૂ કિયા, તાકે દુન્યવી લઝઝતોંસે બેરગબતી હો જાએ ઓર આખિરતકી નેઅમતોંકા મિલના મૌત પર મૌકુફ હૈ ઈસ લિએ ઈમાનવાલોંકે લિએ મૌત નેઅમત હૈ ઓર આખિરતમેં જન્નતકી નેઅમતેં અતા હોનેકી બશારતેં આઈ હૈ.



XX

મુઅમિન પર હર કિસ્મકી મુસીબતો ઔર બીમારીયો ખાસ કર તાઉન ઔર ઉસ જૈસી દૂસરી (કરોના) બીમારીયો મરનેવાલોંકે લિએ આખિરતકી અજરો—સવાબ ઔર અલ્લાહ તઆલાકી રજામંદી મિલનેકી બશારતે વારિદ હૂઈ હે. એસે હિમ્મતઅફઝા ઔર બશારતોંવાલે બયાન સુન કર બીયારે બીમાર ઔર પરેશાન દિલોંમેં તસલ્લી ઔર હિમ્મત પૈદા હૂઈ ઔર ગભરાહટ—બેયેની દૂર હો કર ઈત્મીનાન ઔર સુકૂનકી ફિઝા કાઈમ હૂઈ ઔર મૌતકો અપને લિએ તોહફા ઔર ઈનામ સમઝને લગે.

જબ લોગોંકો યહ બશારતે ફાયદામંદ હૂઈ તો ખ્યાલ હુવા કે બહોત અરસેસે હિન્દુસ્તાનમેં કભી કભી બહોત જગહોંમેં ખતરનાક બીમારીયોંકા ગલ્બા રહતા હે ઔર માલૂમ નહીં કે યહ દૌર કબ તક ચલેગા. અકસર લોગ જહાં બીમારીયાં ફેલતી હે વહાં પરેશાની ઔર ખૌફમેં મુખ્તલા હો જાતે હૈં. એસે લોગોંકે લિએ હિમ્મત ઔર દિલોંકો સુકૂન દેનેવાલી બશારતોંકી ઝરૂરત હે.

અગર એસે ઉમ્મીદ દિલાનેવાલે મઝામીન લિખ કર લોગોં તક પહુંચાયે જાએ તો અલ્લાહ તઆલાસે ઉમ્મીદ હે કે લોગોંકો બહુત નફા હોગા.

લિહાઝા ઉમ્મીદ હે કે એસે ગભરાહટ ઔર બીમારીયોંકે

XX

XX

મૌકે પર યહ મઝામીન પઢ કર સુનાયે જાએ તો ઈન્શાઅલ્લાહ રંજ—ગમ ઔર બેયેનીયાં દૂર હો કર ઈત્મીનાન ઔર સુકૂન પૈદા હો જાએગા.

અલ્લાહ તઆલા ઈસ કિતાબકો આખિરતકા શૌક પૈદા કરકે આખિરતમેં કામ્યાબીવાલે આ'માલકી તૈયારીકી તૌફીક અતા ફરમાએ ઔર અપના કુર્બ ઔર મકબૂલિયત અતા ફરમાએ. આમીન. (બયાન : શૌકે વતન—૭)

(હઝરત મૌલાના અશરફઅલી થાનવી (રહ.)

(૨) મૌત કયા ચીઝ હૈ ?

ફુલ્લુ નફસીન ઝા-ઈકતુલ મૌત : (સૂ. અમ્બિયા : ૩૫)

યા'ની હર જાનદાર મૌતકા મઝા ચખનેવાલા હે. યહાં હર જાનદારસે મુરાદ ઝમીનકી જાનદાર મખ્લૂક હે, ઉન સબકો મૌત આના લાઝમી હે. ફરિશતોંકી મખ્લૂક ઉસમેં દાખિલ નહીં. ઈસમેં ઈખ્તિલાફ હે કે ક્રિયામતકે રોઝ ફરિશતોંકો ભી મૌત આયેગી યા નહીં ?

બા'ઝ હઝરાતને ફરમાયા કે એક લેહઝે (ઘડી)કે લિએ તો સબ પર મૌત તારી હો જાએગી, ચાહે ઈન્સાન હો યા ફરિશ્તે. બા'ઝને ફરમાયા કે ફરિશ્તે ઔર જન્નતકી હુર ઔર ખાદિમ મૌતસે મુસ્તસ્ના (જુદા ક્રિયા ગયા) હે. વલ્લાહુ અઅલમ. (રૂહુલ મઆની)

XX

મૌતકી હકીકત જમ્હુર ઉલમાકે નઝદીક રૂહકા દુન્યવી બદનસે નિકલ જાના છે. રૂહ ખુદ એક જિસ્મે નુરાની લતીફ (નાજુક, સુક્ષ્મ, કોમળ) ઝિંદા હરકત કરનેવાલી સાફ ચીઝકા નામ છે, જો ઈન્સાનકે પૂરે બદનમેં એસી સમાઈ હૂઈ છે જૈસા કે ગુલાબકા અર્ક ગુલાબકે ફૂલમેં. (રૂહલ મઆની)

"ઝાઈકતુલ મૌત"મેં ઈશારા ઈસ તરફ પાયા જાતા છે કે હર જાનદાર મૌતકી તકલીફ મહસુસ કરેગા, કયૂં કે મઝા ચખનેકા મુહાવરા એસે હી મૌકે પર બોલા જાતા છે ઔર રૂહકા લગાવ બદનકે સાથ મજબૂત છે. ઉસકે નિકલનેકે વક્ત તકલીફ ઔર દર્દકા એહસાસ હોના કુદરતી બાત છે.

બા'ઝ અલ્લાહવાલોંકા મામલા છે કે ઉન્કો મૌતસે લઝઝત ઔર રાહત હાસિલ હોતી છે કે દુન્યાકી તંગીયોંસે નજાત હૂઈ. અપને રબસે મુલાકાતકા વક્ત કરીબ આ ગયા તો યહ એક દૂસરી તરહકી લઝઝત છે, જો રૂહકે બદનસે અલગ હોનેકી તકલીફકે ખિલાફ નહીં, કયૂં કે જબ કોઈ બડા ફાયદા ઔર રાહત સામને હોતી છે તો ઉસકે લિએ છોટી તકલીફ બરદાશત કરના આસાન હો જાતા છે. ઈસ લિએ બા'ઝ અલ્લાહવાલોંને દુન્યાકે રંજ ઔર મુસીબતોંકો ભી મહબૂબ કરાર દિયા છે. (મ. કુ. - ૬/૧૮૮)

(૩) મૌત ખુદાકે ઈજ્તિયારમેં હૈ :

મેદાને જંગમેં જિહાદકે લિએ જાના મૌતકા સબબ નહીં

ઔર ન ઘરમેં રહ કર મૌતસે બચ સકતે હૈ, બલકે મૌત તો ખુદાકે ઈજ્તિયારમેં હૈ ઔર તકદીરમેં લિખી હૂઈ છે. જિસ વક્ત મૌતકા વક્ત આ જાએગા તો મૌત આ કર રહેગી. ચાહે મકાનોંમેં બંદ હો યા જંગકે મેદાનમેં. મૌતકી ચુંગલસે છુટકારા હરગિઝ નહીં હો સકતા. અલ્લાહ તઆલાકા ઈર્શાદ છે : **يُؤْتِرِكَ كُتْمُلَ مَوْتٍ وَ لَوْ كُتْمُلَ فِي بُرُؤْمِ مُشَاهِدَةٍ** : તુમ ચાહે કહીં ભી હો વહાં મૌત આ દબાયેગી, અગર ચે મજબૂત કિલ્લોંમેં કયૂં ન હો. (સૂ. નિસાઅ : ૭૮)

ગર્ઝ કે મૌત અપને વક્ત પર ઝરૂર આએગી ઔર મર કર દુન્યાકો છોડના હી પડેગા. તો આખિરતમેં ખાલી હાથ કયૂં જાએ ? બલકે અકલકી બાત યહ છે કે ચંદ રોજ જોહદ કુન, બાકી બખન્દ. (મ. કુ. : ૨/૪૮૦)

બા'ઝ મરતબા હકીમ ઔર ડૉક્ટર બીમારકો બચાનેકે લિએ અનથક કોશિશ કરતે હૈ, લેકીન બીમારકો શિફા નહીં મિલતી, બલકે જિતની દવા કરતે હૈ બીમારી બઢતી છે. ઈલાજસે કોઈ ફાયદા નહીં હોતા. અગર શિફા દવાઓંમેં યા હકીમોંકે હાથમેં હોતી તો ઉન્કે બીવી-બચ્ચે હમેશા બીમારીકે બા'દ તંદુરસ્ત હો જાતે, લેકીન જબ મૌતકા ફેસ્લા તકદીરમેં લિખા હો તો સારી તદબીરોં ઔર કોશિષોં બેકાર સાબિત હોતી હૈ. (ઈરશાદાતે હકીમુલ ઉમ્મત : પૃષ્ઠ-૫૭)

XX

કિતને આદમી ઐસે હૈં કે જિન્હોંને પૂરી ઉમર જંગોંમેં
ઔર લડાઈકે મેદાનમેં ગુજાર દી, વહાં મૌત ન આઈ.
હઝરત ખાલિદ બિન વલીદ (રદિ.) જો ઈસ્લામકે સિપાહી
ઔર જર્નેલ થે, ઉનકા લકબ સૈફુલ્લાહ મશહૂર હૈ. પૂરી
ઉમ્મ શહાદતકી તમન્નામેં જિહાદમેં મશગુલ રહે ઔર
હઝારોં કાફિરોંકો કતલ કિયા ઔર હર ખતરેકી ઘાટીકો
બે-ખૌફ ઔર નિડર હો કર પાર કિયા ઔર હંમેશા યહી
દુઆ કરતે રહે કે મેરી મૌત ઔરતોંકી તરહ ચાર પાઈ
પર ન હો, બલકે મેદાને જિહાદમેં હો, લેકિન આખિરકાર
ઉન્કી મૌત બિસ્તર પર હુઈ.

ઈસસે માલુમ હુવા કે જિંદગી ઔર મૌતકા નિઝામ કાદિરે
મુતલકને આપને હાથમેં રખા હૈ. વહ ચાહે તો આરામકે
બિસ્તરોં પર માર દે ઔર બચાના ચાહે તો તલવારોંકી
છાંવમેં બચા લે. (મઆરિફુલ કુર્આન : ૨/૪૮૪)

મૌતસે ડરના ઔર ભાગના તમામ ઈન્સાનોંમેં કુદરતી
તૌર પર પાયા જાતા હૈ. હર શખ્સ જિંદગીકો મરગુબ ઔર
પસંદ કરતા હૈ ઔર મૌતકો આફત ઔર મુસીબત સમજ
કર ઉસસે બચનેકી તદબીરેં કરતા હૈ. જો શરીઅતમેં ગુનાહ
ભી નહીં, બલકે ઈન્સાનકી યહ ફિતરી ખ્વાહિશ મુકમ્મલ
તૌર પર હરગિઝ પૂરી નહીં હો સકતી. એક ન એક દિન
બહરહાલ મૌત આની હૈ, ચાહે તુમ ઈસસે કિત્ના હી
ભાગના ચાહો. (મઆરિફુલ કુર્આન : ૮/૧૪૪)

XX

XX

(૪) ગરગર-એ-મૌતસે કયા મુરાદ હૈ ?

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા :
અલ્લાહ તઆલા બંદેકી તૌબા કબૂલ ફરમાતે રહતે હૈં,
જબ તક ગરગર-એ-મૌતકા વક્ત ન આ જાએ.

(તિરમિઝી)

ગરગર-એ-મૌતસે મુરાદ વહ વક્ત હૈ કે જબ નઝઅ
રૂહ (દમ તૂટને)કે વક્ત ફરિશ્તે સામને આ જાતે હૈં. ઉસ
વક્ત દારુલ અમન યા'ની દુન્યાકી જિંદગી ખત્મ હો કર
આખિરતકે અહકામ શુરૂ હો જાતે હૈં. ઈસ લિઅે ઉસ વક્ત
કોઈ અમલ કાબિલે કબૂલ નહીં. "ન ઈમાન, ન કુફ્ર" ઐસે
વક્તમેં જો ઈમાન લાતા હૈ ઉસકો ભી મુઅમિન નહીં કહા
જાએગા ઔર ઉસકે સાથ કફ્ર-દફ્રમેં મુસલમાનોં જૈસા
મુઆમલા ન કિયા જાએગા. જૈસા કે ફિરઔનકે વાકિઆસે
સાબિત હૈ. બિલ ઈજમાઅ ફિરઔનકી મૌત કુફ્ર પર કરાર
દી ગઈ હૈ. (રૂહુલ મઆની)

ઈસી તરહ અગર ખુદા ન ખ્વાસ્તા ઐસી હી નઝઅ રૂહકી
હાલતમેં કિસી શખ્સકી ઝુબાનસે કુફ્રકા કલિમા નિકલ
જાએ તો ઉસકો કાફિર ન કહા જાએગા, બલકે ઉસકી
જનાઝેકી નમાઝ પઞહ કર મુસલમાનોંકી તરહ દફન કિયા
જાએગા ઔર ઉસકે કલિમ-એ-કુફ્રકી તાવીલ કી જાએગી.
જૈસા કે બાઝ અવલિયા અલ્લાહકે હાલાતસે ઉસકી તાઈદ

XX

XX

હોતી હૈ કે જો કલિમા ઉનકી ઝબાનસે નિકલ રહા થા, લોગ ઉસકો કલિમા-એ-કુફ સમઝ કર પરેશાન થે. બાદમે કુછ હોશ આયા ઔર અપના મતલબ બતલાયા તો સબકો ઈત્મીનાન હો ગયા કે વહ એન ઈમાનકા કલિમા થા.

ખુલાસા યહ કે જિસ વક્ત રૂહ નિકલ રહી હો ઔર નઝઅકા આલમ હો, વહ વક્ત દુન્યાકી ઝિંદગીમેં શુમાર નહીં. ઉસ વક્ત કોઈ અમલ શરઅન મોઅતબર નહીં. ઈસસે પેહલે પેહલે હર અમલ મોઅતબર હૈ, મગર દેખનેવાલોંકો ઉસમેં બડી એહતિયાત લાઝિમ હૈ, ક્યું કે ઉસકા સહી અંદાઝા કરનેમેં ગલ્તી હો સકતી હૈ કે યહ વક્ત રૂહ નિકલનેકા ઔર મૌતકે ગરગરેકા હૈ યા ઉસસે પેહલે થા.

(મઆરિફુલ કુર્આન : ૪/૫૬૪)

(૫) મલિકુલ મૌતકી કુદરત :

ઈમામે તફસીર મુજાહિદને ફરમાયા કે સારી દુન્યા મલિકુલ મૌતકે સામને એસી હૈ જેસે કિસી ઈન્સાનકે સામને કે ખુલે તશત (થાળ-પ્યાલા)મેં દાર્ને પડે હો, વો જિસ્કો યાહે ઉસકો ઉઠા લે.

એક હદીસમેં હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને એક મરતબા એક અન્સારી સહાબીકે સરહાને મલિકુલ મૌતકો દેખા તો ફરમાયા કે મેરે સહાબાકે સાથ નરમીકા મુઆમલા કરો. મલિકુલ મૌતને જવાબ દિયા કે

XX

XX

આપ મુત્મઈન રહે, મેં હર મુઅમિનકે સાથ નરમીકા મુઆમલા કરતા હું ઔર ફરમાયા કે જિતને આદમી શહરોમેં હો યા દેહાતમેં યા જંગલમેં યા પહાડમેં યા દરિયામેં આબાદ હૈ, મેં ઉન્મેંસે હર એકકો દિનમેં પાંચ મરતબા દેખતા હું. ઈસ લિએ મેં ઉન્મેંસે હર છોટે-બડેસે બિલા વાસ્તા વાકિફ હું. ફિર ફરમાયા કે અય મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ! યહ જો કુછ હૈ અલ્લાહકે હુકમસે હૈ, વરના મેં અગર એક મચ્છરકી રૂહ ભી કબ્જ કરના યાહું તો મુઝે ઈસ પર કુદરત નહીં, જબ તક કે અલ્લાહકા હુકમ ઉસકે લિએ ન આ જાએ.

(મઆરિફુલ કુર્આન : ૭/૬૭)

એક રિવાયતમેં હૈ કે જબ અલ્લાહ તઆલાને દુન્યાકી મૌતકા મુઆમલા મલિકુલ મૌતકે હવાલે કિયા તો ઉન્હોંને અર્જ કિયા : અય મેરે પરવરદિગાર ! આપને મુઝે એસી ખિદમત સુપુર્દ કી હૈ કે સારી દુન્યા ઔર સબ બની આદમ મુઝે બુરા કહેંગે ઔર મેરા ઝિક ભી બુરાઈસે કરેંગે.

અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા કે, હમને ઉસકા તદારુક (નિવારણ) ઈસ તરહ કર દિયા હૈ કે હમને દુન્યામેં મૌતકે કુછ ઝાહિરી અસ્બાબ ઔર અમરાજ રખ દિએ હૈ, ઉસકી વજહસે લોગ મૌતકો ઝાહિરી અસ્બાબ ઔર બીમારીયોંકી તરફ મન્સુબ કરેંગે. આપ ઉન્કી બદગોઈસે મહફૂઝ રહેંગે.

(કુતુબી)

XX

(२५)

મરચલા : મલિકુલ મૌત કિસીકી મૌતકા વક્ત પેહલે સે નહીં જાનતા જબ તક ઉસકો હુકમ ન દિયા જાએ કે ફલાંકી રૂહ કબજ કર લો.

(અહમદ, તફસીરે મઝહરી) (મઆરિફુલ કુઆનિ : ૭/૬૮)

(૬) મૌતસે વહશત કોતાહ નજરી :

મૌતકા સદમા ઓર ઉસસે વહશત (ગભરાના) નાસમજીકા કામ હે. જૈસા કે બચ્ચોંકો 'કપડે ઉતાર દેનેકો' કહા જાએ તો મુંહ ચઢાતે હૈં ઓર રોતે હૈં. ઉનકો ખબર નહીં કે યહ કપડે ઈસ લિએ ઉતારે જાતે હૈં તા કે ઉસસે અચ્છે કપડે પેહનાયે જાએ. ઈદકે દિન બચ્ચોંકો કપડે ઉતાર કર નેહલાતે હૈં તો કિસ કદર રોતે હૈં હાલાં કે ઈદકા નયા જોડા ઉસકે બગૈર નહીં પેહનાયા જા સકતા.

(કશ્કોલે હસન : ૪૭)

ઈસી તરહ હર જાનદાર દુન્યામેં મૌતકા મઝા યખનેવાલા હેં, જિસસે કોઈ બચ નહીં સકતા. ઈસ લિએ મૌતસે ગભરાના મુઅમિનકા કામ નહીં હોના ચાહિએ. વહ તો હર શખ્સકો હર હાલમેં આએગી, યાહે કિત્ને હી હિફાઝતકે સામાન કર લે ફિર ભી આએગી ઓર મુઅમિનકા અકીદા હેં કે મૌત અલ્લાહકે મુકરર કિએ વક્તસે પેહલે નહીં આ સકતી.

અલ્લાહકે અહકામકી પેરવી કરતે હોએ મૌતકા આ

(२५)

સઆદતે દારૈન ઓર હુસ્ને ખાતિમહ....

જાના હમેશાકી રાહતકા ઝરીયા હૈ, જો ઉન્કો આખિરતમૈ
મિલેગી. અલ્લાહ તઆલાકા કુર્આને મજીદમૈ ઈર્શાદ હૈ,
જિસકા તરજુમા યહ હૈ :

"જો લોગ ઈમાન લાએ ઔર અચ્છે અમલ કિએ, હમ ઉન્કો જન્મતકે બાલાખાનોંમેં જગા દેંગે, જિનકે નીચે નહરેં બેહતી હોગી. વહ હંમેશા ઉસમેં રહેંગે. નેક કામ કરનેવાલોંકા કયા હી અચ્છા બદલા હે. વહ અપને રબ પર તવક્કુલ કિયા કરતે થે."

(સૂ. અ-કબ્રુત : ૪૭) (મ. કુ. : ૬/૭૦૮)

દુસરી જગા ઈરશાદે બારી તઆલા છે :

"और अल्लाह तआला तुम्हारे आ'मालका बहला देनेमें
कोई कमी नहीं करेगा." (सू. मुहम्मद, आयत-३५)

ઈશારા ઈસ તરફ હૈ કે દુન્યામૈ કોઈ તકલીફ પહુંચ ભી ગઈ તો ઉસકા અજરે અઝીમ આબિરતમૈ મિલનેવાલા હૈ. ઈસ લિઅે મુઅમિન તકલીફકી હાલતમૈ ભી નાકામ નહીં.
(મઆરિફલ કુઆન : ૮/૪૯)

(9) મુઅમિનકે લિએ મૌત તોહફા હૈ :

હજરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમર (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે
રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે,
મુઅમિનકે લિઅે મૌત પસંદીદહ તોહફા હૈ. (તબરાની)

હઝરત અનસ (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે, હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા કે, મૌત હર મુસલમાનકે ગુનાહોંકા કફ્ફારહ હૈ કે ઉસકી તકલીફસે ગુનાહ માફ હોતે હૈં યાની તમામ ગુનાહ માફ હોતે હૈં. યા બા'ઝ લોગોંકે થોડે ગુનાહ માફ હોતે હૈં. યા'ની જિસ દરજે ઔર મરતબેકા આદમી હો. (અબૂ નઈમ)

(૮) મૌતકી તમન્ના કરનેકે બારેમે :

બુખારી ઔર મુસ્લિમ શરીફમેં હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા કે, તુમમેં કોઈ મૌતકી તમન્ના ન કરે. ક્યું કે અગર વહ નેક આદમી હૈ તો જિંદગી બઢનેસે નેકીયાં ભી બઢેગી ઔર અગર ગુનેહગાર હૈ તો શાયદ તૌબાકી તૌફીક નસીબ હો જાએ. ઈસસે મા'લૂમ હુવા કે મૌતસે જિંદગી બેહતર હૈ ઔર જો મુસીબત ઉસ પર આ પડી હો તો ઉસસે ગભરા કર મૌતકી તમન્ના નહીં કરના ચાહિયે, ક્યું કે યહ બાત અલ્લાહકે ફૈસલે પર રાજી ન હોનેકી અલામત હૈ.

લેકિન અગર કોઈ આખિરતકી નેઅમતોંકે શૌકકી વજહસે યા દુન્યાકે ફિત્નોંસે બચનેકે લિએ મૌતકી તમન્ના કરે તો મના' નહીં. (બયાન : શૌકે વતન-૧૬)

મૌતકી તમન્ના જાઈઝ હૈ, શર્ત યહ હૈ કે વહ અલ્લાહકી મુલાકાતકે શૌકમેં હો. (બયાનુલકુર્આન, કશ્કોલે મઅરિફત-૨૫)

(૯) મૌત યા મુસીબત પર ઈન્ના લિલ્લાહ પઢના :

કોઈ ભી મુસીબત ઈન્સાનકો પહુંચે ચાહે વહ મૌતકી હો યા માલકે નુકસાન યા આલ-અવલાદકી હો યા કાંટા ચુભના હો યા જુતેકા તલિયા ટુટ જાના હો યા ચિરાગ બુઝ જાના હો-રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈન તમામ મોકોં પર ઈન્ના લિલ્લાહિ વ ઈન્ના ઈલયહિ રાજિઉન પઢા હૈ ઔર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : મુઅમિનકો જો ભી તકલીફ હો વહ મુસીબત હૈ ઔર ઉસકે લિએ અજરો-સવાબ હૈ. યા'ની અજર ઉસ શખ્સકે લિએ હૈં જબ તકલીફ પહુંચે ઉસ વક્ત સબર કરે.

જૈસા કે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદ હૈ કે, સબર અવ્વલ મુસીબતકે વક્ત હૈ.

ઔર મસ્નુન યહ હૈ કે ઈન્ના લિલ્લાહ...પળહનેકે બા'દ યહ દુઆ પળહે : "અલ્લાહુમ્મ અજિરની ફી મુસીબતી વખ્લુફ લી ખય્રમ મિન્હા."

યા'ની અય અલ્લાહ ! મુઝે અજર અતા ફરમા મેરી મુસીબતમેં ઔર ઉસસે બેહતર કોઈ નેઅમત મુઝે અતા ફરમા.

હઝરત ઉમ્મે સલમા (રદિ.) કેહતી હૈં કે મેંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે સુના હૈ કે જબ કિસી

XX

બંદેકો મુસીબત પહુંચે ઔર વહ યહ દુઆ પઢે : (યાની અલ્લાહુમ્મ અજિરની...સે આખિર તક) તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો અજર અતા ફરમાતે હૈં ઔર ઉસસે બેહતર નેઅમત અતા ફરમાતે હૈં.

જબ અબુ સલમા યા'ની ઉમ્મે સલમાકે શૌહરકી વફાત હૂઈ તો ઉન્હોંને ઈસ દુઆકો પઢા ઔર હક તઆલાને ઉસસે બેહતર શૌહર અતા ફરમાયા. યા'ની ઉમ્મે સલમાકા નિકાહ હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે હુવા. અલ્લાહુ અકબર.

રૂહુલ મઆનીમૈં હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે જિસ શખ્સને મુસીબત પર ઈન્ના લિલ્લાહિ વ ઈન્ના ઈલયહિ રાજિઉન પઢા તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકી મુસીબતકે નુકસાનકી તલાફી (બેહતર બદલા) ફરમાતે હૈં ઔર ઉસકી આખિરતકો ભલાઈ વાલી કર દેંગે ઔર ઉસકો એસા નેઅમલ બદલ અતા ફરમાએંગે, જિસસે વહ ખુશ હો જાએગા.

(રૂહકી બીમારીયાં : ૧૨) (હઝરત મૌલાના હકીમ અખ્તર સા.)

(૧૦) તસ્લીમ ઔર રઝા બિલ કદ્ર ફર્જ હૈ :

મૌલાના રૂમ (રહ.)ને ફરમાયા કે મુઅમિનકી શાન યહ હોની ચાહિયે કે જિસ તરહ વહ અપની ખ્વાહિશકે મુતાબિક કામ હોને પર ખુશ ઔર રાજી રહતા હૈ ઈસી

XX

XX

તરહ તબીયત ઔર તમન્નાકે ખિલાફ કોઈ કામ હો જાએ તબ ભી ઈસી તરહ દિલસે રાજી રહે જૈસા કે હદીષમૈં રઝા બિલ કદ્રકી દુઆ તલ્કીન ફરમાઈ ગઈ હૈ.

યા'ની જો કુછ અલ્લાહ તઆલાને બંદેકે લિએ મુકદ્દર કર દિયા હૈ. અગરયે વહ તબીયત ઔર ખ્વાહિશકે ખિલાફ હો, મગર યહ સોચે કે હમારા રબ રહીમ, કરીમ ઔર હકીમ ભી હૈ. ઉસને જો કુછ દિયા વહ કિસી હિકમત ઔર મસ્લિહત પર મબ્ની હૈ ઔર અંજામકાર યહ ફેસ્લા મેરે લિયે રહમત હૈ.

કયૂં કે અપની ખ્વાહિશ ઔર ખુશીકો બેહતર સમજના ઔર જો કુછ તકદીરકે મુતાબિક ફેસલા સામને આયા ઉસકો ખુરા સમજના યહ શયતાની વસવસા હૈ.

તુમ ગૌર કરો કે તુમ્હેં એક ચીઝ ભલી મા'લૂમ હો રહી થી. ઉસકી તલબમૈં થે, લેકિન વહ રબ્બે કરીમકો પસંદ નહીં થા. અલ્લાહને દૂસરી સુરત ઈખ્તિયાર ફરમા દી તો રબ્બે કરીમકે આશિકકા ફર્જ હૈ કે મહબૂબકી પસંદ પર અપની પસંદકો કુરબાન કર દે.

ઔર ફરમાયા : અગર તુમ્હેં અપની મુરાદ ઔર ખ્વાહિશ શીરીન માલુમ હોતી હૈ ઔર તુમ્હારે મહબૂબકો તુમ્હારી નામુરાદી ઔર નાકામી પસંદ હૈ તો તુમ અપની પસંદકો ઉસકી પસંદ પર કુરબાન કરકે

XX

XX

દિલસે રાજી રહો. (મજલિસે હકીમુલ ઉમ્મત-૧૧૬)

હઝરત મવ. અશરફઅલી થાનવી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે એક મરતબા તકદીરકે મસ્અલેમૈં મુઝે એસી ઉલ્જન પેશ આઈ કે સખ્ત પરેશાન રહતા થા ઓર મૌતકો ઝિંદગીસે બેહતર સમજતા થા, મગર ફિર સુકુન હુવા. ઈસ તરહ કે તકદીરકે મસ્અલેકો સમજને ઓર ઉસકી હકીકત માલુમ કરનેકે પીછે લગના હી બેઅકલી હૈ.

કયું કે તકદીર દર હકીકત અલ્લાહ તઆલાકી એક સિફત ઓર હુકમ હૈ. ઓર જિસ તરહ ઈન્સાનકા અલ્લાહ તઆલાકી જાત ઓર હકીકતકા સમજના ના-મુમ્કીન હૈ ઈસી તરહ અલ્લાહ તઆલાકી સિફત ઓર તકદીરકા સમજના ભી ના-મુમ્કીન હૈ.

જિસ તરહ હમ અલ્લાહ તઆલાકી જાત ઓર સિફત પર બગૈર ઈલ્મકે ઈમાન લાએ હૈં ઈસી તરહ અલ્લાહ તઆલાકી સિફત ઓર તકદીરકે ફેસ્લે પર ઈમાન લાના વાજિબ ઓર ફરજ હૈ. (મજલિસે હકીમુલ ઉમ્મત-૧૩૭)

અકીદ-એ-તકદીરકી હિકમત :

કુઆને મજહૂબૈં મસ્લએ તકદીરકી હિકમત યહ બયાન ફરમાઈ હૈ કે,

"લિ કય્લા તઅ્સવ્ અલા મા ફા-તકુમ વલા

XX

XX

તફરહુ બિમા આતાકુમ." (સૂરએ હદીદ : ૨૨)

"યા'ની અગર તુમ્હારા કોઈ મકસદ ફૌત હો જાએ તો તુમ ઝયાદા અફસોસ ઓર રંજ વ ગમમૈં પરેશાન ન હો ઓર કોઈ મકસદ હાસિલ હો જાએ તો બહોત ઝયાદા ખુશી ઓર તકબ્બુરમૈં મુખ્તલા ન હો."

જો શખ્સ તમામ વાકિઆત ઓર હાલાતકા ખાલિક ઓર માલિક અલ્લાહ તઆલાકો જાનતે હૈં ઓર ઉનકા અકીદા ભી યહ હો કે જો કુછ દુન્યામૈં હોતા હૈ વહ તકદીરે ઈલાહીસે હોતા હૈ ઓર ઉસ્કા હોના ઝરૂરી હૈ. કોઈ તાકત ઉસકો રોક નહીં સકતી, વહ શખ્સ દોનો હાલતોમૈં એઅતિદાલ પર રહતા હૈ.

દુન્યાકો અલ્લાહ તઆલાને આલમે અસ્બાબ બનાયા હૈ. જો કુછ હોતા હૈ અસ્બાબકે પદોસે ઉસકા ઝુહુર હોતા હૈ. હકીકતસે નાવાકિફ લોગ ઈન્હી પદોમૈં ખો કર રહ જાતે હૈં ઓર જિનકો હકીકતકા ઈલ્મ હૈ ઓર યહ બાત જાનતે હૈં કે અસ્બાબ તો પદે હૈં, અસલ કરને-ધરનેવાલી જાત તો હક તઆલાકી કુદરત હૈ. (મલ્કુઝાતસે હકીમુલ ઉમ્મત-૩૧૦)

(૧૧) જો શખ્સ અલ્લાહસે મિલના પસંદ કરતા હૈ, અલ્લાહ તઆલા ભી ઉસસે મિલના પસંદ કરતે હૈં :

જો બંદા અલ્લાહ તઆલાકે તકદીરી અહકામ પર રાજી

XX

હોતા હૈ, ઉસકી અલામત હૈ કે અલ્લાહ તઆલા ઉસસે રાજી હૈ. અગર અલ્લાહ તઆલા ઉસસે રાજી ન હોતા તો ઉસકો રજા બિલ કઝાકી તૌફીક ન હોતી. યહ બંદા અપની મૌતકે વક્ત ભી અપની મૌત પર રાજી ઔર ખુશ હોતા હૈ.

હઝરત ઉબાદહ ઈબ્ને સામિત (રદિ.)કી હદીષમૈ હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે, જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલાસે મિલનેકો પસંદ કરતા હૈ, અલ્લાહ તઆલા ભી ઉસસે મિલના પસંદ કરતા હૈ ઔર જો અલ્લાહ તઆલાકી મુલાકાતકો નાપસંદ કરતા હૈ, અલ્લાહ તઆલા ભી ઉસસે મિલના નાપસંદ કરતા હૈ.

યહ હદીસ સુનકર હઝરત આઈશા (રદિ.)ને હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે સવાલ ક્રિયા કે, અલ્લાહ તઆલાસે મિલના તો મૌત હી કે ઝરીયે હો સકતા હૈ, લેકિન મૌત તો હમૈં યા કિસીકો પસંદ નહીં. આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે યહ ખાત નહીં. હકીકત યહ હૈ કે મુઅમિનકો મૌતકે વક્ત ફરિશ્તૌકે ઝરીયે અલ્લાહકી રજા ઔર જન્નતકી બશારત દી જાતી હૈ, જિસકો સુન કર ઉસકો મૌત ઝયાદા મહબૂબ હો જાતી હૈ.

ઈસી તરહ કાફિરકો મૌતકે વક્ત અઝાબ ઔર સઝા ઈનકે સામને કર દી જાતી હૈ ઈસ લિએ ઉસકો ઉસ વક્ત

મૌતસે બઢ કર કોઈ ચીઝ ખુરી ઔર મકરૂહ માલૂમ નહીં હોતી.
(બુખારી-મુસ્લિમ)

ખુલાસા યહ કે મૌતકી મુહબ્બત યા કરાહત ઉસ વક્તકી મોઅતબર નહીં, બલકે નઝઅ રૂહકે વક્ત જો મરને ઔર અલ્લાહસે મિલને પર રાજી હૈ, અલ્લાહ ભી ઉસસે રાજી.

(મ.કુ. ૮/૭૪૪)

(૧૨) એક અહમ નસીહત :

ઈબ્ને અરબી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે હમારે શૈખ તરતુશી (રહ.) ફરમાયા કરતે થે કે તુમહારે કીમતી ઉમ્મ કે અવકાતકો અપને હમઝમાના લોગૌસે મુકાબલા કરને ઔર દોસ્તૌસે મેલ-જૂલ હી મૈં ન ગુજર જાએ. દેખો ! અલ્લાહ તઆલાને અપને બયાનકો ઈસ આયત પર ખત્મ ફરમાયા હૈ.

"ફમન કા-ન યરજુ લિકા-અ રઘિબ ફલ્ યઅમલ અ-મ-લન સાલિહવ્ વલા યુશિરક ળિ ઈબાદતિ રઘિબહિ અ-હ-દા.
(સૂ. કહફ : ૧૧૦)

'જો અપને રબસે મિલનેકી આરઝૂ રખતા હૈ ઉસકો ચાહિયે કે નેક અમલ કરે ઔર અલ્લાહ તઆલાકી ઈબાદતમૈં કિસીકો હિસ્સેદાર-ભાગીદાર ન બનાએ.'

(કુતુબી-મઆરિફુલ કુર્આન : ૫/૬૬૪)

XX

(૧૩) અલ્લાહ તઆલા ઈન્સાનોંકો દારૂસસલામકી દઅવત દેતા હૈ :

કુર્આને મજીદમ્ ઈરશાદે બારી તઆલા હૈ :

"વલ્લાહુ યદ્દિ ઈલા દારિસસલામ" (યુનુસ : ૨૫)

'યાની અલ્લાહ તઆલા ઈન્સાનકો દારૂસસલામકી તરફ દઅવત દેતા હૈ યાની એસે ઘરકી તરફ જિસમ્ હર તરહકી સલામતી હી સલામતી હૈ. ન ઉસ્મ્ કિસી તરહકી તકલીફ હૈ, ન રંજ ઓર ગમ. ન બીમારીકા ખતરા. ન ફના હો જાને યા હાલત બદલ જાનેકી ફિકર.'

દારૂસસલામસે મુરાદ જન્નત હૈ. ઉસકો દારૂસસલામ કહનેકી એક વજહ યહ હૈ કે ઉસમ્ હર તરહકી સલામતી ઓર અમન વ સુકુન હર શખ્સકો હાસિલ હોગા.

દુસરી વજહ બા'ઝ રિવાયતોંમ્ હૈ કે જન્નતકા નામ દારૂસસલામ ઈસ લિએ રખા ગયા હૈ કે ઉસમે બસનેવાલેકો અલ્લાહકી તરફસે નીઝ ફરિશતોંકી તરફસે સલામ પહુંચતા રહેગા, બલકે લફઝે 'સલામ' હી અહલે જન્નતકી ઈસ્તિલાહ હોગી. જિસકે ઝરીયે વહ અપની ખ્વાહિશાતકા ઈઝહાર કરેંગે ઓર ફરિશતે ઉનકો હાઝિર કરેંગે.

યહયા ઈબ્ને મઆઝ (રહ.)ને ઈસ આયતકી તફસીરમ્

XX

XX

બ—તૌર નસીહત અવામકો ખિતાબ કરકે ફરમાયા : અય આદમકે બેટે ! તુઝકો અલ્લાહ તઆલાને દારૂસસલામકી તરફ બુલાયા. તુ અલ્લાહ તઆલાકી ઈસ દઅવતકી તરફ કબ ઓર કહાંસે કદમ ઉઠાએગા ?

ખૂબ સમઝ લે કે ઈસ દઅવતકો કબૂલ કરનેકે લિએ અગર તુને દુન્યા હી સે કોશિશ શુરૂ કર દી તો વહ કોશિશ કામ્યાબ હોગી ઓર તુ દારૂસસલામ પહુંચ જાએગા ઓર અગર તુને ઈસ દુન્યાકી ઝિંદગીકી ઉમ્મકો બરબાદ કરનેકે બા'દ યહ ચાહે કે કબરમ્ પહુંચ કર ઈસ દઅવતકી તરફ ચલુંગા તો તેરા રાસ્તા રોક દિયા જાએગા. તુ વહાં એક કદમ આગે ન બઢ સકેગા. ક્યું કે આખિરતકી દુન્યા દારૂલ અમલ યા'ની અમલ કરનેકી જગા નહી, બલકે અમલકા બદલા પાનેકી જગા હૈ.

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.)ને ફરમાયા કે, દારૂસસલામ જન્નતકે સાત નામોંમ્સે એક નામ હૈ.

(કુતુબી)

ઈસસે માલુમ હુવા કે દુન્યામ્ કિસી ઘરકા નામ દારૂસસલામ રખના મુનાસિબ નહીં. જૈસા કે "જન્નત" યા "ફિરદૌસ" વગયરહ નામ રખના દુરુસ્ત નહીં.

કુર્આને મજીદમ્ અલ્લાહ તઆલાકા ઈરશાદ હૈ :

XX

XX

"વ ચહદી મંચ્ ચશાઉ ઈલા સિરાતીમ મુસ્તકીમ."

(સૂ. યુનુસ : ૨૫)

"યા'ની પહુંચા દેતા હૈ અલ્લાહ તઆલા જિસકો ચાહે સીધે રાસ્તે પર."

મતલબ યહ હૈ કે અલ્લાહકી તરફસે દારૂસસલામકી દઅવત તો સારે ઈન્સાનોંકે લિએ આમ હૈ ઔર ઈસી મઆનેકે એઅતિબારસે સબકે લિએ હિદાયત ભી આમ હૈ, લેકિન હિદાયતકી ખાસ કિસ્મકે સીધે રાસ્તે પર ખડા કર દિયા જાએ ઔર ચલને ઔર અમલ કરનેકી તૌફીક દી જાએ યહ ખાસ હી લોગોંકો નસીબ હોતા હૈ.

જન્નતકી ઈતની હકીકતસે તો હર મુસલમાન વાકિફ હૈ કે વહ એસી રાહતોં ઔર નેઅમતોંકા મરકજ હૈ જિન્કો ઈન્સાન ઈસ વક્ત તસવ્વુરમેં નહીં લા સકતા ઔર હક તઆલાકી ઝિયારત ઈન સબ નેઅમતોં પર ફાઈક (આલા દરજેકી) હૈ.

(મઆરિફુલ કુર્આન : ૪/૫૨૮)

કુર્આને મજીદમેં અલ્લાહ તઆલાકા ઈરશાદ હૈ :

"વફી ઝાલિ-ક ફલ્ ચ-ત-ના ફસિલ મુ-ત-નાફિસુન."

(સૂ. મુતફફિનીન : ૨૬)

"તનાફુસ"કા મતલબ યહ હૈ કે ચંદ આદમીયોંકા કિસી ખાસ મરગુબ ઔર મહબૂબ ચીઝકો હાસિલ કરનેકે લિએ

XX

XX

ઝપટના, દોળના, તા કે દુસરોંસે પેહલે ઉસ્કો હાસિલ કર લે. યહાં અલ્લાહ તઆલાને ગફલતવાલી ઝિંદગી ગુઝારનેવાલે ઈન્સાનકો ઈસ તરફ મુતવજજેહ ક્રિયા હૈ કે આજ તુમ લોગ જિન ચીઝોંકો મરગુબ ઔર મતલુબ સમઝ કર ઉન્કો હાસિલ કરનેમેં દુસરોંસે આગે બળહનેકી કોશિશમેં લગે હો, યહ નાકિસ ઔર ફના હોનેવાલી નેઅમતેં ઈસ કાબિલ નહીં હૈ કે ઉનકો મકસદે ઝિંદગી સમઝ કર ઉન્કે લિએ ભાગતે ફિરો. અલબત્તા તનાફુસ કરનેકી ચીઝ જન્નતકી નેઅમતે હેં, જો હર તરહસે મુકમ્મલ ઔર દાઈમી હૈ.

(મ. કુ. ૮/૬૮૮)

અલ્લાહ તઆલાકા ઈરશાદ હૈ : નેક લોગોંકે જન્નતી હોનેકા ફરમાન ઈલ્લીય્હીનમેં લિખ કર રખ દિયા ગયા હૈ. આપકો કયા માલૂમ વહ શાહી ફરમાન કયા હૈ ? વહ એક સહીફા (ફરમાન) હૈ, જિસકો જારી કરતે વક્ત મુકર્રબ ફરિશ્તે ઔર અમ્બિયા (અલૈ.) મવજુદ થે, જિસમેં લિખા હુવા હૈ કે ઈસ શખ્સકો હમ જન્નતમેં દાખિલ કરેંગે.

(સૂ. મુતફફીન : ૧૮) (જન્નતકે હસીન મનાઝિર- ૧૬૫)

(૧૪) અવલિયા અલ્લાહકે લિએ ખુશખબરી :

ઈબ્ને માજહમેં હઝરત અસ્મા બિન્તે યઝીદસે એક રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને અવલિયા અલ્લાહકી યહ પેહચાન બતાઈ.

XX

XX

"અલ્લામી-ન ઈમા રઅવ્ મોકેરલ્લાહ."

યા'ની જિનકો દેખ કર ખુદા યાદ આ જાએ. મતલબ કે જિન લોગોંકી સોહબતમેં બેઠ કર ઈન્સાનકો અલ્લાહકે ઝિક્રી તૌફીક ઔર દુન્યવી ફિકરોંકી કમી મેહસુસ હો યહ વલીયલ્લાહ હોનેકી અલામત હે.

કુર્આને મજીદમેં ઈરશાદ હે :

"લહુમુલ ભુશરા ફિલ હયાતિદ્ દુન્યા વ ફિલ આખિરહ."
(સૂ. યુનુસ : ૬૪)

અવલિયાકે લિએ દુન્યામેં તો ખુશખબરી હે ઔર આખિરતમેં ભી. આખિરતકી ખુશખબરી યહ હે કે મૌતકે વક્ત જબ ઉસકી રૂહકો અલ્લાહકે પાસ લે જાયા જાએગા, ઉસ વક્ત ઉસકો ખુશખબરી જન્નતકી મિલેગી. ફિર કિયામતમેં કબરસે ઉઠનેકે વક્ત જન્નતકી ખુશખબરી દી જાએગી, જેસા કે તબરાનીને અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમર (રદિ.)સે નકલ કિયા હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા : અહલે લા ઈલા—હ ઈલ્લલ્લાહકો ન મૌતકે વક્ત કોઈ વહશત હોગી, ન કબરમેં, ન કબરસે ઉઠનેકે વક્ત. ગોયા વહ મંઝર મેરી આંખેં ઉસ વક્તકા હાલ દેખ રહી હે કે જબ યહ લોગ અપની કબરોંસે મિટ્ટી જાડતે હુએ ઔર યહ કહતે હૂએ ઉઠેંગે :

XX

XX

"અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિલ્લામી અમ્હ-બ અન્નલ હમ્મ."

'યા'ની શુક હે અલ્લાહકા જિસને હમારા ગમ દૂર કર દિયા.'

ઔર દુન્યાકી બશારતકે મુતઅલ્લિક રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા : વહ સચ્ચે ખવાબ હે જો ઈન્સાન ખુદ દેખે યા ઉસકે લિએ કોઈ દુસરા દેખે, જિનમેં ઈનકે લિએ ખુશખબરી હો. (બુખારી)

એક દુન્યાકી દૂસરી બશારત યહ હે કે આમ મુસલમાન બગૈર કિસી ગરજકે ઉસસે મુહબ્બત કરે, ઉસકે બારેમેં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા. યા'ની આમ મુસલમાનોંકો ઉનકો અછછા સમજના ઔર તારીફ કરના યહ મુઅમિનકે લિએ નકદ ખુશખબરી હે.

(મઆરિફુલ કુર્આન : ૪/૫૫૧) (મુસ્લિમ શરીફ)

હઝરત ઉમર બિન કેસસે રિવાયત હે કે હમેં યહ હદીસ પહુંચી હે કે મુઅમિન જબ કિયામતકે રોઝ અપની કબરસે ઉઠેગા તો ઉસકા નેક અમલ બેહતરીન ખુશબુસે મુઅત્તર હસીન જમીલ સૂરતમેં ઈસ્તિકબાલ કરેગા ઔર કહેગા : ક્યા તુમ મુઝે પેહચાનતે હો ? વહ કહેગા : નહીં. અલબત્ત ઈતના જાનતા હું કે અલ્લાહ તઆલાને તુમહારી શકલ ઔર આદતે બહોત ખુબ બનાયા હે.

XX

XX

વહ જવાબ દેગા : દર હકીકત તુમ દુન્યામેં એસે અરછે થે ઔર મેં તુમહારા વોહી નેક અમલ હું, જિસકો કરનેમેં તુમકો બોઝ પડતા થા. લિહાઝા આજ તુમ મુઝ પર સવાર હો કર મયદાને મહશરમેં ચલોગે. ફિર યહ આયત તિલાવત ફરમાઈ :

"यत्न नहशुर्ल मुत्तकी-न धलरहमानी वफ़दा"

(સૂ. મરયમ)

'જિસ દિન હમ જમા કરેંગે પરહેઝગારોંકો રહમાનકે પાસ મેહમાન બના કર. યા'ની ઈઝઝતવાલે મેહમાન બનકર પેશ હોંગે.'

કાફિરકે સામને ઉસકા અમલ બદતરીન શકલમેં સખ્ત બદબૂ લિએ હૂએ આએગા ઔર સવાલ કરેગા કે ક્યા તુમ મુઝે પહેચાનતે હો ? વો કહેગા : નહીં. અલબત્ત ઈતના સમઝ રહા હું કે ખુદાને તેરી શકલ ઔર આદતે બદતરીન બનાઈ હે. વહ જવાબ દેગા કે હકીકતમેં તુમ હી દુન્યામેં એસે થે ઔર મેં તુમહારા બુરા અમલ હું, જિસકો તુમને અપની મરગુબ (પસંદ) સવારી બનાયા થા. લિહાઝા આજ તુમકો અપની સવારી પર બિઠા કર મેદાને હશરમેં લે ચલુંગા. ફિર યહ આયત તિલાવત ફરમાઈ :

"वहुम यहमिलु-न अप्मारहुम अला मुहुरिहीम"

XX

XX

अला सा-अ मा यमीरुन." (સૂ. અન્આમ)

'ઔર વો (કાફિર) બોજ ઉઠાએંગે અપની પીઠોં પર. બબરદાર હો જાઓ કે (વહ) બુરા બોઝ હે, જિસકો વહ ઉઠાએંગે. (કુતુબી, મલ્કુઝાતે મુહદિસે કશ્મીરી (રહ.) : ૧૧૮)

(ۧ۫) मौतको याद करनेके फ़ायदे :

દાનિશમંદ, દુરઅંદેશ ઔર અકલમંદ વોહી શખ્સ હે જો હંમેશા દાઈમી ઝિંદગીકો બેહતર બનાનેકે લિએ કોશિશમેં લગા રહે ઔર ઈસ ચંદ રોઝકી દુન્યાકી ઝિંદગીમેં ગફલતમેં પડ કર હંમેશાકે અઝાબકો મૌલ ન લે.

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ જબ લોગોંમેં મૌતસે ગફલતકા એહસાસ ફરમાતે તો આપ હુજરા મુબારકકે દરવાઝે પર ખડે હો કર ત્રીન મરતબા પુકાર પુકાર કર યહ જુમ્લે ઈરશાદ ફરમાતે :

'અય લોગો ! અય અહલે ઈસ્લામ ! તુમહારે પાસ જરૂર બિજ જરૂર મુકરરહ વક્તમેં મૌત આનેવાલી હે. મૌત અપને સાથ ઉન ચીઝોંકો લાએગી, જિનકો વહ લાતી હે. વહ રહમાનકે મુકરબ બંદોંકે લિએ જો જન્નતી હેં ઔર જિન્હોંને ઉસકે લિએ કોશિશ ઔર ઉસકી રગબત કી હે આફિયત, રાહત ઔર બહોત સી મુબારક નેઅમતેં લેકર આએગી.

XX

સઆદતે દારૈન ઓર હુસ્ને ખાતિમહ....

(૪૩)

ખબરદાર હો જાઓ ! હર મેહનત કરનેવાલેકી એક ઈન્તિહા (અંત) હૈ ઓર વહ ઈન્તિહા મૌત હૈ. જો પેહલે આએ યા બાદમૈ આએ.

(બયહકી) (અલ્લાહસે શરમ કીજિએ : ૨૧૮)

(૧૬) મૌતકે મુતઅલિક અરહાબે મઅરિફતકે અકવાલ :

હઝરત રાફિઅ બિન હયાત ફરમાતે હૈ કે જો શખ્સ મૌતકો કસરતસે યાદ કરેગા ઉસકે દિલસે હસદ ઓર ઈતરાહટ નિકલ જાએગી. યા'ની વહ કિસી દુન્યવી નેઅમત મિલને પર ખુશી ઓર ઈતરાહટમૈ મસ્ત હો કર ગુનાહ નહીં કરેગા.

હઝરત ઉમર બિન અ. અઝીઝ (રહ.)સે મરવી હૈ કે આપ ફરમાતે થે કે જિસકે દિલમૈ મૌતકી યાદ જગા બના લે તો વહ અપને કબ્રેકે માલકો હંમેશા ઝયાદા હી સમજેગા. યાની ઓર ઝયાદા માલ બળહાનેકી ફિકર ન કરેગા.

હઝરત મજમા તયમી (રહ.) ફરમાતે હૈ કે મૌતકી યાદ એક તરહકી માલદારી હૈ.

હઝરત કઅબ અહબાર ફરમાતે હૈ કે જો શખ્સ મૌતકો પેહયાન લે, ઉસકે લિએ દુન્યાકી મુસીબતૈ ઓર રંજ વ

(૪૪)

સઆદતે દારૈન ઓર હુસ્ને ખાતિમહ....

ગમ હલકે હો જાએંગે.

એક ઓરતને હઝરત આયશા (રદિ.)સે દિલકી સખ્તીકી શિકાયત કી તો ફરમાયા કે તુમ મૌતકો કસરતસે યાદ કરો, તુમહારા દિલ નરમ હો જાએગા.

હઝરત ઓન બિન અબ્દુલ્લાહ (રહ.) ફરમાતે હૈ કે જિસ શખ્સકે દિલમૈ મૌતકી યાદ જમ જાતી હૈ વહ અગલે દિન તક ભી અપની ઝિંદગી બાકી રેહનેકી ઉમ્મીદ નહીં રખતા, ક્યું કે બહુત સે લોગ કલકી ઉમ્મીદ રખનેવાલે હૈ, મગર કલ તક નહીં પહુંચ પાતે.

આપ હી સે મરવી હૈ કે આદમી જિસ અમલકી વજહસે મૌતકો નાપસંદ કરતા હૈ (યાની ગુનાહ ઓર નાફરમાની) અગર ઉસકો છોડ દે તો ફિર કુછ મુશ્કિલ નહીં, જબ યાહે મર જાએ.

એક દાનિશવરકા કૌલ હૈ કે દિલોમૈ અમલકી ઝિંદગી પયદા કરનેકા શૌક હૈ તો મૌતકી યાદ સબસે ઝયાદા મદદગાર હૈ.

હઝરત અલી (રદિ.)સે નકલ કિયા ગયા હૈ કે કબર અમલકા સંદુક (પેટી) હૈ. મૌતકે બાદ ઉસકી ખબર મિલેગી.

અલ્લામહ તયમી (રહ.) ફરમાતે હૈ કે દો ચીઝોને મુઝસે

XX

દુન્યાકી લઝઝત છીન લી હૈ. એક મૌતકી યાદ, દુસરા મયદાને હશરમેં અલ્લાહકે દરબારમેં હાજરીકા ધ્યાન.

(અલ્લાહસે શરમ કીજિયે : ૨૧૯)

(૧૭) હઝરત ઉમર (રદિ.)કા તાઉનકે ઝમાનેમેં મુલ્કે શામકા સફર :

જંગ ઔર જિહાદમેં જાના મૌતકા સબબ નહીં ઔર બુઝદિલીસે જાન ચુરાના મૌતસે બચનેકા ઝરીયા નહીં. તકદીરે ઈલાહીકે મુકાબલેમેં કોઈ તદબીર કારગર નહીં હો સકતી, બલકે મૌતકા એક વક્ત મુકર્રરહ હૈ, ન ઉસમેં કમી હો સકતી હૈ ઔર ન ઝયાદતી.

ઈસી તરહ જિસ બસ્તીમેં કોઈ વબા યા તાઉન વગૈરહ હો, ઉસમેં જાના યા વહાંસે ભાગકર જાના દોનોં નાજાઈઝ હૈ.

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે ઈર્શાદમેં ઈસ પર ઈતના ઔર ઈઝાફહ હૈ કે દુસરે લોગોંકો વહાં જાના ભી દુરુસ્ત નહીં. હદીસ શરીફમેં હૈ કે,

ઈસ બીમારીકે ઝરીયે અલ્લાહ તઆલાને તુમસે પેહલી ઉમ્મતોં પર અઝાબ નાઝિલ ફરમાયા હૈ. જબ તુમ સુનો કે કિસી શહરમેં તાઉન વગયરહ વબાઈ બીમારી ફેલ રહી હો તો વહાં ન જાઓ ઔર અગર કિસી બસ્તીમેં યહ બીમારી ફેલ જાએ ઔર તુમ વહાં મૌજુદ હો તો વહાંસે

XX

XX

ભાગ કર ન નિકલો. (ઈબ્ને કષીર) (બુખારી-મુસ્લિમ)
(મઆરિફુલ કુર્આન જિ. ૫૪૦)

તફસીરે કુર્તુબીમેં હઝરત ઉમર ફારૂક (રદિ.)ને એક મરતબા મુલ્કે શામ જાનેકે ઈરાદેસે સફર કિયા. શામકી સરહદ તબુકકે કરીબ એક મુકામ સરદા હૈ, વહાં પહુંચ કર માલુમ હુવા કે મુલ્કે શામમેં સખ્ત તાઉન ફેલા હુવા હૈ. યહ તાઉન મુલ્કે શામમેં એક અઝીમ સાનેહા (બહુત સદમા પહુંચાનેવાલા) થા. યહ તાઉન "અમુરસ"કે નામસે મશહુર હૈ, કયું કે અવ્વલ યહ તાઉન એક બસ્તી 'અવરસ' નામકી બસ્તીમેં શુરૂ હુવા, જો બયતુલ મુકદ્દસકે કરીબ હૈ. ફિર તમામ મુલ્કમેં ફેલ ગયા. હઝાર હા ઈન્સાન જિસમે બહુતસે સહાબા (રદિ.) ઔર તાબિઈન ભી થે, જો ઈસ બીમારીમેં શહીદ હુએ.

(મઆરિફુલ કુર્આન : ૧/૫૪૦)

હઝરત ઉમર (રદિ.)ને તાઉનકી શિદ્દત સુની તો ઉસી મુકામ પર ઠહર કર સહાબએ કિરામ (રદિ.)સે મશવરા કિયા કે હમેં એસે વક્તમેં મુલ્કે શામ જાના યાહિયે યા વાપસ હોના મુનાસિબ હૈ ? ઉસ વક્ત જિતને અસ્હાબ મશવરેમેં શરીક થે ઉસમેં કોઈ એસા નહીં થા જિસને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે ઈસકે મુતઅલિલક કોઈ હુકમ સુના હો.

XX

XX

બાદમો હઝરત અબ્દુર્રહમાન બિન ઔફ (રદિ.)ને ઈતિલાઅ દી કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદ ઈસ બારેમોં યહ હે કે તાઉનકી મલ્ટીકે દર્દકા આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે ઝિક્ર ક્રિયા ગયા તો ફરમાયા કે યહ એક અઝાબ હે, જિસસે બા'ઝ ઉમ્મતોંકો અઝાબ દિયા ગયા થા. ફિર ઉસકા કુછ હિસ્સા બાકી રહ ગયા. અબ ઈસકા હાલ યહ હે કે કભી ચલા જાતા હે ઔર ફિર આ જાતા હે. તો જો શખ્સ યહ સુને કે ફલાં જગહમોં યહ અઝાબ આયા હે તો ઉસકો ચાહિએ કે ઉસ જગહમોં ન જાએ ઔર જો શખ્સ ઉસ જગહમોં પેહલે સે મવજૂદ હો તો તાઉનસે ભાગનેકે લિએ વહાંસે ન નિકલે.

(બુખારી વગયરહ)

હઝરત ઉમર (રદિ.)ને જબ યહ હદીસ સુની તો સાથીયોંકો વાપસીકા હુકમ દે દિયા. હઝરત અબુ ઉબૈદહ (રદિ.) મુલકે શામકે અમીર (ગવર્નર) ભી ઉસ મજલિસમોં શરીક થે. હઝરત ઉમર (રદિ.)કા યહ હુકમ સુન કર ફરમાને લગે કે કયા આપ અલ્લાહકે હુકમસે ભાગના ચાહતે હોં ? હઝરત ઉમર (રદિ.)ને જવાબમોં ઈરશાદ ફરમાયા : હે અબુ ઉબૈદહ ! કાશ યહ બાત કોઈ ઔર કેહતા યા'ની તુમહારી ઝબાનસે યહ બાત કાબિલે તઅજજુબ હે. ઔર ફિર ફરમાયા :

"બેશક, હમ અલ્લાહકી તકદીરસે અલ્લાહકી તકદીર

XX

XX

તરફ ભાગતે હોં."

મતલબ યહ થા કે હમ જો કુછ કર રહે હોં વહ અલ્લાહકે હુકમકે મુતાબિક કર રહે હોં, જિસકો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા હે.

(મઆરિફુલ કુર્આન : ૧/૫૪૧)

(૧૮) તાઉનકે બારેમોં ઈરશાદે નબવી (સલ.)કી હિકમતોં :

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે ઈરશાદસે માલૂમ હુવા કે જિસ શહરમોં યા બસ્તીમોં તાઉન વગયરહ વબાઈ બીમારીયાં ફેલી હો તો બાહરવાલોંકો વહાં જાના મના હે ઔર વહાંકે રેહનેવાલોંકો ઉસ જગાસે મૌતકે ડરસે ભાગના મના હે.

ઈસ્લામી અકીદા યહ હે કે ન કિસી જગા જાના મૌતકા સબબ હે ઔર ન કહીંસે ભાગના મૌતકા સબબ હે. ઈસ ઈસ્લામી અકીદેકી બડી હિકમતે હોં.

બાહરવાલોંકો વહાં જાનેસે રોકનેકી એક હિકમત તો યહ હે કે મુશ્કિન હે કે વહાં પહુંચ કર કિસીકી ઉમ્મ ખત્મ હો ચુકી હે. વહ ઈસ બીમારીમોં મુબ્તલા હો કર ઈન્તિકાલ હો જાએ તો મરનેવાલોંકો કભી યહ ગુમાન હોગા કે અગર મોં યહાં ન આતા તો ઝિંદા રહતા. ઔર દૂસરોંકો ભી યહી

XX

XX

ખ્યાલ હોગા કે યહાં આનેસે ઉસકી મૌત હૂઈ. હાલાં કે જો કુછ હુવા વહ પેહલેસે તકદીરમેં લિખા હુવા થા. કહીં ભી રેહતા ઉસ વક્ત ઉસકી મૌત લાઝમી થી. ઈસ હુકમસે મુસલમાનોંકે અકીદેકો ડગમગાનેસે બચાયા ગયા કે ગલત—ફેહમીકે શિકાર ન હો.

દૂસરી હિકમત યહ ભી હે કે હક તઆલાને ઈન્સાનકો યહ હિદાયત દી હે કે જિસ જગા તકલીફ પહુંચનેકા ખતરા હો વહાં ન જાયે, બલકે અપને બસકી કોશિશસે બચનેકી ફિકર કરે, જો ઉસકે લિએ નુકસાન યા હલાકતકા સબબ બન સકતી હો. અપની જાનકી હિફાઝત હર ઈન્સાનકે ઝિમ્મે લાઝિમ હે.

ઈન હિકમતોંકા તકાઝા યહ હે કે તકદીરે ઈલાહી પર ઈમાને કામિલ રખતે હુએ એહતિયાતકી તદબીરોંમેં કમી ન કરે ઔર એક તદબીર યહ ભી હે કે જહાં જાનકા ખતરા હો વહાં ન જાએ.

ઈસ તરહ ઉસ બસ્તીમેં રેહનેવાલોંકો મૌતકે ખૌફસે ભાગના મના હે. ઉસમેં ભી બહોત સી હિકમતેં હૈં. એક હિકમત તો ઈજતિમાઈ ઔર આમ હે કે અગર યહ ભાગનેકા સિલસિલા ચલા તો અમીર ઔર પૈસેવાલે તો ભાગ જાએંગે, મગર બસ્તીમેં કમઝોર મર્દ ઔર ઔરતેં ભી હોતે હૈં જો કહીં જાનેકી તાકત નહીં રખતે, ઉન્કા કયા

XX

XX

હશર હોગા. અવ્વલ તો વો અકેલે હો જાએંગે, હૈબત ઔર ગભરાહટસે મરને લગેંગે. ફિર ઉનમેં જો બીમાર હૈં ઉનકી ખબરગીરી કૌન કરેગા ? મર જાએંગે તો કફન—દફનકા ઈન્તિઝામ કેસે હોગા ?

દૂસરી હિકમત યહ હે કે જો લોગ વબાવાલી જગામેં મવજૂદ હૈં, હો સકતા હે કે ઉનમેં ઈસ બીમારીકે જરાસીમ (જીવાણું) અસર કર ચુકે હો. એસી હાલતમેં વહ સફર કરેંગે તો ઔર ઝયાદા પરેશાનીકા શિકાર હોંગે. સફરકી હાલતમેં બીમાર હુએ તો ઉન પર કયા ગુજરેગા ?

તીસરી હિકમત યહ હે કે અગર ઉનમેં બીમારીકે જરાસીમ સરાયત કર ચુકે હૈં તો યહ મુખ્તલિફ બસ્તીઓંમેં પહુંચેંગે તો વહાં યહ વબાઈ જરાસીમ ફેલેંગે.

ઔર અગર અપની જગા સબ્ર ઔર તવક્કુલકે સાથ ઠેહરે તો બહોત મુમકિન હે કે બીમારીસે નજાત હાસિલ હો જાએ ઔર બિલફઝ્ ઈસ બીમારીમેં મૌત મુકદ્દર થી તો ઉનકો અપને સબર ઔર સાબિતકદમીકી વજહસે શહાદતકા દર્જ મિલેગા.

જૈસા કે હદીસ શરીફમેં હે કે હઝરત આયશા (રદિ.)ને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે તાઉનકે બારેમેં સવાલ કિયા થા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઉનકો બતલાયા થા કે યહ બીમારી અસલમેં

XX

અઝાબકી શકલમેં નાઝિલ હૂઈ થી ઔર જિસ કૌમકો અઝાબ દેના મંઝુર હોતા થા, ઉસ પર ભેજ દી જાતી થી. ફિર અલ્લાહ તઆલાને ઉસકો મુઅમિનોંકે લિઅે રહમત બના દિયા.

તો જો બંદા તાઉન ફેલનેકે બા'દ અપની બસ્તીમેં સબ્ર ઔર સુકૂનકે સાથ રૂકા રહા ઔર યહ યકીન રખે કે મુઝે સિફ વોહી મુસીબત પહુંચ સકતી હે, જો અલ્લાહ તઆલાને મેરે લિઅે લિખ દી હે તો એસે શખ્સકો શહીદકે બરાબર સવાબ મિલેગા ઔર યહી ખુલાસા હે ઈસ હદીસકા જિસમેં ઈરશાદ હે કે તાઉન શહાદત હે ઔર તાઉનમેં મુખ્તલા શખ્સ શહીદ હે.

(બુખારી) (કુતુબી-૩/૨૩૫)

(૧૯) બાઝ ખાસ સૂરતોમેં છૂટછાટ :

અગર કોઈ શખ્સ તાઉનવાલી જગાસે મૌતકે ખૌફસે નહીં, બલકે અપની કિસી દૂસરી જરૂરતસે દૂસરી જગા ચલા જાએ તો ઉસકે લિઅે મના નહીં હે.

ઈસી તરહ અગર કિસીકા અકીદા અપની જગા પર પુખ્તા ઔર મજબૂત હે કે યહાંસે દૂસરી જગામેં ચલા જાના મુઝે મૌતસે નજાત નહીં દે સકતા. અગર મેરા વક્ત આ ગયા હે તો મેં જહાં જાઉંગા મૌત લાઝમી હે. ઔર વક્ત નહીં આયા તો યહાં રેહનસે ભી મૌત નહીં આએગી.

એસા પુખ્તા અકીદા રખતે હુઅે સિફ આબોહવાકી તબ્દીલીકે લિઅે યહાંસે ચલા જાએ તો ઉસકે લિઅે ભી મના નહીં હે.

ઈસી તરહ કોઈ આદમી અપની જરૂરતસે એસી જગા ચલા જાએ, જહાં વબાકી બીમારી ફેલી હૂઈ હો ઔર ઉસકા અકીદા પુખ્તા હો કે યહાં આનેસે મૌત નહીં આએગી, મૌત અલ્લાહકે હુકમકે તાબે હે તો એસી હાલતમેં ઉસકા વહાં જાના જાઈઝ હોગા. (મઆરિફુલ કુર્આન : ૧/૫૪૩)

(૨૦) તકલીફ ઔર રાહતસે કોઈ ઇન્સાન અપની અકલસે બચ નહીં સકતા :

અલ્લાહ તઆલાને જો તકલીફ ઔર રાહત કિસીકે લિઅે મુકદ્દર કર દી હે તો ઉસકી તકદીરે ઈલાહી નાફિઝ હો કર રહતી હે. કોઈ શખ્સ અપની ફહમ ઔર બસીરત યા માલ ઔર તાકતસે ઉસસે બચ નહીં સકતા.

મશાઈખે સુફિયાકા મા'મૂલ હે કે જબ ઉનકો કિસી નેઅમતમેં કમી આતી યા કોઈ તકલીફ વ પરેશાની લાહિક હોતી તો વો ઉસકો દૂર કરનેકે લિઅે માદી અસ્બાબકી તરફ મુતવજજેહ હોનેસે પેહલે અપને નફસકા મુહાસિબા કરતે થે કે હમસે અલ્લાહ તઆલાકી નેઅમતોંકા શુક્ર અદા કરનેમેં કૌન સી કોતાહી હૂઈ, જિસસે યહ સબ નેઅમતેં હમસે છીન લી ગઈ.

XX

કુર્તુબીને ઉન બુઝુર્ગોંકા યહ હાલ નકલ ક્રિયા હૈ કે સુફિયા હઝરાતકો જબ અપની મુરાદમેં કામ્યાબી નહીં હોતી તો વો અપને આમાલકા મુહાસબા કરતે થે કે હમસે ક્યા કુસુર સરઝદ હુવા ?

(૨૧) એક અહમ ઈબ્રત :

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.)ને ફરમાયા કે હઝરત સુલયમાન (અલૈ.)ને કિસી એસે મુકામ પર ક્રિયામ ફરમાયા જહાં પાની નહીં થા ઔર અલ્લાહ તઆલાને હુદ હુદ પરિન્દેકો યહ ખાસિયત અતા ફરમાઈ હૈ કે વો જમીનકે અંદરકી ચીઝોંકો ઔર જમીનકે અંદર બેહનેવાલે ચશ્મોંકો દેખ લેતા હૈ. સુલયમાન (અલૈ.)કા મકસદ યહ થા કે હુદ હુદસે યહ માલુમ કરે કે ઈસ મયદાનમેં પાની કિતની ગેહરાઈમેં હૈ ઔર કિસ જગા જમીન ખોદનેસે કાફી મિકદારમેં પાની મિલ સકતા હૈ.

હુદ હુદકી ઈસ નિશાનદેહી કે બાદ વહ જિન્નાતકો હુકમ દેતે કે યહાં જમીન ખોદકર પાની નિકાલો તો બહોત જલ્દ જમીન ખોદ કર પાની નિકાલ લેતે થે.

લેકિન હુદહુદ અપની અનોખી તેઝ નજર ઔર બસીરતકે બા—વુજુદ શિકારીકી જાલમેં ફંસ જાતા હૈ.

ઈસ પર હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.)ને ફરમાયા કે

XX

XX

જાનનેવાલે ઈસ હકીકતકો પેહચાનો કે હુદ હુદ જમીનકી ગેહરાઈમેં ચીઝોંકો દેખ લેતા હૈ, મગર જમીન પર ફેલા હુવા શિકારીકા જાલ ઉસકી નજરસે ઓજલ હો જાતા હૈ, જિસમેં વહ ફંસ જાતા હૈ.

(મઆરિફુલ કુર્આન : ૬/૫૭૦/૫૭૧)

(૨૨) ઈન્સાનકી ઉમરમેં બરકત કા મતલબ :

અલ્લાહ તઆલાકા ઈરશાદ હૈ કે, ન કોઈ ઉમ્મવાલા બડી ઉમ્મ પાતા હૈ ઔર ન કિસીકી ઉમ્મ ઘટતી હૈ, મગર યહ સબ લોહે મહફૂઝમેં લિખા હુવા હૈ. બેશક, યે સબ અલ્લાહ પર આસાન હૈ. (સૂરઅ ફાતિર : ૧૧)

ઈસ આયતકા મફહુમ જમ્હુર મુફ્સિસરીનકે નઝદીક યહ હૈ કે અલ્લાહ તઆલા જિસ શખ્સકો લમ્બી ઉમર અતા ફરમાતે હૈં વહ પેહલે હી સે લવ્હે મહફૂઝમેં લિખા હૈ. ઈસી તરહ જિસકી ઉમ્મ કમ રખી જાતી હૈ વહ ભી લવ્હે મહફૂઝમેં પેહલે સે લિખી હુઈ હૈ.

ઈમામ નસાઈને ઈસ આયતકી તફસીરમેં હઝરત અનસ બિન માલિક (રદિ.)સે યહ રિવાયત નકલ કી હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા કે જો શખ્સ ચાહતા હૈ કે ઉસકી રોઝીમેં વુસ્અત ઔર કુશાદગી હો ઔર ઉમ્મમેં બરકત હો યા'ની ઝિયાદતી

XX

XX

હો તો ઉસકો ચાહિએ કે સિલારહમી કરે યા'ની અપને જી-રહમ (નસબી) રિશ્તેદારોંસે અછ્છા સુલૂક કરે.

બ-ઝાહિર ઈસસે માલુમ હોતા હૈ કે સિલારહમી કરનેસે ઉમ્મ બજહ જાતી હૈ, મગર ઉસકા મતલબ યહ બયાન હુવા હૈ કે હઝરત અબૂ દરદા (રદિ.)ને સિલારહમીવાલી હદીસકા મઝમુન રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે સામને પેશ કિયા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે ઉમ્મ તો અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક એક હી મુકર્રર ઔર મુકદ્દર હૈ. જબ મુદ્દત પૂરી હો જાતી હૈ તો કિસી શખ્સકો ઝરા ભી મોહલત નહીં દી જાતી.

હા, ઉમ્મમૈં ઝયાદતીસે મુરાદ યહ હૈ કે અલ્લાહ તઆલા ઉસકો નેક અવલાદ અતા કર દેતા હૈ વહ ઉસકે લિએ દુઆ કરતે રહતે હૈં ઔર અવલાદકી દુઆએ ઉસકો કબરેમૈં મિલતી રહતી હૈ. યા'ની મરનેકે બા'દ ભી ઉનકો ફાયદા પહુંચતા રહતા હૈ. જો ખુદ ઝિંદા રહનેસે હાસિલ હોતા હૈ. ઈસ તરહ ગોયા ઉસકી ઉમ્મ બજહ ગઈ.

ખુલાસા યહ હૈ (કે જિન હદીસોંમૈં બાઝ આમાલકે મુતઅલ્લિલક યહ આયા હૈ કે ઉનસે ઉમર બઢ જાતી હૈ ઈસસે મુરાદ ઉમ્મકી બરકતકા બઢ જાના હૈ.

(મઆરિફુલ કુર્આન : ૭/૩૨૭)

XX

XX

(૨૩) બીમારીયાં ઔર મુસીબતોંકા સવાબ :

હદીષ : હઝરત અબુ સઈદ ખુદરી (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે, કિસી મુસલમાનકો કોઈ તકલીફ ઔર ફિક, રંજ ઔર ગમ પહુંચે યા કાંટા ભી લગ જાએ તો ઉસકી તકલીફકી વજહસે ઉસકે ગુનાહોંકા કફ્ફારહ હો જાતા હૈ.

(બુખારી-મુસ્લિમ)

હદીસ : હઝરત જાબિર (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઉમ્મે સાઈબસે ફરમાયા કે બુખારકો બુરા મત કહો. વહ બની આદમકે ગુનાહોંકો ઈસ તરહ દુર કરતા હૈ જૈસે ભટ્ટી લોહેકે મૈલકો દૂર કરતી હૈ.

(મુસ્લિમ)

હદીસ : હઝરત અનસ (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા કે જબ મુસલમાન કિસી બલામૈં યાની બીમારી વગયરહમૈં મુબ્તલા હોતા હૈ તો જો ફરિશ્તા ઉસકે નેક આ'માલ લિખા કરતા થા ઉસકો હુકમ દિયા જાતા હૈ કે જો કામ યહ બંદા પેહલે તંદુરસ્તીમૈં કિયા કરતા થા વહ સબ સવાબ લિખતે રહો. અલ્લાહ તઆલા અગર ઉસકો શિફા દેતા હૈ તો ઉસકો ગુનાહોંસે સાફ કર દેતા હૈ ઔર અગર વફાત દેતા હૈ તો ઉસકે સાથ મગફિરત ઔર

XX

XX

રહમતકા મામલા કરતા હૈ.

(મિશકાત)

હદીસ : હઝરત મુહમ્મદ બિન ખાલિદ (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા : જબ બંદેકે લિએ અલ્લાહ તઆલા કોઈ મરતબા અતા કરના ચાહતા હૈ ઔર બંદા અપને નેક અમલસે નહીં પહુંચ સકતા તો અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર ઉસકે બદન યા ઉસકે માલ યા ઉસકી અવલાદમ્હે કોઈ બલા મુસલ્લત કરકે ઉસકો સબ્રકી તવફીક દેતા હૈ યહાં તક કે વહ ઈસ મરતબે તક પહુંચ જાતા હૈ.

(અબૂ દાઉદ)

હદીસ : હઝરત જાબિર (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા કે મેદાને કિયામતમ્હે જિસ વક્ત મુસીબત—વાલોંકો સવાબ અતા કિયા જાએગા ઉસ વક્ત અહલે આફ્રિયત તમન્ના કરેંગે કે કાશ ! દુન્યામ્હે હમારી ખાલ કેંચીયોંસે કાટ દી જાતી, તા કે હમકો ભી ઐસા સવાબ મિલતા.

(તિરમિઝી)

હદીસ : હઝરત આઈશા (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા કે જબ બંદેકે ગુનાહ બઠ જાતે હૈં ઔર ઉસકે પાસ કોઈ નેક અમલ ઐસા નહીં હોતા જો ઉસકા કફફારા

XX

XX

હો સકે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો કિસી ગમમ્હે મુખ્તલા ફરમાતા હૈ તા કે વહ ઉસકે ગુનાહોંકા કફફારા હો જાએ.

(મિશકાત) (બયાન શોંકે વતન—હઝરત થાનવી (રહ.)

(૨૪) તાઉન (પ્લેગ)કી બીમારીકા સવાબ :

હઝરત અનસ (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે હુઝૂર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા કે. તાઉનસે મુસલમાનકો શહાદતકા દર્જા મિલતા હૈ.

(બુખારી)

હઝરત આઈશા (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે તાઉનકે બારેમ્હે દરફ્યાફત કિયા ગયા તો આપને ફરમાયા કે, બા'ઝકે લિએ એક તરહકા અઝાબ હૈ (બા'ઝસે મુરાદ કુફફાર હૈ) ઔર અલ્લાહ તઆલાને ઉસકો ઈમાનવાલોંકે લિએ રહમત બનાયા હૈ. જો શખ્સ તાઉન ફૈલનેકે વક્ત અપની બસ્તીમ્હે સબર ઔર ઉમ્મીદસે અલ્લાહ તઆલા પર ભરોસા કરકે યહ યકીન કરેગા કે જો તકદીરમ્હે હોગા વહી હોગા. ફિર અપની બસ્તીમ્હે ઠેહરા રહેગા તો ઉસકો શહીદકે બરાબર સવાબ મિલેગા.

(બુખારી શરીફ)

યહ સવાબ સિર્ફ વહાં ઠહરને ઔર ન ભાગનેસે મિલતા હૈ. ચાહે ઉસકી મૌત ન આએ ઔર તાઉનસે મરનેકે

XX

XX

ફઝાઈલ ઈસકે અલાવા હૈ.

હઝરત જાબિર (રઠિ.)સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા કે તાઉનસે ભાગનેવાલા ઔસા હૈ જૈસા કે જિહાદસે ભાગનેવાલા ઔર ઉસમેં સાબિતકદમ રેહનેવાલેકો શહીદકા સવાબ મિલતા હૈ. (મિશકાત)

ઈસ હદીસસે માલુમ હુવા કે તાઉનવાલોંકો ઘર બૈઠે જિહાદકા સવાબ મિલતા હૈ ઔર જિહાદ સવાબમેં સબ આ'માલસે અફઝલ હૈ. (શૌકે વતન-૧૧)

(૨૫) ઝિંદગીકે સાંસ ગિને હુએ હૈ :

ઈબ્ને સિમાક (રહ.)ને ફરમાયા કે જબ હમારે સાંસ ગિને હુએ હૈં ઉસમેં ઝિયાદતી નહીં હો સકતી તો યહ કિસ કદર જલ્દી ખત્મ હો જાએંગે. બા'ઝ શાયરોંને કહા હૈ :

તેરી ઝિંદગીકે સાંસ ગિને હુએ હૈં. જબ એક સાંસ ગુઝરતા હૈ તો તેરી ઝિંદગીકે એક જુઝ (ભાગ) કમ હો જાતા હૈ. કહા જાતા હૈ કે ઈન્સાન દિન-રાતમેં યોબીસ હજાર સાંસ લેતા હૈ. (કુતુબી)

દુન્યા ઔર ઉસકી લઝઝત પર વહ શખ્સ કેસે ખુશ ઔર બેફિકર હો સકતા હૈ, જિસકે અલ્ફાઝ ઔર સાંસ ગિને જા રહે હૈં. (મ. કુ. : ૭/૩૨૭) (રહુલ મઆની)

XX

XX

(૨૬) મુઅમિન મૌતકે વક્ત નહીં ગભરાએગા :

"ત-ત નમ્ઝલુ અલય્હિમુલ્ મલાઈકતુ અલ્લા તખાફુ વલા તદ્ઝનુ."

(જિન લોગોંને દિલસે ઈકરાર કર લિયા કે હમારા રબ સિફ અલ્લાહ હૈ, ઉન પર અલ્લાહકી તરફસે રહમત ઔર બશારત દેનેવાલે) ફરિશ્તે ઉતરેંગે ઔર કહેંગે કે તુમ આખિરતકે હાલાતસે અંદેશા (ખોફ ઔર ડર) ન કરો ઔર દુન્યાકે છોડને પર રંજ ઔર અફસોસ ન કરો ઔર તુમહારે લિએ ઉસકા નેઅમલ બદલ ઔર અમન ઔર આફિયત હૈ. ઔર તુમ જન્નત મિલને પર ખુશ રહો. નેઅમલ બદલસે મુરાદ યહ હૈ કે તુમ જન્નતકે મિલને પર ખુશ રહો, જિસકા તુમસે રસૂલકી ઝબાનસે વા'દા કિયા જાતા થા.

યહ આયત રહનુમાઈ કરતી હૈ કે મુઅમિન મૌતકે વક્ત વેહશત ઔર ખોફસે નહીં ગભરાએગા, બલકે દિલમેં અમન ઔર સુકૂન રહેગા. (મઆરિફુલ કુર્આન : ૭/૬૪૯)

અબૂ નઈમને હઝરત સાબિત ખુનાની (રહ.)સે નકલ કિયા હૈ કે ઉન્હોંને સૂરએ હામિમ સિજદહકી તિલાવત ફરમાઈ યહાં તક કે "ત-ત નમ્ઝલુ અલય્હિમુલ્ મલાઈકતુ" પર પહુંચે તો ફરમાયા. હમેં યહ હદીસ પહુંચી હૈ કે મુઅમિન જિસ વક્ત અપની કબ્રસે ઉઠેગા તો

XX

XX

દો ફરિશ્તે—જો દુન્યામેં ઉસકે સાથ રહા કરતે થે વહ—મિલેંગે ઔર ઉસકો કહેંગે કે તુમ ખૌફ ઔર ગમ ન કરો, બલકે જન્નતકી બશારત સુનો જિસકા તુમસે વા'દા કિયા જાતા થા. ફરિશ્તોંકી યહ બશારત સુન કર મુઅમિનકો ઈત્મીનાન હો જાએગા.

(મઆરિફુલ કુર્આન : ૭/૬૫૧) (તફસીરે મઝહરી)

(૨૭) હમ મૌતસે ક્યું ગભરાતે હૈં ?

મુસ્નદે દારમીમેં સનદકે સાથ મજકુર હૈં કે, એક મરતબા સુલયમાન બિન અબ્દુલ મલિક મદીનહ પહુંચે તો વહાં અબુ હાજિમ જિન્હોંને કિસી સહાબીકી સોહબત પાઈ થી ઉન્કો બુલવાયા ઔર સવાલ કિયા કે, અય અબુ હાજિમ ! યહ ક્યા ખાત હૈં કે હમ મૌતસે ગભરાતે હૈં. આપને ફરમાયા : વજહ ઉસકી યહ હૈં કે આપને અપની આબિરતકો વેરાન ઔર દુન્યાકો આબાદ કિયા હૈં. ઈસ લિએ આબાદીસે વેરાનાકી તરફ જાના પસંદ નહીં કરતે.

ફિર પૂછા કલ (કિયામતમેં) અલ્લાહ તઆલાકે સામને હાજરી કેસે હોગી ? ફરમાયા : નેક અમલવાલા તો અલ્લાહકે સામને ઈસ તરહ હાજિર હોગા કે જેસે કોઈ મુસાફિર સફરસે અપને ઘરવાલોંકે પાસ જાતા હૈં ઔર બુરે અમલવાલા ઈસ તરહ પેશ હોગા જેસા કોઈ ભાગા હુવા ગુલામ પકડ કર આકા (માલિક)કે પાસ હાજિર કિયા

XX

XX

જાએ.

સુલયમાન બિન માલિક યહ સુનકર રો પળે ઔર કહને લગે : કાશ ! હમેં માલુમ હોતા કે અલ્લાહ તઆલાને હમારે લિએ ક્યા ફેસલા તજવીઝ કર રખા હૈં. અબુ હાજિમ (રહ.)ને ફરમાયા : અપને આમાલકો અલ્લાહકી કિતાબ (કુર્આને મજીદ) પર પેશ કરો તો પતા લગ જાએગા.

સુલયમાનને પૂછા કે કુર્આનકી કૌન સી આયતસે યહ પતા લગેગા ? ફરમાયા : ઈસ આયતસે : **"ઈન્નલ અઘરા-ર લફી નઈમ. વ ઈન્નલ ફુર્ઝા-ર લફી મહીમ."** 'યા'ની બેશક, નેક અમલ કરનેવાલે જન્નતકી નેઅમતોંમેં હૈં ઔર નાફરમાન ગુનહગાર—બદકાર દોઝખમેં." (સૂરઅ ઈન્ફિતાર : ૧૩)

સુલયમાનને કહા : અલ્લાહકી રહમત તો બડી હૈં, વહ બદકારોં પર ભી હાવી હૈં. ફરમાયા : **"ઈન્ન રહમ-ત કરીબીમ મિનલ્ મુહસિનીન."** 'યા'ની અલ્લાહકી રહમત નેક અમલ કરનેવાલોંકે કરીબ હૈં."

(મઆરિફુલ કુર્આન : ૧/૧૪૮)

(૨૮) કબરકી તન્હાઈકો વેદશત સમજના ગલત હૈં :

લોગોંને યહ સમજ લિયા હૈં કે મરનેકે બાદ ઈન્સાન એક

XX

XX

તંગ ઓર અંધેરી કબરમેં કેદ હો જાતા હૈ ઓર તન્હા પડા રહતા હૈ. ઈસ તન્હાઈકે ખ્યાલસે લોગોંકો વહશત હોતી હૈ.

લેકિન વહાંકી તન્હાઈકો વહશત સમજના ગલત હૈ. હદીસ શરીફમેં આતા હૈ કે મરનેકે બાદ રૂહ આલમે અરવાહમેં પહુંચતી હૈ, જહાં સબ રૂહેં ઉસકા ઈસ્તિકબાલ કરતી હૈ ઓર અપને અઝીઝોંકા હાલ પૂછતી હૈ. ફિર એક કહતા હૈ કે ઉસકો રાહત ઓર આરામ કરને દો, વહ દુન્યાસે અભી થકા હુવા આયા હૈ.

અહાદીસસે માલુમ હોતા હૈ કે મરનેકે સાથ હી તન્હાઈ ખત્મ હો જાતી હૈ ઓર મુસલમાનકી રૂહ આલમે અરવાહમેં જા કર હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે દીદારસે ફેઝયાબ હોતી હૈ ઓર અપને અઝીઝોંકી મુલાકાતસે ખુશ હોતી હૈ. ગર્ઝ કે વહાં હર વક્ત ખુશ રહેગી ઓર એસી ખુશી હોગી કે દુન્યામેં ઉસકા ખવાબ ભી નહીં દેખા ગયા. (દુન્યા વ આખિરત) (હઝ. થાનવી (રહ.) : ૫૪૪-૫૪૫)

(૨૯) કબરમેં મુઅમિનકી સવાલ-જવાબકે વક્ત મદદ :

મુઅમિનકે ઈમાન ઓર કલિમએ તય્યિબહકા એક ખાસ અસર કુર્આન મજીદમેં ફરમાયા :

XX

XX

''યુમ્બિલતુલ્લાહુલ્લઝી-ન આ-મનુ બિલ કલિલ્સાબિતી ફિલ હયાતિદ્ દુન્યા વ ફિલ આખિરહ્''

યા'ની મુઅમિનકા કલિમએ તય્યિબહ મજબૂત ઓર મુસ્તહકમ દરખતકી તરહ એક કૌલે સાબિત હૈ, જિસકો અલ્લાહ તઆલા હમેશા કાઈમ ઓર બરકરાર રખતે હૈં દુન્યામેં ભી ઓર આખિરતમેં ભી. શર્ત યહ હૈ કે કલિમા ઈખ્લાસકે સાથ કહા જાએ ઓર **''લા ઈલા-હ ઈલ્લાલ્લાહ''** કે મતલબકો પૂરી તરહ સમજ કર ઈખ્તિયાર કિયા જાએ.

મતલબ યહ હૈ કે ઈસ કલિમએ તય્યિબહ પર ઈમાન રખનેવાલેકી દુન્યામેં ભી અલ્લાહકી તરફસે તાઈદ ઓર મદદ હોતી હૈ જિસકી વજહસે વહ મરતે દમ તક ઈસ કલિમે પર કાઈમ રહેતા હૈ. ચાહે ઉસ્કે ખિલાફ કિતને હી હવાદિસાત (મુસીબતોં)સે મુકાબલા કરના પળે.

ઓર આખિરતમેં ઈસ કલિમાકો કાઈમ ઓર બરકરાર રખ કર ઉસકી મદદ કી જાતી હૈ.

સહીહ બુખારી ઓર મુસ્લિમ શરીફકી એક હદીસ હૈ કે આખિરતસે મુરાદ ઈસ આયતમેં બરઝખ યાની કબરકા આલમ હૈ.

XX

XX

હદીસ યહ હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે જબ કબરમેં મુઅમિનસે સવાલ ક્રિયા જાએગા તો એસે હોલનાક મુકામ ઔર સખ્ત હાલમેં ભી અલ્લાહ તઆલાકી મદદસે ઈસ કલિમા પર કાઈમ રહેગા ઔર "લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ"કી ગવાહી દેગા.

તકરીબન ચાળીસ સહાબએ કિરામ (રદિ.)સે મોઅતબર સનદકે સાથ ઈસી મઝમૂનકી હદીસેં મન્કુલ હૈ, જિનકો ઈમામ ઈબ્ને કષીરને અપની તફસીરમેં જમા ક્રિયા હૈ.

(મઆરિફુલ કુર્આન : ૫/૨૪૮)

તબરાનીમેં હઝરત અતાઅ બિન યસાર (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે, અય ઉમર (રદિ.) ! ઉસ વક્ત તુમ્હારી ક્યા કેફિયત હોગી ? જબ તુમ મર જાઓગે ઔર લોગ તુમ્હારે લિએ સાડે ત્રીન હાથ લંબી ઔર દેઢ હાથ ચોડી કબરકી પેમાઈશ કરેંગે. ફિર તુમ્હારે પાસ આકર તુમકો ગુસલ ઔર કફન દેંગે ઔર ખુશ્બુ મલેંગે. ફિર તુમકો ઉઠા કર લે જાએંગે ઔર કબરમેં રખ દેંગે. ફિર તુમ પર મિટ્ટી ડાલેંગે. ફિર જબ લોગ ચલે જાએંગે તો તુમ્હારે પાસ દો ફરિશ્તે યાની મુન્કર નકીર આએંગે, જિનકી આવાઝ સખ્ત ગર્જ જેસી હોગી ઔર આંખે બિજલીકી ચમકકી તરહ હોગી. વહ તુમકો હિલા ડાલેંગે

XX

XX

ઔર હાકિમાના ગુફ્તગુ કરેંગે. ઉસ વક્ત અય ઉમર (રદિ.) ! તુમ્હારી ક્યા કેફિયત હોગી ?

હઝરત ઉમર (રદિ.)ને અર્જ ક્રિયા : યા રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ! (ઉસ વક્ત) મેરી અકલ દુરુસ્ત હોગી ? આપને ફરમાયા કે હા. તો ફરમાયા : બસ, મેં કામ ચલા લુંગા. (બયહકી)

એક રિવાયતમેં હૈ કે હઝરત ઉમર (રદિ.)ને અર્જ ક્રિયા, ક્યા હમારી અકલેં હમારી તરફ વાપસ લોટાઈ જાએગી ? ફરમાયા : હા, તુમ્હારી અકલકી હાલત આ જ જેસી અકલકી હાલતકે મુતાબિક હોગી. (તબરાની)

એક દૂસરી રિવાયતમેં હૈ કે મુઅમિનોંકે લિએ આમ તૌરસે યહ બશારત સાબિત હૂઈ કે વહ મુન્કર નકીરકો કબરમેં સહી જવાબ દે સકેંગે. યુનાંચે હઝરત ઉમર (રદિ.)કે સવાલમેં કે ક્યા હમારી અકલેં દુરુસ્ત હોગી ? ઔર હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા હા, ફરમાના સાફ બતાતા હૈ કે યહ હુકમ હઝરત ઉમર (રદિ.)કે સાથ ખાસ નહી, બલકે તમામ મુઅમિનોંકે લિએ હૈ ઔર ઉસ વક્ત મુઅમિનકી અકલ સહી-સલામત હોગી ઔર અકલકે સહીહ હોને પર જવાબ ભી ઠીક દે સકનેકો ભી હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને તસ્લીમ ક્રિયા. ઈસસે વહ ઉમ્મીદ બહોત મજબૂત હો જાતી હૈ. (શૌકે વતન : ૫૫)

XX

XX

(૩૦) મરનેકે બાદ આંખેં વહ સબ કુછ દેખ લેગી, જો દુન્યવી ઝિંદગીમેં દેખ નહીં સકતી થી :

કુર્આન શરીફમેં ઈરશાદે બારી તઆલા છે :

"ફ-ક શફના અન્ક ગિતા-અ-ક ફ-બ સરુકલ યવ્મ હદીદ."
(સૂ. કાફ : ૨૨)

યા'ની હમને તુમહારી આંખોંસે પરદા હટા દિયા. આજ તુમહારી નિગાહ બડી તેજ છે. યહ ખિતાબ આમ ઈન્સાનોંસે હેં, જિસમેં મુઅમિન, કાફિર, મુત્તકી ઔર ફાસિક સબ દાખિલ છે.

મઅના ઈસ આયતકા યહ હેં કે, દુન્યાકી મિસાલ ખ્વાબ જેસી હેં ઔર આખિરતકી મિસાલ બેદારી જેસી હેં. જેસા ખ્વાબમેં આદમીકી આંખેં બંદ હોતી હેં, કુછ નહીં દેખતી. ઈસી તરહ ઈન્સાન ઉન હકાઈક (હાલાત) જિન્કા તઅલ્લુક આલમેં આખિરતસે હેં દુન્યાકી આંખોંસે નહીં દેખ સકતા.

મગર યહ ઝાહિરી દુન્યાકી આંખેં બંદ હોતે હી ઔર ખ્વાબકા આલમ ખત્મ હો કર બેદારીકા આલમ સામને આતા હેં, જિસમેં વહ સારે હાલાત સામને આ જાતે હેં. ઈસી લિઅે બા'ઝ ઉલમાને ફરમાયા હેં **"અન્નાસુ નિયા-મુન ઈઝા માતુ ઈન્તબહુ"** યા'ની આજકી દુન્યાકી ઝિંદગીમેં સબ ઈન્સાન સો રહે હેં, જબ મરેંગે

XX

XX

ઉસ વક્ત જાગેંગે. (મઆરિફુલ કુર્આન : ૮/૧૪૪)

(૩૧) ફરિશ્તોંકે પાંચ સિફાત :

સૂરએ નાઝિઆત (પારહ-૩૦) સૂરતેકે શુર'મેં ફરિશ્તોંકી ચંદ સિફાત ઔર હાલાત બયાન કરકે ઉન્કી કસમ ખાઈ ગઈ હેં.

ફરિશ્તોંકી ઈસ જગા' પાંચ સિફાત બયાન કી ગઈ હેં, જિનકા તઅલ્લુક ઈન્સાનકી મૌત ઔર નઝઅે રૂહસે હેં.

"વન્નાઝિઆતિ ગરકા" યા'ની સખ્તીકે સાથ ખીંચકર જાન નિકાલનેવાલે, મુરાદ ઈસસે વહ અઝાબકે ફરિશ્તે હેં, જો કાફિરકી રૂહ સખ્તીસે નિકાલતે હેં. સખ્તીસે મુરાદ રૂહાની સખ્તી ઔર તકલીફ હેં. યહ ઝરૂરી નહીં કે દેખનેવાલોંકો ભી ઉસ સખ્તીકા એહસાસ હો. ઈસી લિઅે બસા અવકાત યહ ભી દેખા જાતા હેં કે કાફિરકી રૂહ બડી આસાનીસે નિકલતી હેં, મગર યહ આસાની હમારે દેખનેમેં હેં. જો સખ્તી ઉસકી રૂહ પર હો રહી હેં ઉસકો કૌન દેખ સકતા હેં ? વહ તો અલ્લાહ હી કી ખબર દેનેસે માલૂમ હો સકતી હેં. ઈસ લિઅે ઈસ જુમલેમેં યહ ખબર દી ગઈ હેં કે કુફરકી રૂહકો ખીંચ કર સખ્તીસે નિકાલી જાતી હેં.

દુસરી સિફત **"વન્નાશિતાતિ નશતા"** જિસકા મઅના

XX

બંધન ખોલ દેનેકે હોં. જિસ ચીઝમેં પાની યા હવા ભરી હો ઉસકો બંધન ખોલનેસે વહ પાની વગયરહ આસાનીકે સાથ નિકલ જાતા હે. ઈસમે મુઅમિનકી રૂહકો મિસાલ દે કર બતલાયા હે કે જો ફરિશ્તે મુઅમિનકી રૂહ કબ્જ કરને પર મુકર્રર હે વહ આસાનીસે રૂહ કબ્જ કરતે હોં, સખ્તી નહીં કરતે. યહાં ભી આસાનીસે મુરાદ રૂહાની આસાની હે, જિસ્માની આસાની મુરાદ નહીં. ઈસ લિઅે કે કિસી મુસલમાન, બલકે નેક મદકો મૌતકે વક્ત રૂહ નિકલનેમેં દેર લગનેસે યહ નહીં કહા જા સકતા કે ઉસ પર સખ્તી હો રહી હે. અગર યે જિસ્માની તૌર પર યહ સખ્તી દેખી જા સકતી હે.

અસલ વજહ યહ છે કે કાફિરકો રૂહ નિકલનેકે વક્ત હી સે બરઝખકા અઝાબ સામને આ જાતા હૈ. ઉસકી રૂહ ઉસસે ગભરા કર બદનમેં છુપના ચાહતી હૈ, મગર ફરિશ્તે ઉસકો ખીંચ કર નિકાલતે હૈ.

ઔર મુઅમિનકી રૂઢકે સામને આલમે બરઝખકા સવાબ, નેઅમતે ઔર બશારતે આતી હે તો ઉસકી રૂઢ તેઝીસે ઉનકી તરફ જાના યાહતી હે.

તીસરી સિફત : "વરસાદિહાતી સબ્હા" મુરાદ ઈસ જગા તેજીસે ચલના હે. મક્સદ યહ હે કે મૌતકે ફરિશ્તે ઈન્સાનકી રૂહ કબ્જ કરકે ઉસકો તેજીસે આસમાનકી

તરફ લે જાતે હૈં.

ચોથી સિફત : "ફરસાબિકાતી સબકા" ઈસસે મુરાદ
 યહ હૈ ફિર યહ રૂહ જો ફરિશતોંકે કબ્જેમૈં હૈ ઉસકો ઉસકે
 અછ્છે યા બુરે ઠિકાને પર પહુંચાનેમૈં સબકત ઔર
 ઉજલત (તેજી)સે કામ લેતે હૈં.

મુઅમિનોંકી રૂહકો જન્નતકી હવાઓંમેં ઔર નેઅમતોંકી જગાઓંમેં ઔર કાફિરકી રૂહકો દોઝખકી હવાઓંમેં ઔર અઝાબકી જગામેં પહુંચા દેતે હેં.

પાંચવી સિફત : "ફલ મુદઘિરાતી અમ્ભા" યાની
 ઈન ફરિશતોંકા આખરી કામ યહ હોગા કે જિસ રૂહકો
 સવાબ ઔર રાહત દેનેકા હુકમ હોગા ઉસકે લિઅે રાહતકે
 સામાન જમા કર દે ઔર જિસકો અઝાબ ઔર તકલીફમેં
 ડાલનેકા હુકમ હોગા ઉસકે લિઅે ઉસકા ઈન્તિજામ
 કર દે. (મયારિફુલ કુર્આન : ૮/૬૬૪)

(32) ਮੁਅਮਿਨ ਅਪਣੀ ਝਗਰਮੇਂ ਮਯਾ ਉਡਾ ਰਹੇ ਹੈ :

બા'ઝ ખુશનસીબ એસે ભી હૈં જિન્હોંને ઈસ ધોકેકે ઘર
યા'ની દુન્યામૈં કબરકો યાદ રખ્યા ઔર અપને લિએ
તૌશા જમા કિયા ઔર અપને મરનેસે પેહલે અપને
આમાલે સાલિહા આગે ભેજ દિએ, વહ અપની કબરમૈં

XX

મઝા ઉડા રહે હૈં. તરો તાઝા ચેહરોંકે સાથ ઔર રાહત વ આરામકે સાથ.
(કશ્કુલે મઅરિફત : ૫૩૪)

(૩૩) અઝાબે કબરસે નજાત કેસે ?

ફઝીલતવાલે અવકાતમેં વફાત પાના ઈન્સાનકે ઈખ્તિયારમેં નહીં, લેકિન વહ ઈખ્તિયારી આ'માલે સાલેહા જિનકો હદીસોંમેં અઝાબે કબરસે નજાતકા ઝરીયા કરાર દિયા ગયા હૈ. ઉનકો ઈખ્તિયાર કરનેકી કોશિશ હર મુસલમાનકો કરની લાઝિમ હૈ. દર હકીકત તમામ હી નેક આ'માલ અપની અપની જગા અઝાબે કબરસે બચાનેકા ઝરીયા હૈ. બહુત સી રિવાયતેં ઈસકી ખુશખબરીકે બારેમેં વારિદ હૂઈ હૈં.

ઈન્સાનકે મરનેકે બાદ ઉસકે નેક આ'માલ ઉસકો ચારોં તરફસે રોક લેતે હૈં ઔર જિઘરસે ભી અઝાબ આનેકી કોશિશ કરતા હૈ વહ અઝાબસે રૂકાવટ બન જાતેહૈં. નીઝ ખુસુસી તૌર પર હર રાત સૂરએ મુલક (પારા-૨૯)કા પઢના અઝાબે કબરસે રૂકાવટકા ઝરીયા બન જાતા હૈ. ઈસી લિએ ઈસ સૂરતકા નામ 'માનિઆ' ઔર 'મુન્જિયહ' પડ ગયા હૈ.

હદીસ શરીફમેં હૈ કે યહ સૂરત અપને પઢનેવાલોંકે લિએ અઝાબસે બચાનેકી સિફારિશ કરતી હૈ ઔર ઉસકી સિફારિશ કબૂલ કી જાતી હૈ.

XX

XX

ઈસી તરહકી ફઝીલત સૂરએ અલિફ લામ મીમ સિજદહ (પારહ : ૨૧)કે બારેમેં વારિદ હૈં.

નીઝ સૂરએ ઝિલઝાલ (પા. ૩૦) જુમ્આકી રાતમેં મગરિબકે બાદ ઈસ તરહ પળહે કે દો રકાત નમાઝમેં હર રકાતમેં પંદરહ મરતબા યહ સૂરત પળહી જાએ. ઈસ અમલકો ભી અઝાબે કબરસે બચનેકા મુજબ (વાજિબ) કરાર દિયા ગયા હૈ. (શર્હુસ્સુદુર-૨૫૨, ૨૫૪)

દારિમીને રિવાયત બયાન કી હૈ કે સૂરએ અલિફ લામ મીમ સિજદહ પળહેવાલેકી તરફસે કબરમેં મુજાદલા (ઝઘડા) કરેગી યા'ની ઉસકો અઝાબે કબરસે બચાનેકી કોશિશ કરેગી. (કાઝી સનાઉલ્લાહ પાનીપતી (૨હ.)

મુહદિસ અબૂ નઈમને રિવાયત બયાન કી હૈ કે જબ મુસલમાનકો કબરમેં રખ દિયા જાતા હૈ તો ઉસકે નેક આ'માલ ઉસકો ઘેર લેતે હૈં ઔર અઝાબકે ફરિશતોંકો રોકતે હૈં. (મલફૂઝાતે અનવર શાહ કશ્મીરી-૧૧૯)

(૩૪) ૭૦ હજાર મરતબા કલિમ-એ-તરયિબહ જો શખ્સ પળહે યા જિસકે લિએ પળહા જાએ ઉસકી મગફિરત હો જાએગી :

શૈખ મુહયુદ્દીન ઈબ્ને અરબી (૨હ.) ફરમાતે હૈં કે, મુઝકો યહ રિવાયત પહુંચી હૈ કે જો શખ્સ ૭૦ હજાર

XX

XX

મરતબા કલિમ—એ—તયિયબહ (લા ઈલા—હ ઈલ્લલ્લાહ)
પણ લે યા કિસી દૂસરેકે લિએ પણ લિયા જાએ તો ઉસકી
મગફિરત હો જાતી હૈ ઔર મૈં યહ કલિમા પણ લિયા
કરતા થા. મૈં એક મરતબા કુછ અહબાબકે સાથ ખાના
ખા રહા થા, જિસમૈં એક નવજવાન—જો કશફમૈં મશહૂર
થા—રોને લગા. મૈંને સબબ મા'લૂમ કિયા તો ઉસને કહા
કે મેરી માં—કો અઝાબે કબ્ર હો રહા હૈ. મૈંને દિલ હી
દિલમૈં અલ્લાહ તઆલાસે અર્ઝ કિયા કે, મૈંને અપને
પહે હુએ કલિમ—એ—તયિયબહ—જો ૭૦ હજાર મરતબા
પઢા થા—ઉસકા સવાબ ઉસકી માં કો બખ્શતા હું. બસ,
ફૌરનૂ વહ જવાન હંસને લગા. મૈંને ઉસકી વજહ પૂછી તો
કેહને લગા કે, મૈં અપની મા'કો બેહતર ઠિકાનેમૈં દેખ
રહા હું. યા'ની જન્નતમૈં દેખ રહા હું. શૈખને ફરમાયા :
બસ ! મૈંને યહ હદીસકા સહીહ હોના નવજવાનકે
કશફકે ઝરીયે પેહચાન લિયા.

ફાયદા : અગર હર રોજ ૫૦૦ મરતબા કલિમ—એ—
તયિયબહ પણ લિયા જાએ તો પાંચ મહિનેમૈં ૭૫,૦૦૦
મરતબા જમા' હો જાએગા ઔર હર પાંચ માહ પર અપને
મા—બાપ, દાદા, નાના—નાનીકો—જિસકો યાહે બખ્શતે
રહીએ. ઈસ કલિમાકી કીમત અઝીમુશ્શાન હૈ. ૮૦
સાલકા કાફિર ઈસ કલિમહકો પણ કર જન્નતી હો જાતા
હૈ. યા'ની પૂરા કલિમા ''લા ઈલા—હ ઈલ્લલ્લાહુ

XX

XX

મુહમ્મદુર્સૂલુલ્લાહ'' પણના ચાહિએ. (મિરકાત : ૩/૮૮)

(૩૫) હઝરત અનસ (રદિ.) પર હાલતે રઝાકા
ગલબા :

ખાદિમે રસૂલ સયિયદિના હઝરત અનસ (રદિ.)ને
વફાતકે વક્ત હાઝિરીનસે ઈરશાદ ફરમાયા :

કલ મયદાને મહશરમૈં લોગ અલ્લાહ તઆલાકી વુસ્અતે
રહમતકે એસે નઝારે દેખૈંગે જો કિસી ઈન્સાનકે ખ્વાબો—
ખ્યાલમૈં ભી આએ ન હૈંગે.

યા'ની આપ હુન્યાસે જાતે વક્ત અલ્લાહકી રહમતસે
એસે પુરઉમ્મીદ થે ગોયા આપ અપની આંખોસે રહમતકા
મુશાહદા ફરમા રહે થે.

(કિતાબુલ આકિબહ : ૬૬) (અલ્લાહસે શરમ કીજિયે : ૨૬૮)

(૩૬) મેરી રહમત મેરે ગઝબ પર ગાલિબ
રહેગી :

એક સહીહ હદીસમૈં હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)સે
રિવાયત હૈ કે, જિસમૈં રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ
વ સલ્લમને ફરમાયા કે અલ્લાહ તઆલાને અઝલમૈં જબ
મખ્લૂકકો પૈદા કિયા તો અપની કિતાબમૈં જો અર્શ પર
અલ્લાહ તઆલાકે પાસ હૈ, યહ કલિમા લિખ્યા હૈ :

XX

XX

"મેરી રહમત મેરે ગઝબ પર ગાલિબ રહેગી."

ઓર હઠીસમોં યહ ભી સાબિત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે સબસે પેહલે અલ્લાહ તઆલાને કલમકો પૈદા કિયા ઔર ઉસકો હુકમ દિયા કે લિખ. કલમને વહ તમામ ચીઝોં—જો કિયામત તક હોનેવાલી થી—લિખ દી. યહ કિતાબ અલ્લાહ તઆલાકે પાસ અર્શ પર હૈ. (કુતુબી) (મઆરિફુલ કુર્આન : ૮/૭૮૫)

(૩૭) રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી દુઆમેં "અલ્લાહુમ્મગફિર લી-ઉમ્મતી" પઢના :

હઝરત અબૂ ઝર (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે, રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ એક મરતબા પૂરી રાત એક હી આયત પઢતે રહે. વહ આયત "ઇન તુઅઝ્ ઝિબ્હુમ ફ ઈન્નહુમ ઈબાદુક" (માઈદહ : ૧૧૮) હૈ. ફિર જબ સુબહ હુઈ તો મૈંને અર્ઝ કિયા કે યા રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ! આપ યહી આયત પઢતે રહે. રુકૂઅ ઈસીસે ઔર સિજદહ ભી ઈસીસે કરતે રહે યહાં તક કે સુબહ હો ગઈ. તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે, મૈંને અપને પરવર—દિગારસે અપને વાસ્તે શફાઅતકી દરખવાસ્ત કી તો મુઝે અતા ફરમાઈ ઔર વહ ઈન્શા અલ્લાહ મિલનેવાલી હૈ

XX

XX

ઔર એસે શખ્સકે વાસ્તે જિસને અલ્લાહ તઆલાકે સાથ કિસીકો શરીક ન કિયા હો.

દૂસરી રિવાયતમેં આતા હૈ કે આપને મજકુર આયત પઢ કર આસ્માનકી તરફ હાથ ઉઠાએ ઔર કહા : "અલ્લાહુમ્મ ઉમ્મતી" યા'ની મેરે પરવરદિગાર ! મેરી ઉમ્મતકી તરફ નજરે રહમત ફરમા ઔર આપ રોને લગે. ઈસ પર અલ્લાહ તઆલાને હઝરત જિબ્રઈલે અમીનકે ઝરીયે રોનેકી વજહ દરયાફત કી ગઈ તો આપને જિબ્રઈલે અમીનકો અપની ઉમ્મતકી ફિકરકે બારેમેં બતલાયા ઈસ પર અલ્લાહ તઆલાને હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.)સે ફરમાયા કે, વાપસ જાઓ ઔર હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે કેહ દો કે હમ અનકરીબ આપકી ઉમ્મતકે બારેમેં તુમકો રઝામંદ કર દેંગે ઔર તુમકો નાખુશ નહીં કરેંગે. (મઆરિફુલ કુર્આન : ૩/૨૭૨)

(૩૮) કબરમેં જારી રેહનેવાલા નફાબખ્શ અમલ :

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદ હૈ કે જબ ઈન્સાન મર જાતા હૈ તો ઉસસે અમલકા સિલસિલા બંદ હો જાતા હૈ, લેકિન ત્રીન આમાલકા સવાબ બાદમેં ભી જારી રહતા હૈ :

(૧) સદ્કએ જારિયહ,

XX

XX

(૨) નફાબખ્શ ઈલ્મ ઓર

(૩) નેક અવલાદ જો વાલિદૈન (મા-બાપ)કે લિએ દુઆએ ખૈર કરે.
(મુસ્લિમ શરીફ : ૨/૪૧)

ઈસ હદીસમેં સદ્કઅે જારિયહ જેસા કે મસ્જિદ- મદ્રસાકી તા'મીર ઓર નફા' દેનેવાલા ઈલ્મ જેસા કે દીની કિતાબે તસ્નીફ કરના ઓર શાગિદોંકો ઈલ્મે દીન સિખાના ઓર નેક અવલાદ ઈન સબકો કબરમેં મુસલસલ સવાબકા સબબ કરાર દિયા ગયા હે, જો બડી અહમ બશારત હે.

હર મુસલમાકો ચાહિયે કે ઈન આમાલકો ઈખ્તિયાર કરે તા કે કિયામત તક ઉસકે લિએ સવાબ જારી રહનેકા ઈન્તિજામ હો સકે.

(૩૯) ઈસાલે સવાબ :

દૂસરી ચીઝ જો મયિતકો કબરમેં નફા દેતી હે વહ મયિતકો દૂસરે લોગોંકી તરફસે પહુંચનેવાલા સવાબ હે. જેસા કે દુઆએ ખૈર, સદકા-ખયરાત ઓર તિલાવતે કુર્આન ઓર હજ વગયરહકા સવાબ મયિતકો પહુંચતા હે ઉસ પર ઉમ્મતકા ઈતિફાક હે. (નવવી શર્હ મુસ્લિમ : ૧/૧૩)

ઈસ બારેમેં ઓર ભી સહીહ હદીસ વારિદ હૂઈ હે. ઈસ પર કયાસ કરતે હુએ ઉલમાએ હનફિયહ ઓર જમ્હુર એહલે સુન્નત વલ જમાઅતકા મવકફ યહ હે કે દીગર

XX

XX

ઈબાદત નમાઝ, રોઝા ઓર કુર્આને મજીદકી તિલાવત વગયરહકા સવાબ ભી મયિતકો પહુંચાયા જા સકતા હે.

(શર્હ ફિકહુલ અકબર : ૨૨૫)

બહરહાલ મયિતકો સવાબ પહુંચાનેકી ફિકર કરના ચાહિએ. ઉસમેં કિસી ખાસ અમલ યા ખાસ વક્ત યા ઘડીકી પાબંદી નહીં હે, બલકે જબ મૌકા ઓર જેસી જરૂરત હો સવાબકી નિયત કર લી જાએ ઓર અપને મહુમોંકો ઈસાલે સવાબ કિયા જાએ.

આજકલ જાહિલોંને ઈસાલે સવાબ ઓર નિયાઝકે ખાસ તરીકે ઈજાદ કર રખે હે, ઉનકા શરીઅતમેં કોઈ સુબૂત નહીં હે. આજકલ મહુમકે ઈસાલે સવાબકે લિએ તીઝે, દસવા, ઓર ચાલીસવાં વગયરહકે નામ પર મહુમકે ઘર જમા હોતે હે. યકીનન્ યહ સબ હરકતે બિદઅત હે, જિસકા છોળના ઝરૂરી હે.

બાઝ મશાઈખ ઓર ઉલમાને કબર પર હાજરીકે વક્ત બાઝ કુર્આનકી સૂરતે જેસા કે સૂરએ યાસીન, સૂરએ ફાતિહા, સૂરએ ઈબ્લાસ ઓર સૂરએ તકાષુર વગયરહ પઢ કર સવાબ પહુંચાનેકી તલ્કીન ફરમાઈ હે, લેકીન ઈસ સૂરતોંકો ખાસ કરના ભી જરૂરી નહીં, બલકે કુછ ભી પઢ કર ઈસાલે સવાબ કિયા જા સકતા હે.

(અલ્લાહસે શરમ કીજિયે : ૩૦૯)

XX

XX

(૪૦) વાલિદૈન કી વફાતકે બા'દકે હુકૂફ :

મા-બાપકી વફાતકે બા'દ પાંચ હક બાકી રહતે હૈં :

- (૧) ઉનકે લિએ ખૈરો-બરકતકી દુઆ કરતે રહના.
- (૨) ઉનકે લિએ અલ્લાહ તઆલાસે મગફિરત ઔર બખ્શિશકી દુઆ માંગતે રહના. (૩) ઉનકા કિસીસે અહદ યા કર્ઝ વગયરહ હો તો પૂરા કરના. (૪) મા-બાપકે રિશ્તેદારોંકે સાથ સિલારહમી કરના. (૫) મા-બાપકે દોસ્તોંકી ઈઝઝત ઔર એહતિરામ કરના.

(૪૧) નાફરમાન અવલાદકે લિએ કીમતી મૌકા :

અગર કિસીને વાલિદૈનકી ઝિંદગીમેં ઉનકી નાફરમાનીયાં કર રખી હો ઔર નારાઝગીકી હાલતમેં મા-બાપ ઈન્તકાલ કર ગએ હો. ફિર અવલાદકો મા-બાપકી નાફરમાનીકા અફસોસ હુવા, એસે લોગોંકે લિએ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા કે એસી નાફરમાન અવલાદ મા-બાપકે લિએ ખૈર ઔર રહમતકી દુઆ કરતી રહે ઔર મા-બાપકે લિએ મગફિરત ઔર બખ્શિશકી દુઆ કરતા રહે તો હોતે હોતે અલ્લાહ તઆલા ઈસ નાફરમાન અવલાદકો ફરમાંબરદાર કરાર દેગા. ફિર વહ અવલાદ મા-બાપકી નાફરમાનીકે વબાલ ઔર અઝાબસે બચ જાએગી.

(શુઅબુલ ઈમાન : ૬/૨૨૨) (અનવારે હિદાયત : ૨૧૬-૨૧૭)

XX

XX

(૪૨) મરનેકે બાદ રહોંકી આપસમેં મુલાકાત :

હઝરત અબૂ ઐયૂબ અન્સારી (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે જબ મુઅમિનકી રૂહ કબ્ર કી જાતી હૈ તો ખુદાકે મર્હૂમ બંદે ઈસ તરહ આગે બળહતે હૈં ઔર ઉસસે મિલતે હૈં જૈસા દુન્યામેં કિસી ખુશખબરી લાનેવાલેસે મિલા કરતે હૈં. ફિર ઉસમેંસે બા'ઝ કેહતે હૈં કે, જરા ઈસકો મોહલત દો તાકે દમ લે લે. ક્યૂંકુ યહ દુન્યામેં બળી બેચેનીમેં થા. ઉસકે બાદ ઉસકો પૂછના શુરૂ કરતે હૈં કે ફલાં શખ્સકા ક્યા હાલ હૈ ? ઔર ફુલાં અવરતકા ક્યા હાલ હૈ ? ક્યા ઉસને નિકાહ કર લિયા હૈ ? ફિર એસે શખ્સકા હાલ પૂછતે હૈં કે જો પેહલે મર ચુકા હૈ તો ઈન્ના લિલ્લાહ પળહ કર કેહતે હૈં કે બસ, ઉસકો ઉસકે ઠિકાને યાની દોઝખકી તરફ લે જાયા ગયા, જો બુરી જગા હૈ.

ઔર ઈરશાદ ફરમાયા કે તુમહારે આમાલ તુમહારે રિશ્તેદારોં ઔર ખાનદાનવાલે મર્હૂમોંકે સામને-જો કે વહ આખિરતમેં હૈં-પેશ કિયે જાતે હૈં. અગર અમલ નેક હુવા તો ખુશ હોતે હૈં ઔર કેહતે હૈં કે અય અલ્લાહ ! યહ આપકા ફઝલ ઔર રહમત હૈ. ઉસ પર અપની નેઅમત પૂરી કીજિયે ઔર ઉસી પર ઉસકો મૌત દીજિયે.

ઔર અગર ઉસ પર ગુનેહગારકા ભી અમલ પેશ હોતા હૈ તો કેહતે હૈં કે અય અલ્લાહ ! ઉસકે દિલમેં નેકી ડાલ,

XX

XX

જો તેરી રઝા ઔર કુર્બકા સબબ હો જાએ. (તબરાની)

હઝરત સઈદ બિન ઝુબૈર (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે જબ કોઈ મરતા હૈ તો ઉસકી અવલાદ (આલમે અરવાહમે) ઈસ તરહ ઉસકા ઈસ્તિકબાલ કરતી હૈ (જૈસા કોઈ બાહર ગએ હુએકા આનેકે વક્ત) ઈસ્તિકબાલ ક્રિયા કરતી હૈ.

(ઈબ્ને અબી દુન્યા)

સાબિત બુનાનીસે મનકુલ હૈ કે હમકો યહ રિવાયત પહુંચી હૈ કે જબ કોઈ મરતા હૈ તો આલમે અરવાહમે પહુંચનેકે વક્ત ઉસકે અહલો-અકારિબ જો પેહલે મર ચુકે હૈં ઉસકો ચારોં તરફસે ઘેર લેતે હૈં ઔર વહ ઉસસે મિલ કર ઔર યહ ઉનસે મિલ કર ઉસ મુસાફિરસે ઝિયાદા ખુશ હોતે હૈં, જો અપને ઘર આતા હૈં.

(ઈબ્ને અબી દુન્યા) (શૌકે વતન : ૨૩)

(૪૩) મુરદે કોઈ બાત સુન સકતે હૈં યા નહીં ?

યહ મસ્અલા કે મુરદે કોઈ કલામ-બાત સુન સકતે હૈં યા નહીં ? તો ઉસકે બારેમે ખુદ સહાબએ કિરામ (રદિ.)કા આપસમે ઈખ્તિલાફ રહા હૈં.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર (રદિ.) મુરદોંકા બાત સુનના સાબિત કરાર દેતે હૈં ઔર હઝરત આઈશા (રદિ.) નફી (ઈનકાર) કરતી હૈં. ઈસી લિએ સહાબા (રદિ.) ઔર તાબિઈનમે ભી દો ગિરોહ (જમાઅત) હો ગએ. બા'ઝ

XX

XX

ઈસ્બાત (તસ્દીક)કે કાઈલ હૈં ઔર બા'ઝ નફી (ઈનકાર)કે કાઈલ હૈં.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર (રદિ.)સે સહીહ સનદકે સાથ નકલ ક્રિયા ગયા હૈં વો યે હૈં :

જો શખ્સ અપને કિસી મુસલમાનકી કબર પર ગુઝરતા હૈં જિસકો વો દુન્યામે પેહચાનતા થા ઔર વો ઈસકો સલામ કરે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસ મુરદેકી રૂહ ઉસમે વાપસ ભેજ દેતે હૈં, તા કે વહ સલામકા જવાબ દે. (ઈબ્ને કથીર)

ઈસસે ભી યહ સાબિત હુવા કેજબ કોઈ શખ્સ અપને મુદ્દા મુસલમાન ભાઈકી કબર પર જા કર સલામ કરતા હૈં તો વહ મુદ્દા ઉસકી સલામકો સુનતા હૈં ઔર જવાબ દેતા હૈં ઔર ઉનકી સૂરત યહી હૈં કે અલ્લાહ તઆલા ઉસ વક્ત ઉસકી રૂહ દુન્યામે વાપસ ભેજ દેતે હૈં. ઈસસે દો બાતો સાબિત હૂઈ.

પેહલી યે કે મુરદે સુન સકતે હૈં. દૂસરા ઉનકા ઔર હમારા સુનના હમારે ઈખ્તિયારમે નહીં. અલબત્તા અલ્લાહ તઆલા જબ ચાહે સુના દે. જબ ન ચાહે ન સુનાએ. મુસલમાનકે સલામ કરનેકે વક્ત તો ઈસ હદીસમે બતલાયા કે અલ્લાહ તઆલા મુરદેકી રૂહ વાપસ લા કર ઉસકો સલામ સુના દેતે હૈં ઔર ઉસકો સલામકા જવાબ દેનેકી કુદરત ભી દેતે હૈં.

XX

XX

બાકી હાલાત ઓર કલિમાતકે મુતઅલિલક કોઈ કત્ઈ ફેસ્લા નહીં કિયા જા સકતા કે મુરદા ઉનકો સુનેગા યા નહીં. ઈસી લિએ ઈમામ ગિઝાલી (રહ.) ઓર અલ્લામહ સુબુકી (રહ.) વગયરહકી તહકીક યહ હે કે ઈતની બાત તો સહીહ હદીસોં ઓર કુર્આનકી આયતોંસે સાબિત હે કે બાઝ અવકાત મુરદે જિંદેકા કલામ સુનતે હે, લેકિન યહ સાબિત નહીં કે હર મુરદા હર હાલમોં હર શખ્સકા કલામકો ઝરૂર સુનતા હે. હો સકતા હે કે મુરદે એક વક્તમોં જિંદા લોગોંકા કલામ સુન સકે, દૂસરે વક્ત ન સુન સકે. યહ ભી મુમ્કીન હે કે બા'ઝકે કલામકો સુને ઓર બા'ઝકે કલામકો ન સુને. ક્યું કે સૂરએ નમલ, સૂરએ રૂમ ઓર સૂરએ ફાતિરકી આયાત સે ભી સાબિત હે કે મુરદોંકો સુનાના હમારે ઈખ્તિયારમોં નહીં, બલકે અલ્લાહ તઆલા જિસકો યાહતે હે સુના દેતે હે. ઈસ લિએ જિન સહીહ હદીસોંસે સુનના સાબિત હે વહાં સુનને પર અકીદા રખા જાએ ઓર જહાં સાબિત નહીં વહાં દોનોં એહતિમાલ હે. ઈસ લિએ ન તો યકીની તૌર પર સુનનેકી ગુંજાઈશ હે ઓર ન તો ઈન્કારકી ગુંજાઈશ હે. વલ્લાહુ અઅલમ.

(મઆરિફુલ કુર્આન : ૬/૬૦૪)

(૪૪) વહ ખુશનસીબ જિનકા બદન કબરમોં ભી મહફૂઝ રહેગા :

અલ્લાહ તઆલા અપને બા'ઝ નેક બંદોંકે એઆઝાઝમોં

XX

XX

અપની બેમિસાલ કુદરતકો ઈસ તરહ ભી ઝાહિર કરતે હે કે ઈન નેક બંદોંકે જિસ્મકો સાલ હા સાલ ગુઝરનેકે બા-વુજૂદ ઝમીનમોં જું કા તું મહફૂઝ ફરમા દેતે હે ઓર ઝમીન ઈન પાકીઝા બદનોંકો ફના કરનેસે આજિઝ રહતી હે. ઈન ખુશનસીબ શખ્સોંમોં સબસે પેહલા દર્જા હઝરાતે અંબિયા (અલૈ.)કા હે, યુનાંયે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદ હે :

"બેશક, અલ્લાહ તઆલાને ઝમીન પર અંબિયા (અલૈ.)કે પાકીઝા બદનોંકો હરામ કર દિયા હે."

(અબૂ દાવુદ-૧/૧૫૦)

ઈસી બિના પર અહલે સુન્નત વલ જમાઅતકા અકીદા હે કે તમામ અંબિયા (અલૈ.)કે મુબારક જિસ્મ અપની અપની કબરોંમોં બગૈર કિસી બદલાવકે હુ-બહૂ મવજૂદ હે ઓર ઉનકો એક ખાસ કિસ્મકી હયાતે બરઝખી હાસિલ હે.

ઓર બાઝ શોહદાએ ઈસ્લામકે બારેમોં મુશાહિદા હે કે યહ બાત સાબિત હે કે ઉનકે બદન ભી દફનકે સાલ હા સાલકે બાદ સહીહ સાલિમ પાયે ગએ (અગર યે હર શહીદકે સાથ એસા હોના લાઝિમ નહીં, ક્યું કે શહીદકો જો ખાસ હયાતે બરઝખી જિંદગી હાસિલ હે. ઉસકે લિએ યહી બદન હુ-બહુ (યાની અસલ બદન)કી હાલતમોં હોના લાઝિમ નહીં.

(રૂહુલ મઆની-૨/૨૧)

XX

XX

(૪૫) ગુનેહગારકે આસૂંકી કીમત :

હદીસે કુદ્સીમે અલ્લાહ તઆલા ઈરશાદ ફરમાતે હેં કે મુઝે અપને ગુનાહગાર બંદોંકી તવબા ઓર ઈસ્તિગ્ફારમેં રોનેકી આવાઝ તસ્બીહ પળનેવાલોંકી બુલંદ આવાઝોંસે ઝયાદા મહબૂબ હેં. (રૂહુલ મઆની : ૩૦/૧૮૬)

હિકાયાતે સહાબા (રદિ.)સે રિવાયત હેં કે હઝરત મુહમ્મદ બિન મુન્કદીર (રદિ.) અપને આંસૂંઓંકો અપને ચેહરે ઓર દાઢી પર મલ લેતે થે ઓર ફરમાતે થે કે મુઝે યહ રિવાયત પહુંચી હેં કે જહન્નમકી આગ ઉસ જગાકો નહીં છૂતી, જહાં યહ આંસૂં પહુંચે હો.

હઝરત અનસ (રદિ.)સે રિવાયત હેં કે જો બંદા અલ્લાહકો યાદ કરે ઓર અલ્લાહકે ખોફસે ઉસકી આંખોંસે આસૂં બેહ પડે, યહાં તક કે ઉસકે આસૂં ઝમીન પર પહુંચ જાએ તો અલ્લાહ તઆલા ક્રિયામતકે દિન ઉસકો અઝાબ ન દેંગે. (બયહકી)

હઝરત અબુ બકર (રદિ.)ને ફરમાયા કે અગર રોનેકી તવફીક હો તો રોના ચાહિએ ઓર અગર રો ન સકે તો રોનેવાલોંકી શકલ બના લે ઓર અલ્લાહ તઆલાકે સામને આજિઝી ઓર ખુશામત કરે. (કન્ઝુલ ઉમ્માલ : ૩/૭૦૭)

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદ હેં કે

XX

XX

અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક દો કતરોંસે ઝયાદા કોઈ કતરા પસંદ નહીં. એક આંસૂંકા વહ કતરા જો અલ્લાહકે ખોફસે નિકલા હો ઓર દૂસરા ખૂનકા વહ કતરા જો અલ્લાહકે રાસ્તેમેં ગિરા હો. (તરગીબ વ તરહીબ : ૩)

મવલાના રૂમ (રહ.) ફરમાતે હેં કે ગુનેહગારોંકો એસે મોહસિન માલિકસે નાઉમ્મીદ ન હોના ચાહિએ, બલકે તવબાકે ઝરીએ અપને હાથોંસે હક તઆલાકે દામને રહમતકો મજબૂત પકડ લેના ચાહિએ.

હઝરત આઈશા (રદિ.)ને એક મરતબા સવાલ ક્રિયા કે યા રસૂલલ્લાહ ! સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ આપકી ઉમ્મતમેં કોઈ એસા ભી હેં જો બગૈર હિસાબ-કિતાબ જન્નતમેં દાખિલ હો ? આપને ફરમાયા કે, હા. જો અપને ગુનાહોંકો યાદ કરકે રોતા રહે.

(હિકાયાતે સહાબા) (કશ્કુલે મઅરિફત : ૪૭૮)

(૪૬) ઈન્તિહાઈ નફા બખ્શ અમલ :

ઈન્સાન રાતકો સોતે વક્ત થોડી દેર અપને આમાલકા હિસાબ લે ઓર દિન ભરકે આમાલકા જાઈઝા લે કે ક્યા ખોયા ઓર ક્યા પાયા ? ફિર સચ્ચે દિલસે ગુનાહોં પર નદામત કરકે અલ્લાહસે તૌબા કરે ઓર અહદ કરે કે અગર ઝિંદગી બાકી રહી તો ફિર ગુનાહ નહીં કરુંગા.

XX

XX

ઔર ઐસી તૌબા કરકે સો જાએ. રોજાના રાતકો સોતે વક્ત તજદીદે તૌબા કરતા રહે.

ઈસી રાતકો તૌબાકે બાદ અગર મૌત હૂઈ તો તૌબા પર મૌત હૂઈ, જો અછૂઈ અલામત હે. અગર ઝિંદા રહા તો નેક અમલોંકે લિએ ખુશી ખુશી કમરબસ્તા હોગા કે અલ્લાહ તઆલાને મુઝે ઝિંદગીકા એક ઓર દિન અતા ક્રિયા તો અબ રબકી મુલાકાતકે લિએ તૈયારી કર લું ઔર જો કુછ કમી-ઝયાદતી હૂઈ હે ઉસકી રો-ધો કર તલાફી કર લું. ઈન્સાનકે લિએ ઈસસે બઢ કર કોઈ અમલ નફા'બખ્શ નહીં. સાથ હી સાથ ઉન દુઆઓંકી ભી પઢા જાએ જો રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને બતાઈ હે. બડા ખુશનસીબ હે વહ શખ્સ જિસે અલ્લાહ તઆલા ઈસ અમલકી તૌફીક અતા ફરમાએ. તૌફીક ઉસીકી તરફસે હે. (કિતાબુર્ફહ : ૧૫૦)

(૪૭) એક તસલ્લીબખ્શ હદીસ :

અઝાબે કબરસે બચાનેકે બારેમ્ એક તસલ્લી દેનેવાલી હદીસ આઈ હે, જિસકો અબૂ મૂસા મદીનીને અપની કિતાબ તરગીબ વ તરહીબમ્ નકલ કી હે.

હઝરત સઈદ બિન મુસયિબસે ઔર વહ અબ્દુરહમાન બિન સમુરહ (રદિ.)સે રિવાયત કરતે હે કે હમ મદીનાકે

XX

XX

એક ચબુતરે પર જમા થે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ હમારે પાસ તશરીફ લાએ ઔર ફરમાયા કે કલ રાતમ્ મેંને એક અજીબ ખ્વાબ દેખા.

મેંને અપને એક ઉમ્મતીકો દેખા કે ઉસકે પાસ મલિકુલ મૌત રૂહ કબ્જ કરનેકે લિએ પહુંચે હે, લેકિન મા-બાપકી ઈતાઅત ઔર બિદમત કરીબ આ કર મલિકુલ મૌતકો ઉસસે હટા દેતી હે. ઈસી તરહ એક ઉમ્મતીકો દેખા કે શયતાનને ઉસકો હેરાન-પરેશાન કર રખા હે, લેકિન અલ્લાહકા ઝિક્ર આ કર તમામ શયતાનોંકો ઉસસે ભગા દેતા હે. એક ઉમ્મતીકો દેખા કે ઉસે અઝાબકે ફરિશતોંને વહશત ઔર ગભરાહટમ્ મુબ્તલા કર રખા હે, લેકિન ઉસકી નમાઝ આ કર ઉસકો ઉનકે હાથોંસે છુડા લેતી હે. એક ઉમ્મતીકો દેખા કે પ્યાસસે બેતાબ થા. જિસ હૌઝકે પાસ જાતા હે, ઘક્કે દિયે જાતે હે ઔર ભગા દિયા જાતા હે, લેકિન રમઝાનકે રોઝે આ કર ઉસકો ખૂબ સૈરાબ હો કર પાની પિલાતે હે.

મેંને દેખા કે અંબિયા (અલે.) અપને અપને હલકે બાંધ કર બેઠે હે.

એક ઉમ્મતીકો દેખા કે વહ જિસ હલકેમ્ જાતા હે, હટા દિયા જાતા હે, લેકિન ઉસકા ગુસ્લે જનાબત ઉસકા હાથ પકડ કર મેરે પાસ લાકર બિઠા દેતા હે.

XX

XX

એક ઉમ્મતીકો દેખા કે ઉસકે ચારોં તરફ ઉપર—નીચે અંધેરા હી અંધેરા હૈ. વહ ઉસમેં હેરાન ઔર પરેશાન હૈ, લેકિન ઉસકા હજ ઔર ઉમરહ આ કર ઉસે અંધેરેસે નિકાલ કર ઉજાલેમેં પહુંચા દેતા હૈ.

એક ઉમ્મતીકો દેખા કે વહ આગકે અંગારોં ઔર શોઅલોંસે બચના ચાહતા હૈ, ઈતનેમેં સદકા આ કર ઉસકે ઔર આગકે દરમ્યાન આડ બન જાતા હૈ ઔર ઉસકે સર પર સાયા ભી કર દેતા હૈ.

એક ઉમ્મતીકો દેખા કે વહ મોમિનોંસે બાત કરના ચાહતા હૈ, લેકિન કોઈ ઉસસે બાત નહીં કરતા, લેકિન ઉસકી સિલારહમી આ કર કહતી હૈ કે મુસલમાનો ! યહ શખ્સ સિલારહમીમેં પેશ પેશ રહતા થા. ઈસસે બોલો—ચાલો. આખિર મુસલમાન ઉસસે બાતેં કરને લગતે હૈં ઔર મુસાફરા ભી કરતે હૈં.

એક ઉમ્મતીકો દેખા કે ઉસે જહન્નમકે ફરિશતોંને પરેશાન કર રખા હૈ, લેકિન અમ્ર બિલ મઅરૂફ ઔર નહી અનિલ મુન્કરકા અમલ આ કર ઉનકે હાથોંસે છુડા લેતા હૈ ઔર રહમતકે ફરિતોંમે શામિલ કર દેતા હૈ.

એક ઉમ્મતીકો દેખા કે દો—ઝાનું બૈઠા હૈ ઔર ઉસકે ઔર અલ્લાહકે દરમ્યાન પદા હાઈલ હૈ, લેકિન ઉનકે અછૂંછે અખ્લાક આતે હૈં ઔર ઉસકા હાથ પકડ કર

XX

XX

અલ્લાહકે પાસ લે જાતે હૈં.

એક ઉમ્મતીકો દેખા કે ઉસકા નામ—એ—આ'માલ બાઈ તરફસે જાતા હૈ, લેકિન ઉસકે પાસ ખોફે ઈલાહી આ કર આમાલનામા લેકર દાહને હાથકી તરફ રખ દેતા હૈ.

એક ઉમ્મતીકો દેખા કે ઉસકે નેક આમાલકા વજન હલકા હો ગયા હૈ, લેકિન ઉસકે બચપનમેં મર જાનેવાલે બચ્ચે આતે હૈં ઔર ઉસકા વજન ભારી કર દેતે હૈં.

એક ઉમ્મતીકો દેખા કે જહન્નમકે કિનારે પર ખડા હૈ, લેકિન ઉસકે પાસ અલ્લાહસે અછૂંછી ઉમ્મીદકા અમલ આતા હૈ ઔર ઉસે વહાંસે હટા લેતી હૈ ઔર વહ ચલા જાતા હૈ.

એક ઉમ્મતીકો દેખા કે વહ આગમેં ગિર ગયા હૈ, લેકિન ઉસકે આંસુંકા વહ કતરા જો અલ્લાહકે ખોફસે ગિરા થા, ઉસે જહન્નમસે નિકાલ લેતા હૈ.

એક ઉમ્મતીકો દેખા કે વહ પુલ સિરાત પર ખડા હુવા ઈસ તરહ કાંપ રહા હૈ, જેસે આંધીમેં ખજુરકા તના હિલતા હૈ, લેકિન ઉસકા અલ્લાહકે સાથ અછૂંછા ગુમાન આ કર ઉસકી ગભરાહટકો દૂર કર દેતા હૈ.

એક ઉમ્મતીકો દેખા કે જન્નતકે દરવાજોં તક પહુંચ જાતા હૈ, મગર દરવાજે બંધ હો જાતે હૈં, લેકિન કલિમ—એ—

XX

XX

તવહીદ આ કર દરવાઝે ખુલવા કર ઉસે જન્નતમે દાખિલ કરા દેતા હૈં.

હાફિઝ અબૂ મૂસા ફરમાતે હૈં કે યહ હદીસ આલા દર્જી કી હસન હૈ. ઈસે સઈદ બિન મુસયિયબ, અમ્ર બિન નઝર ઔર અલી બિન જૈદ રિવાયત કરતે હૈં. ઈસ જૈસી હદીસોંકે બારેમે કહા ગયા હૈ કે નબીયોંકે ખ્વાબ "વહી" હૈં. લિહાઝા યહ હદીસ અપને ઝાહિરી મઅના પર હૈ. યહ ઉન ખ્વાબોંકી તરહ નહી, જિસમે તાબીરકી ઝરૂરત હો, મગર ઈસ ખ્વાબમે અઝાબોંકે સાથ ઉન આમાલકા ભી બયાન હૈ જો સાહિબે અમલકો અઝાબસે છુડા લેતે હૈં. મૈને શયખુલ ઈસ્લામસે ઈસ હદીસકી અઝમત સુની તો આપને ફરમાયા કે સુન્નતકે ઉસૂલ ઉસકી ગવાહી દેતે હૈં ઔર યહ બેહતરીન હદીસોંમેસે હૈં. (કિતાબુર્હ : ૧૫૩)

(૪૮) બુરે ખાતિમહસે ડરતે રહના :

બુરે ખાતિમહસે બચનેકે લિએ ઉસકી તૈયારીમે મશગુલ હો જાઓ ઔર અલ્લાહકી યાદમે લગે રહો ઔર દિલસે દુન્યાકી મુહબ્બત નિકાલ દો. અપને આ'ઝાએ બદનકો ગુનાહ કરનેસે ઔર અપને દિલકો ગુનાહ કરનેકે ખ્યાલસે મહફૂઝ રખો ઔર ઘોકેમે ન રહો કે જબ ખાતિમહકા વક્ત આએગા, તૈયારી કર લુંગા. ક્યું કે ઈન્સાનકા હર દમ (સાંસ) આખરી હૈ. ઈસ લિએ મુમ્કીન હૈ ઈસી દમ

XX

XX

તુમ્હારી જાન નિકલ જાએ. બસ ! અપને દિલકી હર ઘડી નિગરાની રખો. શાયદ યહ હિંદગીકી આખરી ઘડી હો ઔર યહ કૈફિયત જાગને તક રેહની યાહિએ ઔર જબ સોને લગો તો બગૈર ઝાહિરી ઔર ખાતિની તહારત (પાકી)કે મત સો જાઓ. જબ તક તુમ્હારે દિલ પર ઝિક્કા ગલબા ન હો, મત સો જાઓ. ઈન બાતોં પર અમલકી તૌફીક ઉસ વક્ત નસીબ હોતી હૈ કે દુન્યાસે બ—કદરે ઝરૂરત કનાઅત (સંતોષ) કરો. જબ ઈસ પર બસ કરોગે તો અલ્લાહકે નામકે લિએ ફારિગ હો જાઓગે ઔર હુસ્ને ખાતિમહકી તૈયારી કર સકોગે.

ઔર અગર દુન્યામે હદસે ઝયાદા મશગુલ હો જાઓગે તો હવસ (ખ્વાહિશોં)કે જંગલોંમે જા પડોગે ઔર મુખ્તલિફ ફિકરેં તુમકો પરેશાન કરેગી ઔર અલ્લાહ તઆલાકો કુછ ભી તુમ્હારી પરવા ન હોગી કે કિસ જંગલમે મર ગએ ઔર ખપ ગએ. (શૌકે વતન : ૧૧૨)

(૪૯) બુરે ખાતિમહ કે અરબાબ :

બા'ઝ અસબાબ બુઝુર્ગોંને બતલાએ હૈં, ઉનમે કુછ યહ હૈં : અલ્લાહવાલોંકી શાનમે બે—અદબી ઔર ગુસ્તાખી કરના.

બુઝુર્ગી ઔર વલી હોનેકા દાવા કરના ઔર કુફિયહ

XX

XX

રસ્મો—રિવાજકો યા રહન—સહનકો પસંદ કરના ઔર ઉનકી તારીફ ઔર તાઈદ કરના.

આદમીકો અપને ઝાહિરી આમાલ પર કભી ઈત્મીનાન ન કરના ચાહિએ. ન જાને આખિરમેં કયા અંજામ હો. ઉલમાને લિખા હે કે ઈન્સાન પર ઝિંદગીમેં ખોફે ખુદાકા ગલબા રેહના ચાહિએ. મોતકે વક્ત રહમતે ખુદાવંદીકી તરફ તવજજુહ રેહના ચાહિએ.

હઝરાતે સહાબા (રદિ.)સે દુશ્મની ઔર અદાવત રખના બુરે ખાતિમહકા બડા સબબ હે.

ઈસી તરહ શરાબનોશીસે ભી આદમી બદ અંજામસે દો—ચાર હોતા હે. શરાબ પીના તમામ ગુનાહોંકી જડ હે ઔર વહ બુરે ખાતિમહકા સબબ હે.

ઈસી તરહ દુન્યાદારીમેં હદસે ઝયાદા મશગુલી ઔર દિન—રાત કારોબાર ઔર પૈસા કમાનેકી ધુન એસી લા'નત હે, જો ઈન્સાનકો હુસ્ને ખાતિમહકી દૌલતસે મહરૂમ કર સકતી હે.

ઈસ લિએ હર મુસલમાનકો ઈન ગુનાહોંસે પરહેઝ કરના લાઝિમ હે. તા કે વહ હુસ્ને ખાતિમહકી દૌલતસે મહરૂમ ન હો. અલ્લાહ તઆલા હમ સબકી બુરે ખાતિમહસે હિફાઝત ફરમાએ, આમીન. (અલ્લાહસે શરમ કીજિયે : ૨૩૪)

XX

XX

(૫૦) હુસ્ને ખાતિમહ અઝીમ દૌલત હે :

જિસ શખ્સકો ઈમાને કામિલ ઔર નેક આમાલકે સાથ દુન્યાસે જાના નસીબ હો જાએ તો યહ એસી અઝીમ દૌલત હે જિસકે મુકાબલેમેં હર દૌલત હેય હે.

હુસ્ને ખાતિમહકે લિએ સબસે ઝયાદા નફાબખ્શ ઔર મુફીદ અમલ ઉલમા ઔર અવલિયા અલ્લાહસે તઅલ્લુક ઔર મુહબ્બત કરના હે.

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદ હે કે **"અલ મરઉ મન અહબ"** "યાની આદમીકા હશર અપને મહબૂબકે સાથ હોગા." (તિરમિઝી—૨/૬૪)

અગર હમારી મુહબ્બત અવલિયા અલ્લાહકે સાથ હોગી તો ઈન્શાઅલ્લાહ હમારા હશર ભી ઈન્હી કે સાથ હોગા.

(અલ્લાહસે શરમ કીજિયે : ૨૩૪)

મુઅમિનકો સબસે ઊંચી ફરહત ઔર ખુશી ઉસ વક્ત હાસિલ હોતી હે જબ બંદા દુન્યા છોડ કર અલ્લાહકી તરફ બઢને લગતા હે. ઉસ વક્ત ઉનકે પાસ ફરિશતે આ કર ઉસે અલ્લાહકે દીદારકી બશારત સુનાતે હેં ઔર મલકુલ મોત રૂહકો નિકલ આનેકા હુકમ દેતે હેં. ઉસે અલ્લાહકી રહમત ઔર રઝામંદીકી બશારત સુનાતે હેં. એક તરફ

XX

XX

પ્યારી રૂહકે ઇસ્તિકબાલકે લિએ પ્યારી શકલોંમોં ફિઝામોં
ઝમીનસે લેકર આસમાન તક ફરિશતોંકા ઇજતિમાઅ હૈ,
દૂસરી તરફ રૂહકે લિએ આસમાનોંકે દરવાઝે ખુલ રહે
હે. ફરિશતે દુઆઓં માંગ રહે હૈ. ઇસે હર આસમાનકે
ફરિશતે રુખસત કર રહે હૈ.

સુબહાનલ્લાહ ! કિતની મસરતકા મકામ હૈ કે આજ રૂહકો
અપને રબ, અપને દોસ્ત ઔર અપને મહબુબકે સામને
ખડે હોનેકી ઔર સિજદહ કરનેકી ઇજાઝત મિલ ગઈ.

ફિર અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈ કે, અય ફરિશતો ! મેરે
બંદેકા આ'માલનામા ઇલ્લિયીનમોં લિખ દો. ફિર
જન્નતકી સૈર કરાઈ જાતી હૈ ઔર ઉસકી નેઅમતોં દિખાઈ
જાતી હૈ કે યહ આપકે લિએ હૈ. અહબાબ ઔર
રિશતેદારોંસે મુલાકાત હોતી હૈ. સબ ખુશ હોતે હૈ. યહ
ઉન સબકો અછ્છે હાલમોં દેખતા હૈ ઔર પિછલોંકે
હાલાત સુનાતા હૈ. યહ નેઅમતોં અલ્લાહવાલોંકે લિએ હૈ
જિન્હોં અપને રબકે દીદારકા યકીન થા.

(કિતાબુરૂહ : ૩૭૯)

(૫૧) ઇસ્તિકામત ઔર હુસ્ને ખાતિમહકે લિએ
નવ (૯) નુસ્ખે :

(૧) હર નમાઝકે બાદ ગિડ-ગિડા કર ચહ દુઆ

XX

XX

પઘના :

"રબના લા તુઝિગ્ કુલૂ-બ-ના બઅદ ઇઝ
હદયતના વ હબ લના મિન્ લદુન્ક રહમહ. ઇન્ન-ક
અન્તલ વહ્હાબ." (આલિ ઇમરાન)

ઇસ આયતમોં અલ્લાહ તઆલાને ઇસ્તિકામત ઔર હુસ્ને
ખાતિમહકી દરખાસ્તકા અપને બંદોંકે લિએ સરકારી
મઝમુન નાઝિલ ફરમાયા હૈ. જબ અલ્લાહ તઆલા ખુદ
દરખાસ્તકા મઝમુન અતા ફરમાએ તો ઉસકી કબૂલિયત
યકીની હૈ. લિહાઝા ઇસ દુઆકી બરકતસે ઇસ્તિકામત
ઔર હુસ્ને ખાતિમહ ઇન્શા અલ્લાહ જરૂર અતા હોગા.

(૨) હદીસકી ઇસ દુઆકો પઘનેકા મામૂલ બના
લે : હુસ્ને ખાતિમહકે લિએ કસરતસે પઘલે :

"થા હય્યુ થા કય્યુમુ બિ રહમતિ-ક અસ્તગીથ." (મિશકાત : ૨૧૬)

ઇસ દુઆકા વિદ્ ઇસ્તિકામત ઔર હુસ્ને ખાતિમહકે
લિએ ઔર હર બલા-મુસીબત ઔર ગમસે નજાતકે લિએ
અકસીર હૈ.

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકો જબ કોઈ ગમ
ઔર સદમા ઔર બેચેની હોતી થી તો આપ ઇસ દુઆકો
કસરતસે પઘલતે થે :

XX

XX

(૩) મિસ્વાક કરના :

અલ્લામહ શામી (રહ.) નકલ ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદ હૈં કે, મિસ્વાકવાલે વુઝૂસે જો નમાઝ અદા કી જાએગી ઉસ નમાઝકા ૭૦ ગુના સવાબ ઉન નમાઝોસે ઝયાદા હોગા, જો બગૈર મિસ્વાક વાલે વુઝૂસે પઢી જાએ.

મિસ્વાકકી સુન્નતકી બરકતસે મૌતકે વક્ત કલિમએ શહાદત યાદ આ જાએગા. અલ્લાહ તઆલા હમ સબકો હુસ્ને ખાતિમહ નસીબ ફરમાએ. (શામી : ૧/૮૫)

(૪) ઈમાનકી નેઅમત પર શુક કરના :

હર રોઝ મવજૂદ ઈમાન પર શુક કરના. અલ્લાહ તઆલાકા વા'દા હૈં : "અગર તુમ લોગ શુક અદા કરોગે તો હમ અપની નેઅમતોંમેં ઝરૂર ઝરૂર ઈઝાફા (વધારો) કર દેંગે. બસ ! ઈમાનકી નેઅમતકા શુક અદા કરના ઈમાનકે બાકી રહને બલકે તરક્કીકા ઝરીયા હૈં.

(૫) બદનઝરીસે હિફાઝત :

બદનઝરીસે હિફાઝત પર હલાવતે ઈમાની અતા હોનેકા વા'દા હૈં ઔર જબ હલાવતે ઈમાન દિલકો એક મરતબા અતા હો જાએગી તો ફિર કભી વાપસ નહીં લી જાએગી. બસ ! હુસ્ને ખાતિમહકી બશારત ઈસ અમલ પર ભી હૈં.

XX

XX

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદ હૈં. યહ હદીસે કુદસી હૈં. બેશક, નઝર ઈબ્લીસકે તીરોંમેંસે ઝહરમેં બુઝા હુવા એક તીર હૈં. જિસ બંદેને મેરે ખૌફસે અપની નઝરકો (ના મહરમ અવરતસે યા હસીન લડકેસે) મહફૂઝ રખા, ઉસકો એસા ઈમાન અતા કરૂંગા, જિસકી હલાવત (મીઠાશ) વહ અપને દિલમેં મેહસુસ કરેગા.

(મિરકાત : ૧/૭૪)

ઔર યહ હલાવતે ઈમાન કભી વાપસ ન હોગી. બસ, ઈસ અમલ પર ભી ઈમાન પર ખાતિમહકી બશારત સાબિત હો ગઈ.

હુસ્ને ખાતિમહકી યહ દોલત આજકાલ સડકોં પર તકસીમ હો રહી હૈં. નઝરકી હિફાઝત કીજિયે ઔર યહ અઝીમ દોલત હાસિલ કર લીજિયે.

(૬) અઝાનકે બાદકી દુઆ પઠના :

ઈસ દુઆકો દુઆએ વસીલહ ભી કહતે હૈં. અઝાનકે કલિમાતકા જવાબ દીજિયે, ફિર જબ અઝાન ખત્મ હો જાએ તો દુરૂદ શરીફ પઢ કર યહ દુઆએ વસીલહ પઢે :

"અલ્લાહુમ્મ રબ્બ હાઝિહિદ્ દઅ્પતિતામ્મતિ વસ્સલાતિલ કાઈ-મતિ આતિ મુહમ્મદનિલ વસીલ-ત વલ્ ફઝીલ-ત વબ્અહુ મકામમ્ મહમૂદનિલ્લઝી વ અતહુ"

(બુખારી)

XX

XX

યહ આખરી જુમ્લા "ઈન્ન-ક લા તુખ્લિફુલ મીઆદ"
મુસ્નદે ઈમામે બયહકીમે હે.

બુખારી શરીફકી રિવાયતમે હે કે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ઈરશાદ ફરમાતે હે કે જો શખ્સ ઈસ દુઆકો પઢેગા, ઉનકે લિએ મેરી શફાઅત વાજિબ હોગી ઓર જબ ઈસ દુઆ પર હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી શફાઅત વાજિબ હોગી તો મુલ્લા અલી કારી (રહ.) તહરીર ફરમાતે હે કે ઈસમે હુસ્ને ખાતિમહકી બશારત મવજૂદ હે કે ઉસકા ખાતિમહ ઈમાન પર હોગા. ક્યું કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી બશારત કાફિરકો નહીં મિલ સકતી. (મિસ્કાત : ૨/૧૬૩)

(૭) અલ્લાહવાલોકી સોહબત ઈખ્તિયાર કરના ઓર ઉનસે મુહબ્બત સિફ અલ્લાહકે લિએ કરના :

બુખારી ઓર મુસ્લિમમે હે કે ત્રીન ખસ્લતે જિસમે હોગી, વહ ઈનકી બરકતસે ઈમાનકી હલાવત પાએગા :

(૧) જિસકે દિલમે અલ્લાહ તઆલા ઓર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ તમામ કાઈનાતસે ઝયાદા મહબૂબ હો.

(૨) જો શખ્સ કિસી શખ્સસે મુહબ્બત કરે તો સિફ અલ્લાહ તઆલાકે લિએ હી કરે.

XX

XX

(૩) ઓર જો ઈમાનકી દૌલત અતા હોનેકે બાદ કુફ્રમે જાના ઈતના ના-ગવાર સમજે જૈસા કે આગમે જાનેકો.

ઈમાન પર ખાતિમહકે લિએ અલ્લાહ તઆલાકે લિએ કિસીસે મુહબ્બત કરના એક અઝીમ ઝરીયા હે. ઓર ઝાહિર હે કે યહ મુહબ્બત અલ્લાહવાલોકે સાથ હી આ'લા ઓર કામિલ દરજેકી હોતી હે. બસ ! ઈસકા કામિલ નુસ્ખા કિસી અલ્લાહવાલેસે મુહબ્બત કરના હે.

મુલ્લા અલી કારી (રહ.) તહરીર ફરમાતે હે કે ઈમાનકી હલાવત જબ એક મરતબા અતા હો જાતી હે તો કભી વાપસ નહીં લી જાતી. (યહ શાહી ઈનામ હે.) શાહે કરીમ ઈનામ દે કર કભી વાપસ નહીં લિયા કરતા.

બસ, અલ્લાહવાલોકી મુહબ્બતસે હલાવતે ઈમાનીકા અતા હોના ઓર ઉસ પર હુસ્ને ખાતિમહકા અતા હોના સાબિત હુવા. (મિસ્કાત : ૧/૭૪)

(૮) સદકા કરના :

સદકા અલ્લાહકે ગઝબકો ઠંડા કરતા હે ઓર બુરી મૌતકો દૂર કરતા હે. (મિસ્કાત : ૧૬૮)

શૈખ અબ્દુલહક મુહદિસ દહેલ્વી (રહ.) તહરીર ફરમાતે

XX

XX

હેં કે બુરી મૌત દફા' કરનેસે મુરાદ બુરે ખાતિમહસે
હિફાઝત હે. (હાશિયહ મિશકાત)

મુલ્લા અલી કારી (૨૬.) તહરીર ફરમાતે હેં કે સદકા
બુરી મૌતસે હિફાઝત કરતા હે. ઉસસે મુરાદ યહ હે કે
મવજુદા બલા ઔર ના-ગવાર હાલાતસે મેહફુઝ રહના
હે ઔર અંજામમે બુરે ખાતિમહકો દફા કરતા હે યા'ની
હુસ્ને ખાતિમહકા ઝરીયા હે. (મિરકાત : ૪/૨૦૮)

(૯) યહ દુઆ કસરતસે પઘલા કરે :

"અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની અસ્અલુ-ક હુબ્બ-ક વ હુબ્બ
મંયુ યુહિબ્બુ-ક વલ અ-મ-લ લ્લમ્મી યુબલિગ્ગની
હુબ્બ-ક." (જવાહિરે બુખારી : ૫૮૨)

"અય અલ્લાહ ! મેં આપસે સવાલ કરતા હું આપકી
મુહબ્બતકા ઔર આપસે મુહબ્બત કરનેવાલોંકી
મુહબ્બતકા ઔર ઉન આ'માલકા જો આપકી મુહબ્બતકા
ઝરીયા બને. (કશ્કુલે મઅરિફત : ૨૪૯)

(૫૨) આલમે બરઝખ :

"કલ્લા, ઈન્નહા કલિમતુન હુ-વ કાઈલુહા, વ
મિંવ વરાઈહીમ બરઝખુન ઈલા યલ્મિ યુબઅષુન."
(સૂ. મુઅમિનુન : ૧૦૦)

XX

XX

બરઝખકે લફઝી મઅના હાજીઝ ઔર ફાસિલ (જુદા
કરના) હે. દો હાલતોં યા દો ચીઝોં (જિંદગી ઔર મૌત)કે
દરમ્યાન જો ચીઝ ફાસિલ હો ઉસકો બરઝખ કહતે હેં.
ઈસી લિએ મૌતકે બાદ કિયામત ઔર હશર તક કે
ઝમાનેકો બરઝખ કહા જાતા હે કે દુન્યવી હયાત ઔર
આખિરતકી જિંદગીકે દરમ્યાન હદે ફાસિલ (જુદાઈ
કરનેવાલી બોર્ડર) હે.

ઈસ આયતકા મઅના યહ હે કે જબ મરનેવાલા કાફિર
ફરિશતોંસે દો બારા દુન્યામે ભેજનેકો કેહતા હે તો યહ
કલિમા (ખાત) ઉસકો કેહના હી થા. ક્યૂં કે અબ અઝાબ
સામને આ ચુકા હે, મગર અબ ઈસ ખાતકા કોઈ ફાયદા
નહી. ઈસ લિએ કે અબ વહ બરઝખમે પહુંચ ચુકા હે.
જિસકા કાનુન યહ હે કે બરઝખસે લૌટ કર કોઈ દુન્યામે
વાપસ નહી આતા ઔર કિયામત ઔર હશરસે પેહલે
દુસરી જિંદગી નહી મિલતી. વલ્લાહુ અઅલમ.

(મઆરિફુલ કુર્આન : ૬/૩૩૧)

ઈબ્ને જરીરને રિવાયત નકલ કી હે કે રસૂલુલ્લાહ
સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે, મૌતકે વક્ત
મુઅમિન જબ રહમતકે ફરિશતે ઔર રહમતકા સામાન
સામને દેખને લગતા હે તો ફરિશતે ઉસસે પુછતે હેં કે,
ક્યા તુમ ચાહતે હો કે ફિર તુમહેં દુન્યામે વાપસ કર દિયા

XX

XX

જાએ ? તો વહ કેહતા હૈ કે મૈં ઉસ ગમોં ઔર તકલીફોંકે આલમમૈં જા કર કયા કરુંગા ? મુઝે અબ તો અલ્લાહકે પાસ લે જાઓ.

ઔર કાફિરસે પુછતે હૈં તો વહ કેહતા હૈ કે, મુઝે દુન્યામૈં વાપસ લૌટા દો. યા'ની મૌતકે વક્ત કાફિર પર જબ આબિરતકા અઝાબ સામને આને લગતા હૈ તો વહ તમન્ના કરતા હૈ કે કાશ ! મૈં ફિર દુન્યામૈં લૌટ જાઉં ઔર નેક અમલ કરકે ઈસ અઝાબસે નજાત હાસિલ કરું.

(મઆરિફુલ કુર્આન : ૬/૩૩૦)

યહ બરઝખી ઝિંદગી ઉસ તરહકી ઝિંદગી નહીં, જો ઈન્સાનકો દુન્યામૈં હાસિલ હૈ યા આબિરતમૈં ફિર હોગી, બલકે યહ એક દરમ્યાની ખ્વાબકી ઝિંદગી જેસી હૈ. ઉસકો દુન્યાકી ઝિંદગીકા તકમિલા ઔર આબિરતકી ઝિંદગીકા મુકદ્દમા ભી કહા જા સકતા હૈ. (મઆરિફુલ કુર્આન : ૧/૧૧૬)

(૫૩) આલમૈં બરઝખકી નેઅમતૈં :

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે જો મુસલમાન યાહે મર્દ હો યા ઔરત શબે જુમ્આ યા જુમ્આકે રોઝ વફાત પાતા હૈ તો વહ અઝાબે કબ્ર ઔર ઈમ્તિહાને કબ્રસે મહફૂઝ રહતા હૈ ઔર અલ્લાહ

XX

XX

તઆલાસે બગૈર હિસાબસે મિલેગા ઔર કિયામતમૈં વહ ઈસ તરહ આએગા કે ઉસકે સાથ યા તો ગવાહ હોંગે જો ઉસકી ભલાઈકી ગવાહી દેંગે યા કોઈ મોહરવાલી સનદ હોગી.

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે જબ આદમી અપને સફરમૈં મર જાતા હૈ તો ઉસકે વતનસે લેકર જહાં ઉસકા ચલના ફિરના ખત્મ હો ગયા હૈ (યા'ની જહાં મરા હૈ) વહાં તક ઉસકી કબરમૈં કુશાદગી કર દી જાતી હૈ. (નસાઈ, ઈબ્ને માજહ)

હઝરત ઈબ્ને મસ્ઉદ (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે અલ્લાહ તઆલા બંદેકે તમામ હાલાતમૈં સબસે ઝયાદા રહમ ઉસ હાલતમૈં કરતા હૈ જબ વહ અપની કબ્રકે ઘડેમૈં રખા જાતા હૈ. (ઈબ્ને મુન્ઝિર)

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે જબ આલિમ ઈન્તિકાલ કર જાતા હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે ઈલ્મકી એક સૂરત બના દેતા હૈ વહ કિયામત તક ઉસકા અનીસ (દોસ્ત) રેહતા હૈ ઔર ઝમીનકે કીડે—મકોડેકો ઉસસે હટા દેતે હૈં. (દયલમી)

ફાયદા : અગર ઈસ દુન્યાકે કીડે—મકોડે મુરાદ હૈ તબ

XX

XX

યહ હુકમ ગાલિબન કિસી ખાસ આલિમકે લિએ હૈં ઔર અગર આલમે બરઝખકે વહ કીળે—મકોળે મુરાદ હૈં જો હમકો નજર નહીં આતે તો યહ હુકમ હર આલિમકે લિએ હો સકતા હૈં.

હઝરત ખાલિદ બિન ઉરકુતા (રદિ.)સે રિવાયત હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા કે જો શખ્સ પેટકી બીમારીમેં ઈન્તિકાલ કર જાએ ઉસકો કબરમેં અઝાબ નહીં હોતા. (બયહકી)

હઝરત ઈબ્ને મસ્ઉદ (રદિ.)સે રિવાયત હૈં કે જો શખ્સ હર રાતમેં સૂરહે મુલક (પારા—૨૮, રુકૂઅ—૧—૨) પઢ લિયા કરે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકી બરકતસે ઉસકો અઝાબે કબ્રસે મહફૂઝ રખતા હૈં ઔર હમ ઉસ સૂરતકા નામ નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે ઝમાનેમેં માનેઆ (યા'ની અઝાબસે બચાનેવાલી) રખતે હૈં.

(નસાઈ શરીફ)

હઝરત અનસ (રદિ.)સે (ઝઈફ) રિવાયત હૈં કે માહે રમઝાનમેં મુરદોસે યા માહે રમઝાનકે મુરદોસે અઝાબ ઉઠા લિયા જાતા હૈં. (બયહકી)

ફાયદા : હદીસ શરીફમેં જો યહ કહા ગયા હૈં કે, 'માહે રમઝાનમેં મુરદોસે' યા 'માહે રમઝાનકે મુરદોસે' દોનોં

XX

XX

એહતિમાલ હૈં.

અવ્વલકે મઅના યહ હૈં કે જબ રમઝાન આતા હૈં તો તમામ મુરદોસે અઝાબ ઉઠા લિયા જાતા હૈં ઔર દુસરેકે મઅના યહ હૈં કે જો મુરદે રમઝાનમેં મરતે હૈં ઉનસે અઝાબ ઉઠા લિયા જાતા હૈં ઔર હદીસકી સનદકા ઝઈફ હોના એસી બાતોમેં મુજર નહીં. હા, અહકામમેં મુજર હૈં.

હઝરત કેસ બિન કબીસહ (રદિ.)સે રિવાયત હૈં કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે જો શખ્સ બગૈર વસિયતકે મર જાતા હૈં તો ઉસકો દૂસરે મુરદોકે સાથ કલામ (બાત) કરનેકી ઈજાઝત નહીં મિલતી. અર્ઝ કિયા ગયા, યા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ! ક્યા મુરદે ભી આપસમેં હમકલામ (બાતચીત) કરતે હૈં ? આપને ફરમાયા કે હા, ઔર આપસમેં મિલતે—જુલતે ભી હૈં.

ફાયદા : ઈસ હદીસકે મઅના યહ હૈં કે અગર કિસી બાતકે મુતઅલ્લિક વસિયત કરના ઝરૂરી હો જૈસા કે હજ ફર્ઝ થા ઔર મરનેકે બાદ હજજે બદલકી વસિયત નહીં કી યા કિસીકા કર્ઝ રહ ગયા થા ઔર ઉસકો અદા કરનેકી વસિયત ન કી તો ઉસકા યહ નતીજા હૈં કે દુસરે મુરદોસે બાત કરનેકી ઈજાઝત ન મિલેગી. (હકીમ મુસ્તફા)

XX

XX

બરઝખકે મુતઅલિક રિવાયતે તો બેશુમાર હૈ, મગર યહાં ચંદ હદીસે બ-તૌરે નમૂના નકલ કી હૈ, જિસમેં બરઝખકા ઐશો-આરામ ઓર એઅજાઝો-ઈકરામકા ઝિક ક્રિયા ગયા. જૈસા કે ખાસ કર જન્નતકી નેઅમતે, ખાના-પીના, ઉમદા ફર્શ હોના, ઉમદા લિબાસ હોના, આપસકી રૂહોમેં જાન-પેહચાન હોના, કયામગાહકા આલીશાન હોના, અપના મુકામ જન્નતમેં અપની આંખોસે દેખના-મજકુર હદીસોમેં ઈન સબ ચીઝોંકી ખબર હૈ. ઈસમેં તમામ ઐશકા સામાન આ ગયા.

ઈન બશારતોંસે સાબિત હુવા કે જો બાત અવામકે ખયાલમેં જમી હોતી હૈ કે મુરદે યું હી બેબસ તન્હાઈમેં પડે હુએ ઘુંટા કરેંગે યહ ખયાલ ગલત હૈ, બલકે દુન્યામેં જિસ કદર સામાને એશ કિસીકે પાસ હો સકતા હૈ ઉસસે ઝયાદા ઓર ઉમ્દા આલમે બરઝખમેં નસીબ હોગા. મુઅમિનોંકી રૂહેં સબ્ઝ પરિન્દોંકે જિસ્મમેં જન્નતમેં ચરતી ફિરતી હૈ.

(ખયાન શૌકે વતન : ૨૯)

જબ હમ લોગ આખિરતકી નેઅમતોંકો દેખેંગે તો ઉસ વક્ત દુન્યાકી લઝઝતોંકો લઝઝત કેહનેસે શરમાએંગે, બલકે શાયદ ઉસ લઝઝતોંકો સામને રખનેસે કે (ઉલટી) આને લગે.

(અન્ફાસે ઈસા : ૩૭૨) (ઈશાદાતે હકીમુલ ઉમ્મત : ૬૧૦)

XX

XX

(૫૪) દુન્યામેં દેખનેવાલોંકો બરઝખકે અહવાલ નઝર ન આના :

મરને ઓર દફન હોનેકે બાદ કબરમેં ઈન્સાનકે દો-બારહ ઝિંદા હો કર ફરિશ્તોંકે સવાલોંકા જવાબ દેના, ફિર ઈસ ઈમ્તિહાનમેં કામ્યાબી ઓર નાકામી પર સવાબ યા અઝાબકા હોના કુર્આને મજીદકી તકરીબન ૧૦ આયાતમેં ઈશારતન ઓર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી ૭૦ અહાદીસેં મુતવાતિરહમેં બડી સરાહત ઓર વજાહતસે મજકુર હૈ, જિસમેં મુસલમાનકો શક-શુબાકી ગુંજાઈશ નહીં.

રહી યહ બાત કે દુન્યામેં દેખનેવાલોંકો યહ સવાબ ઓર અઝાબ નઝર નહીં આતે તો ઈસકે તફસીલી જવાબાતકી યહાં ગુંજાઈશ નહીં. મુખ્તસર તૌર પર ઈતના સમઝ લેના કાફી હૈ કે કિસી ચીઝકા નઝર આના ઉસકે મવજૂદ ન હોનેકી દલીલ નહીં હોતી. જૈસા કે જિન્નાત ઓર ફરિશ્તે ભી કિસીકો નઝર નહીં આતે, મગર વહ મવજૂદ હૈ. હવા નઝર નહીં આતી, મગર મવજૂદ હૈ. ખવાબ દેખનેવાલા ખવાબમેં કિસી મુસીબતમેં ગિરિફતાર હોકર સખ્ત અઝાબમેં બેચેન હોતા હૈ, મગર પાસ બેઠનેવાલોંકો ઈસકી કુછ ખબર નહીં હોતી.

ઉસુલકી બાત યહ હૈ કે દુન્યાકે હાલાતકો આખિરતકે

XX

હાલાત પર કયાસ કરના ખુદ ગલત હૈ. જબ ખાલિકે કાઈનાતને અપને રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે ઝરીએ દૂસરે આલમમેં પહુંચનેકે બાદ ઈસ અઝાબ ઔર સવાબકી ખબર દે દી તો ઈસ પર ઈમાન ઔર એ'તિકાદ રખના લાઝિમ હૈ.

કુર્આન—હદીસકે મુતવાતિર ખબરોંસે યહ બાત યકીની હૈ કે અલ્લાહ તઆલા મુઅમિનોંકો કલિમએ તયિયબહ ઔર કૌલે સાબિત પર સાબિતકદમ રખતે હૈં ઔર ઉસકે નતીઝેમેં કબર હી સે ઉનકે લિએ રાહતકા સામાન જમા હો જાતે હૈં. કુફર ઔર મુશિરકીનકો ખુદાકી મદદ નહીં મિલતી. વહ મુન્કર નકીરકે સવાલોંકા સહીહ જવાબ નહીં દે સકતે ઔર અંજામકાર અભી સે એક કિસ્મકે અઝાબમેં મુબ્તલા હો જાતે હૈં. (મઆરિફુલ કુર્આન : ૫/૨૪૮-૨૪૯)

બા'ઝ બદદીન કિસ્મકે લોગ કબરકે હાલાત પર તરહ તરહકે સવાલ કરતે હૈં જૈસા કે કેહતે હૈં કે અગર હમ કબર ખોલ કર દેખે તો હમેં ફરિશતે નઝર નહીં આતે. ન મુઅમિનકી કબર કુશાદા નઝર આતી હૈ, બલકે કબર એસી નજર આતી હૈ જિત્ની દફનકે વક્ત થી.

ઈસકા જવાબ યહ હૈ કે અલ્લાહકી કુદરતસે હરગિઝ યહ બાત ના—મુમકીન નહીં કે વહ હમારી નઝરોંસે છુપા કર મચિયતકે બદનકો ઔર રૂહકો રાહત યા અઝાબમેં

મુબ્તલા કર દે.

કબરકે હાલાતકા નઝર ન આના ઉસમેં અલ્લાહ તઆલાકી અઝીમ હિકમત હૈ. ક્યું કે અગર લોગોંકો કબરકા અઝાબ દિખાયા જાતા તો લોગ અપને મુરદોંકો દફન કરના છોડ દેતે. ઈસી બિના પર હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા કે અગર મુઝે યહ ખતરા ન હોતા કે તુમ લોગ મુરદેકો દફન કરના છોડ દોગે, વરના મેં અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ કરતા કે વો તુમ્હેં કબરકે હાલાતસે બા—ખબર ફરમા દે.

(મુસ્લિમ : ૨/૩૮૬)

ગર્ઝ કે કબરવાલોંકે હાલાતકા તઅલ્લુક બરઝખકી ઝિંદગીસે હૈં, ઈસે ઈસ દુન્યાકી ઝિંદગી પર કયાસ નહીં કિયા જા સકતા ઔર ઈસકે બારેમેં કુર્આન—હદીસકી વાઝિહ હિદાયાત હમારે સામને ન હોતી તો હમેં ઈન હાલાતકા કુછ ભી ઈલ્મ ન હો પાતા. ઈસ લિએ ઈન્સાફકી બાત યહી હૈ કે હમ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકે ઈરશાદાત પર કામિલ યકીન રખતે હુએ બરઝખી હાલાત પર ઈમાન લાયા જાયે ઔર ઉસકે બારેમેં કિસી કિસ્મકા શક—શુબા ઝહનમેં ન રખા જાએ.

ઉલમાને યહ ભી વઝાહત ફરમાઈ હૈ કે કબરકે અઝાબ ઔર રાહતસે મહઝ ખાસ કબરકી જગા મુરાદ નહીં,

XX

બલકે બરઝખી ઝિંદગી (મૌતસે લે કર કયામત કાઈમ હોને તકકા ફાસ્લા) મુરાદ હે ઔર યહ હાલાત સિર્ફ રૂહ પર નહીં, બલકે બદન સમેત રૂહ પર તારી હોતે હૈં. તમામ અહલે સુન્નતકા ઈસ પર ઈત્તિફાક હે.

(શર્હુસ્સુદુર સુયુતી : ૨૪૭) (અલ્લાહસે શરમ કીજિયે : ૨૮૪)

બરઝખ ઔર આખિરતકે મામલાત હમારી સોચ ઔર સમજસે બાહર હે. અલ્લાહ તઆલાને બરઝખ ઔર આખિરતકે મામલતાકો દુન્યાકી નિગાહોસે પોશીદા રખે હૈં. ઉન તક કિસીકી સમજ નહીં પહુંચ સકતી. ઈસકી કમાલે હિકમતકા યહી તકાજા હે, તા કે મુસલમાનો ઔર કાફિરોંમે ઔર માનનેવાલે ઔર ન માનનેવાલોંમે તમીઝ હો જાએ.

દુન્યા હી મેં ઉમ્મકી આખરી ઘડીમેં સકરાતકે વક્ત ફરિશ્તોંસે સાબિકા પડતા હે ઔર દુન્યાસે જાનેવાલા હી ઉસકો દેખ સકતા હે. ફરિશ્તે ઉસકે પાસ આ કર બેઠ જાતે હૈં. ઉસસે બાતચીત કરતે હૈં. ઉનકે પાસ જન્નત યા જહન્નમકા કફન ઔર ખુશબુ યા બદબુ ભી હોતી હૈં ઔર યહ તુમ્હારે તિમારદારોંકી દુઆ યા બદદુઆ પર આમીન ભી કેહતે હૈં. મરનેવાલેકો સલામ ભી કરતે હૈં ઔર વહ ઉન્હેં જવાબ ભી દેતા હે.

XX

XX

અગર બોલ નહીં સકતા ઔર ઈશારા ભી નહીં કર સકતા તો દિલસે જવાબ દેતા હે.

ઈસી વજહસે બાઝ મરનેવાલોંકો સકરાતકે વક્ત અહલંવ વ સહલા વ મરહબા—આઈયે આઈયે, તશરીફ લાઈએ—કેહતે સુના ગયા હે.

હમારે ઉસ્તાઝે મોહતરમને બતાયા કે ન માલૂમ આપને મુશાહિદા ફરમાયા થા યા કિસીસે સુના થા કે એક મરનેવાલા કેહ રહા થા : 'આઈયે, તશરીફ લાઈએ.'

કેહતે હૈં કે હઝરત ઉમર બિન અ.અઝીઝ (રહ.) જિસ દિન દુન્યાસે રુખ્સત હોનેવાલે થે ઉસ દિન ફરમાને લગે કે, મુઝે ઉઠા કર બિઠા દો. તિમારદારોંને આપકો ઉઠા કર બિઠા દિયા. રો કર ફરમાયા : મેં વહ હું જિસને અહકામકી તામીલમેં કોતાહી કી ઔર ગુનાહોંમેં સરગરમી દિખાઈ. યહ જુમ્લા તિન મરતબા ફરમાયા. ફિર કલિમા પઢા ઔર નિગાહ ઉઠા કર ગૌરસે દેખને લગે. લોગોંને પૂછા કે અમીરુલ મુઅમિનીન ! આપ ઈસ તરહ ગૌરસે ક્યા દેખ રહે હૈં ? ફરમાયા કે મેં એસી સૂરતે દેખ રહા હું જો ન ઈન્સાન હે ઔર ન જિન્નાત. ફિર ઈન્તિકાલ ફરમા ગએ.

(ઈબ્ને અબી દુન્યા) (કિતાબુર્રૂહ : ૧૨૪)

XX

XX

(૫૫) પુલ સિરાત પરસે ગુઝરતે હુએ અહલે ઈમાનકી શાન :

પુલ સિરાત પરસે ગુઝરતે વક્ત સાલેહ—મુઅમિનીનકી શાન અજીબ ઔર કાબિલે રશક હોગી. સબસે પેહલે જો જમાઅત ગુજરેગી ઉસમૈ સત્તર (૭૦) હઝાર અફરાદ શામિલ હોંગે, જિનકે ચેહરે ચૌદવીં ચાંદકી તરહ ચમક—દમક રહે હોગે. ઉનકે બાદ તેઝ રોશનીવાલે હઝારાત ગુજરેંગે. ફિર ઈસી તરહ તરતીબસે દર્જા—બ—દર્જા અહલે ઈમાન ગુજરતે રહેંગે. ઈરશાદે નબવી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ હૈ કે,

ફિર અહલે ઈમાન નજાત પાએંગે. બસ, ઉનમે પેહલી ખેપ ઈસ શાનસે ગુઝરેગી કે ઈનકે ચેહરે ચૌદવીં ચાંદકી રાતકે માનિન્દ ચમકદાર હોંગે. યહ સત્તર (૭૦) હઝારકી તઅદાદમૈ હોંગે. જિનકા હિસાબ કિતાબ કુછ ન હોગા. ફિર ઉનકે બાદ ઈસ તરહ ચમકદાર ચેહરેવાલે હોંગે જેસે આસમાનમૈ ચમકનેવાલે સબસે ઝયાદા રોશન સિતારા હોતા હૈ. ફિર ઈસી તરહ તરતીબસે દર્જા—બ—દર્જા.

(મુસ્લિમ : ૧/૧૦૭)

હમારી યહ ખ્વાહિશ હોની ચાહિએ કે હમ એસે આમાલ લેકર દુન્યાસે જાએ કે પુલ સિરાતસે ગુઝરતે વક્ત હમ સરસે પાંવ તક રોશનીમૈ હોં ઔર હમારે બદનકે હર હર

XX

XX

જૂઝ (હિસ્સે)સે નૂર અફશાની હો રહી હો.

"વ મા ઝાલિ-ક અલલ્લાહિ હિ-અમીઝ."

(અલ્લાહસે શરમ કીજિએ : ૩૮૦)

(૫૬) જન્નતકી તરફ રવાનગી :

પુલસિરાતસે હિફાઝતકે સાથ પાર હોનેકે બાદ જન્નતીયોંકે જથ્થે જન્નતકી તરફ ચલેંગે તો જન્નતકે દરવાઝે તક પહુંચનેસે પેહલે ઉન સબકો એક નહરકે પુલ પર રોક લિયા જાએગા ઔર ઉનકે દરમ્યાન અગર હક—તલફી વગયરહ યા કીના—કપટકી કોઈ બાત હોગી તો જન્નતમૈ દાખિલ હોનેસે પેહલે વહીં માફી—તલાફી કરકે પાક—સાફ કર દિયા જાએગા. કુર્આને મજીદમૈ ઈરશાદે રખબાની હૈ :

"વ ન ઝઅ્ના મા ફિ સુદુરિહીમ મિન ગિલ્લીન તજરી મિન તહ્તિહીમુલ અન્હાર." (અલ અઝ્ઝરાફ)

"યા'ની જો કુછ ઉનકે દિલોંમૈ ગુબાર થા હમ ઉસકો દુર કર દેંગે. ઉનકે નીચે નેહરેં બહતી હોંગી."

(અલ્લાહસે શરમ કીજિએ : ૩૮૦)

(૫૭) જન્નત :

યહ જન્નતકા મશહૂર નામ હૈ, જો ઉસ ઘર ઔર ઉસકી

XX

XX

તમામ કિસ્મોંકી નેઅમતોં, લઝઝતોં, રાહતોં ઔર આંખોંકી ઠંડકોં પર ઈસ્તિઅમાલ હોતા હૈ. જન્નત અરબીમોં બાગકો કેહતે હૈં ઔર બાગ ભી એસા કે જિસકે દરખ્ત ઔર પોદે ગંજાન હો ઔર ઉસમેં દાખિલ હોનેવાલા ઉસમેં છુપ જાએ. (જન્નતકે હસીન મનાઝિર : ૨૧૮)

(૫૮) જન્નતુલ ફિરદૌસ :

અલ્લાહ તઆલાકા ઈરશાદ હૈ :

"ઈન્નલ્લઝી-ન આમનુ વ અમિલુસ્સાલિહાતિ કાનત લહુમ જન્નાતુલ ફિરદૌસી નુમુલા." (કહફ : ૧૦૭)

"બેશક, જો લોગ ઈમાન લાએ ઔર ઉન્હોંને નેક આમાલ કિએ ઉન્કી મેહમાનીકે લિએ જન્નતુલ ફિરદૌસ (ફિરદૌસકે બાગ) હોંગે.

ફિરદૌસ એક એસા નામ હૈ જો તમામ જન્નત પર ભી બોલા જાતા હૈ ઔર જન્નતકે અફઝલ ઔર આ'લા દરજે પર ભી બોલા જાતા હૈ.

લૈસ (૨૬.) ફરમાતે હૈં કે ફિરદૌસ અંગુરોંકે બાગવાલી જન્નત હૈ. હઝરત ઝુહહાક (૨૬.) ફરમાતે હૈં કે યહ એસી જન્નત હૈ, જો દરખ્તોંસે લદી હૂઈ યાની બહુત દરખ્તોંવાલી હૈ.

યહ જન્નતકે આ'લા દરજેકા નામ હૈ. ઈસી લિએ

XX

XX

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા કે જબ તુમ અલ્લાહસે જન્નતકા સવાલ કરો તો ઉસસે 'જન્નતુલ ફિરદૌસ' માંગા કરો.

(જન્નતકે હસીન મનાઝિર : ૨૨૩, તિરમિઝી)

(૫૯) જન્નતકી નેઅમતોં :

જન્નતમેં ક્યા ક્યા નેઅમતોં કિસ અંદાઝકી હોગી, ઉસકા તસવ્વુર કરનેસે હમારી અકલેં આજિઝ હૈ. વહાંકી નેઅમતોં એસી હોગી જો કિસી આંખને કભી નહીં દેખી ઔર કિસીકે દિલમેં ઉનકા ખ્વાબો-ખ્યાલ ભી નહીં ગુજરા.

આજ જો હમેં કુર્આન-હદીસમેં બતાયા જા રહા હૈ યહ દર હકીકત શૌક દિલાનેકા ઝરીયા હૈ. ઈન બશારતવાલે હાલાતકો સુનકર હમારે દિલમેં જો તસવ્વુરાત પેદા હોતે હૈં, લેકિન હકીકત યહ હૈ કે જન્નતકી નેઅમતોં હમારે ઈન મહદુદ તસવ્વુરાતસે કહીં ઝયાદા બઢ કર હૈ ઔર ઉન્કા અસલ ઈલ્મ ઈન્શાઅલ્લાહ જન્નત ઔર ઉસકી નેઅમતોંકો દેખ કર હી હોગા.

કુર્આને મજીદમેં અહલે જન્નતસે વા'દા કરતે હુએ ફરમાયા ગયા હૈ :

"ફલા તઅ્લમુ નફ્સુમ મા ઉઞ્ફિ-ય લહુમ મિન

XX

XX

કુર્તિ અઅયુન. જઝાઅમ બિમા કાનુ યઅમલુન."

(હા-મીમ સિજદહ)

"કિસી શખ્સકો ખબર નહીં જો આંખોંકી ઠંડકકા સામાન એસે લોગોંકે લિએ ખઝાન-એ-ગૈબમ્ મવજૂદ હૈં, યહ ઉનકે આમાલકા સિલા-બદલા હૈં."

(અલ્લાહસે શરમ કીજિયે : ૩૮૮)

કુર્આન ઔર હદીસસે માલુમ હોતા હૈ કે અલ્લાહ તઆલાને જન્નતુલ ફિરદૌસ જિસકા દુસરા નામ 'જન્નતે અદન' હૈ ઉસકો અપને હાથસે પૈદા કિયા હૈ ઔર યહી સબ જન્નતોંસે અફઝલ જન્નત હૈ.

ખુશખબરી હૈ ઉન હઝરાતકે લિએ જો ઈસકે લાયક નેક અમલ કરકે ઉસકે વારિસ બનેંગે ઔર અર્શો બરી ઔર ઉસકે દરમ્યાન કોઈ ફાસ્લા ન હોગા. જબ ચાહેંગે અલ્લાહ તઆલાકી ઝિયારત કર સકેંગે. દુઆ હૈ અલ્લાહ તઆલા હમ તમામકો જન્નતકા વારિસ બનાએ, આમીન.

(જન્નતકે હસીન મનાઝિર : ૨૨૭)

(૬૦) જન્નત ઔર દોઝખકા મવજુદા મુકામ :

જન્નત ઈસ વક્ત ભી મવજુદ હૈ. જૈસા કે જમ્હુર ઉમ્મતકા અકીદા હૈ કે જન્નત ઔર દોઝખ કયામતકે બાદ પૈદા નહી કી જાએગી. યહ દોનોં મુકામ ઈસ વક્ત ભી

XX

XX

મવજુદ હૈ. કુર્આને મજહૂમ્ જન્નતકે મવજુદ હોનેકી જગા ભી બતલા દી ગઈ કે વહ સાતવેં આસમાનોં કે ઉપર ઔર અર્શો રહમાનકે નીચે હૈં ગોયા સાતવાં આસમાન, જન્નતકી ઝમીન ઔર અર્શો રહમાન ઉસકી છત હૈ.

દોઝખકી મવજુદ હોનેકી જગા કિસી આયતે કુર્આન યા હદીસકી રિવાયતમેં સરાહતન (ખુલાસા) નહીં બતલાયા. સૂરએ તુરકી આયત વલ્ બહરિલ મસ્જુરસે બા'ઝ મુફ્સિસરીનને યહ મહફુમ નિકાલા હૈ કે દોઝખ સમંદરકે નીચે જમીનકી ગેહરાઈમેં હૈ, જિસ પર ઈસ વક્ત કોઈ ભારી ઔર સખ્ત ગિલાફ ચઢા હુવા હૈ. જો કયામતમેં ફટ જાએગા ઔર ઉસકી આગ ફૈલ કર પૂરે સમંદરકો આગમેં તબ્દીલ કર દેગી. (મઆરિફુલ કુર્આન : ૮/૨૦૦)

ઈમામ ઈબ્ને કષીર (રહ.) ફરમાતે હૈં કે જન્નત ઔર દોઝખ અબ ભી મવજુદ હૈ. જન્નત નેક આમાલ કરનેવાલોંકે લિએ તૈયાર કી ગઈ હૈ ઔર દોઝખ કાફિરોંકે લિએ. જૈસા કે કુર્આન મજહૂદને ઈસકી વજાહત (ખુલાસા) ફરમાઈ હૈ ઔર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે વારિદ હૈ. યહી અકીદા અહલે સુન્નત વલ જમાઅતકા હૈ.

જો લોગ યહ કેહતે હૈં કે જન્નત ઔર દોઝખ કિયામતકે દિન પેદા હોગી, ઉનકો સહીહ હદીસોંસે વાકિફીયત

XX

નહી.

(ઈબ્ને કષીર)

ઈસ મસ્અલેકે બારેમ્ કમો-બેશ સેંકળો દલાઈલ હદીસોમે બયાન કિયે ગએ હેં. તફસીલી મા'લૂમાતકે ખ્વાહિશમંદ ઈબ્ને કષીર, જિલ્દ-દૌમ ઓર અલ્લામહ ઈબ્ને કયિમકી કિતાબોમે દેખ સકતે હેં.

(જન્નતકે હસીન મનાઝિર : ૭૫)

(૬૧) તમામ સહાબા (રદિ.) જન્નતી ઓર અલ્લાહકી રઝામંદીસે નવાઝે ગએ હેં :

મુહમ્મદ બિન કઅબ કરજી (રહ.)સે કિસીને સહાબા (રદિ.)કે બારેમ્ દરયાફત કિયા કે આપ ઉનકે બારેમ્ ક્યા ફરમાતે હેં ? ઉન્હોને ફરમાયા કે સહાબઅે કિરામ (રદિ.) સબકે સબ જન્નતમે હેં. અગરચે વહ લોગ હો જિસસે દુન્યામે ગલતીયાં ભી હુઈ હેં. ઉસ શખ્સને પૂછા કે આપને યહ બાત કહાંસે કહી ? (ઉસકી ક્યા દલીલ હે ?) ઉન્હોને ફરમાયા કે કુર્આને મજીદકી યહ આયત પઢો : "અસ્સાબિફુનલ અવ્વલુ-ન."

ઈસમે તમામ સહાબા (રદિ.)કે મુતઅલ્લિક બગૈર કિસી શર્ત કે (રદિયલ્લાહુ અન્હુ વ રદુ અન્હુ) ઈરશાદ ફરમાયા હે. અલબત્તા, તાબિઈનકે બારેમ્ "ઈતિબાઉમ બિ ઈહસાન" કી શર્ત લગાઈ ગઈ હે. જિસસે માલુમ હુવા

કે સહાબા (રદિ.) બગૈર કિસી કેદ ઓર શર્તકે સબકે સબ (કિસી સહાબીકો જુદા કિએ બગૈર) રિઝવાને ઈલાહીસે સરફરાઝ હે.

હદીસ શરીફમે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદ હે કે જહન્નમકી આગ ઉસ મુસલમાનકો નહી છુ સકતી, જિસને મુઝે દેખા હે યા મેરે દેખનેવાલોંકો દેખા હે.

(તિરમિઝી)

તમ્બીહ (ચેતવણી) : જો લોગ સહાબઅે કિરામ (રદિ.)કે આપસકે પેશ આનેવાલે વાકિઆતકી બિના પર બાઝ સહાબા (રદિ.)કે મુતઅલ્લિક એસી તન્કીદાત (નુકતાચીની) કરતે હેં જિસસે પઢનેવાલોંકે દિલોંમે ઉન્કી તરફસે બદગુમાનીમે મુખ્તલા હો સકે. વહ લોગ અપને આપકો એક ખતરનાક રાસ્તે પર ડાલ રહે હેં. નઉજુ બિલ્લાહ.

(મઆરિફુલ કુર્આન : ૪/૪૪૯)

(૬૨) અહલે જન્નતકી સબસે બડી નેઅમત :

"રદિયલ્લાહુ અન્હુમ વ રદુ અન્હુ. ઝાલિ-ક લિમન ખશી-ય રબ્બહ."

(સૂ. બયિનાત : ૮)

ઈસ આયતમે અહલે જન્નતકી બડી નેઅમતકા ઝિક્ક હે કે અલ્લાહ તઆલા ઉનસે રાજી હેં. અબ નારાઝગીકા કોઈ ખતરા નહી.

XX

હઝરત અબુ સઈદ ખુદરી (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે અલ્લાહ તઆલા જન્નતવાલોંસે ખિતાબ ફરમાએંગે :
"યા અહલિલ જન્નહ" તો અહલે જન્નત જવાબ દેંગે :

"લબ્બયક રબ્બના વ સઅદયક વલ ખયર કુલુહુ ફિ બિ-ય-દીક."

યા'ની અય હમારે રબ ! હમ હાઝિર હૈ ઔર આપકે હુકમકી ઈતાઅતકે લિએ તૈયાર હૈ ઔર હર ભલાઈ આપ હી કે હાથમેં હૈ. ફિર અલ્લાહ તઆલા ફરમાએગા કે ક્યા તુમ લોગ રાઝી ઔર ખુશ હો ? જન્નતી જવાબ દેંગે : અય હમારે પરવરદિગાર ! અબ ભી રાઝી ન હોનેકા ક્યા એહતિમાલ હૈ ? જબ કે આપને હમેં વહ સબ કુછ અતા ફરમા દિયા, જો કિસી મખ્લૂકકો નહીં મિલા.

ફિર અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે કે ક્યા મેં તુમકો ઈસસે અફઝલ ઔર બેહતર નેઅમત દે હું ? ફિર ફરમાએંગે કે મેંને અપની રઝામંદી તુમહારે ઉપર નાઝિલ કર દી. અબ કભી તુમસે નારાઝ ન હુંગા. (બુખારી, મુસ્લિમ, મઝહરી)

યહ ઈનામ ઉન નેક આ'માલ કરનેવાલે મુઅમિનોંકે લિએ હૈ કે જો હર હાલમેં અલ્લાહકી રઝામંદી હાસિલ કરનેકી ફિકર કરતે હૈ ઔર ઉસકી નારાઝગીવાલે આમાલસે બચતે હૈ. યહી વહ સિફત હૈ જો ઈન્સાનકો બંદ-એ-

XX

XX

કામિલ ઔર મકબૂલ બનાવેવાલી હૈ.

(મઆરિફુલ કુર્આન : ૮/૭૯૮)

(૬૩) જન્નતકે લિએ સબસે પેહલે પુકારે જાનેવાલે :

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ફરમાતે હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા કે,

સબસે પેહલે જિનકો જન્નતકી તરફ બુલાયા જાએગા, વહ "હમ્માદુન" હોંગે. યા'ની જો દુન્યામેં ખુશી ઔર તકલીફમેં અલ્લાહ તઆલાકી હમદો-સના બજા લાતે થે.

(તબરાની સગીર)

(૬૪) જન્નતકો ત્રીન હઝરાતકા શૌક :

હઝરત અનસ બિન માલિક (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે જન્નત હઝરત અલી (રદિ.), હઝરત અમ્માર બિન યાસિર (રદિ.) ઔર હઝરત સલમાન ફારસી (રદિ.)કા શૌક રખતી હૈ.
(તિરમિઝી)

(૬૫) જન્નતમેં દોસ્તોંકી મુલાકાત ઔર તફરીહ :

કુર્આને મજીદમેં અલ્લાહ તઆલાકા ઈરશાદ હૈ :

XX

XX

"न त-अप्य-उ भिनल जन्तती दय्यु नशाअ."

(ઝુમર : ૭૪)

મતલબ યહ હે કે અહલે જન્નતકે લિએ અપને અપને મકાનાત, મહલ ઔર બાગાત તો હોંગે હી. ઉનકો ઈખ્તિયાર દિયા જાએગા કે દુસરે અહલે જન્નતકે પાસ મુલાકાત ઔર તફરીહકે લિએ જાયા કરે.

હઝરત આઈશા (રદિ.)સે રિવાયત નકલ કી ગઈ હે કે એક સાહિબને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી ખિદમતમે હાઝિર હો કર અર્જ કિયા : યા રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ! મુઝે આપસે ઈતની મુહબ્બત હે કે અપને ઘર ભી જાતા હું તો આપ હી કો યાદ કરતા હું. ઔર જબ તક આપકી ખિદમતમે હાઝિર ન હો જાઉં, મુઝે સબર નહીં આતા.

મગર જબ મેં અપની મૌતકો યાદ કરતા હું ઔર આપકી વફાતકો યાદ કરતા હું તો સમઝતા હું કે આપ તો જન્નતમે અંબિયા (અલૈ.)કે મુકામમે હોંગે. અગર મેં જન્નતમે પહુંચ ભી ગયા તો કિસી નીચે દરજેમે હુંગા. મુઝે ફિકર હે કે મેં આપકો કેસે દેખુંગા ? રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઉનકી બાત સુન કર જવાબ નહીં દિયા. યહાં તક કે હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) યહ આયત લે કર નાઝિલ હુએ. જિસકા તરજુમા યહ હે :

XX

XX

"और जो अल्लाह तआला और उसके रसूलकी ईताअत करेगा वह उन लोगोंके साथ होगा, जिन पर अल्लाहने ईन्आम किया या'नी पयगंबर और सिद्दीक और शहीद और सालिह. કેસી અછૂછી હે ઉનકી રફાકત (સાથ) યહ ફઝલ હે કે અલ્લાહકી તરફસે ઔર અલ્લાહકા ઈલ્મ કાફી હે.

(સૂ. નિસાઅ : ૬૯)

ઈસ આયતમે બતલા દિયા દિયા કે અલ્લાહ ઔર રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકી ઈતાઅત કરતે રહના કે મુસલમાન અંબિયા ઔર સિદ્દીકીન વગયરહકે સાથ હી હોંગે ઔર ઉનકો જન્નતકે આ'લા દરજાતમે ભી જાનેકી ઈજાઝત હોગી. રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને સહાબી (રદિ.)કો બશારત સુના દી કે ઈતાઅત-ગુઝાર બંદેકો જન્નતમે અંબિયા, સિદ્દીકીન ઔર શોહદા ઔર સાલિહીનકે સાથ મુલાકાતકા મૌકા મિલતા રહેગા. યા'ની દરજાતકે ફર્કકે બા-વુજુદ આપસમે મુલાકાતે ઔર સાથમે બેઠને-ઉઠનેકે મૌકે મિલતે રહેંગે.

(મઆરિફુલ કુર્આન : ૭-૫૭૭)

ઈમામ શાફિઈ (રહ.) ફરમાતે હેં કે મુઝે જન્નતકી તમન્ના ઉસ વક્ત હો ગઈ જબસે સુના હે કે વહાં દોસ્તોસે મુલાકાત હો સકેગી.

ઈસસે માલુમ હુવા કે દોસ્તોસે મિલના બડી ચીઝ હે

XX

XX

ઔર એસી નેઅમત હે જિસકી વજહસે જન્નતકી તમન્ના કી ગઈ. યહ નેઅમત ઉન લોગોંકો મિલેગી, જો ખુદાઈ દોસ્ત હે. "इनियम अजुल आमिलीन."

બસ ! કયા હી અછૂછા અજૂર હે અમલ કરનેવાલોંકા. ઈસસે માલુમ હુવા કે વહ જન્નત ઔર ઉસકી નેઅમતે મિલના યહ સબ નેક આમાલકી બ-દોલત હે, જિસસે આજ-કલ લોગોંમે બડી ગફલત હે. (શોકે વતન : ૧૦૩)

(૬૬) દોસ્તોંકી મુલાકાત કે લિએ જન્નત અલગ હોગી :

મૌલાના મુહમ્મદ અખ્તર (દા.બ.) ફરમાતે હેં કે મેં એક ઝમાને તક સોચા કરતા થા કે જન્નતમેં કિસીસે મિલના હોગા ઔર વહ જન્નતી અપની હુરોંકે સાથ મશગુલ હોગા તો મુલાકાતમેં તાખીર હોગી.

લેકિન રૂહુલ મઆનીમેં દેખા કે હર જન્નતીકો દો જન્નત મિલેગી. દોસ્તોંકી મુલાકાતકી જન્નત અલગ હોગી ઔર હુરોંકે સાથ રહનેકી જન્નત અલગ હોગી.

તફસીરે રૂહુલ મઆનીમેં મુલાહિઝા ફરમાઈએ.

એક જન્નત અપને રેહનેકે લિએ ઔર અપને દોસ્તોંકી મુલાકાતકે લિએ હોગી ઔર એક જન્નત ઉસકી બીવીયોં

XX

XX

ઔર ખાદિમોંકે લિએ હોગી.

(રૂહુલ મઆની-૨૭/૧૧૬) (કશ્કુલે મઅરિફત : ૨૩)

(૬૭) હમારી મુસલમાન બીવીયાં જન્નતકી હુરોંસે ઝયાદા હસીન (ખૂબસુરત) હોગી :

હઝરત ઉમ્મે સલમા (રદિ.)ને હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમસે દરયાફત કિયા કે કયા દુન્યાકી અવરતેં જન્નતકી હુરોંસે અલગ હોગી ? ફરમાયા : યહ મુસલમાન અવરતેં જન્નતમેં હુરોંસે અફઝલ હોગી. જૈસા કે ઉપરકા કપડા નીચેકે કપડેસે અફઝલ હોતા હે. હઝરત ઉમ્મે સલમા (રદિ.)ને ઉસકા સબબ પૂછા તો ઈરશાદ ફરમાયા કે ઈન મુસલમાન અવરતોંકે નમાઝ ઔર રોઝે ઔર ઈબાદાતકે સબબ ઉન્કે ચેહરોં પર હક તઆલા શાનુહુ ખાસ નુરકા લિબાસ ડાલ દેગા ઔર ઉનકે જિસ્મકો રેશમકા લિબાસ-જો સબ્ઝ રંગકા હોગા-પેહના દિયા જાએગા ઔર રોશન ચેહરે હોંગે ઔર ઉનકા તરાના (ગીત) યહ હોગા :

"બબરદાર ! હમ હંમેશા અપને હુસ્નકે કમાલકે સાથમેં રહુંગી ઔર કભી ભી હમકો મૌત ન આએગી ઔર હંમેશા નેઅમતોંમેં રહુંગી, કભી તંગદસ્તી ન આએગી ઔર મુબારક હે વહ જન્નતી જિસકે લિએ હમ પસંદ કિયે ગએ હેં ઔર વહ હમારે લિએ હેં." (કશ્કુલે મઅરિફત : ૩૧)

XX

XX

(૬૮) જન્નતકી હુરોંકી સિફાત :

"ઈન્ના અન્શઅન્ના હુન્ન ઈન્શા-આ."

(સૂ. વાકિઅહ : ૩૫)

"હમને ઉન અવરતોં (હુરોં)કો ખાસ તૌર પર બનાયા હે ઔર હમને ઉનકો કુંવારીયાં બનાયા હે."

તિરમિઝી શરીફકી રિવાયત હે કે જો અવરતોં દુન્યામોં બુઢ્ઢી ઔર કમનજર આંખોંવાલી, કીચડ બહાનેવાલી હોગી, ઉનકો હક તઆલા શાનુહુ જન્નતમોં ખાસ જવાન હાલત અતા ફરમાએગા.

હદીસ શરીફમોં હે કે અહલે જન્નત જબ અપની બીવીયોંસે જિમાઅ કરેંગે તો સોહબતકે બાદ ફિર વહ કુંવારીયાં હો જાએગી. (રૂહુલ મઆની : ૧૪૨)

યહ અવરતોં અપની હરકતોં ઔર નાઝ-નખરે ઔર અપને હુસ્નો-જમાલકી વજહસે અપને શોહરોંકો નિહાયત દિલકશ (દિલકો ખુશ કરનેવાલી) માલુમ હોગી.

(બયાનુલ કુર્આન)

અપને શોહરોંસે મુહબ્બત કરનેવાલી હોગી, ગોરી ગોરી બડી બડી આંખોંવાલી હોગી, જેસા કે ચમકદાર મોતી હોતા હે. ઉનકા હુસ્ન દેખનેવાલોંકો હૈરતમોં ડાલ દેગા. ચુંકે

XX

XX

હુરોંકા હુસ્ન હૈરતઝદા કર દેગા. ઈસ લિઅે ઉસકા નામ "હુર" હે. ઉસકી આંખોંકી સફેદી ઔર સિયાહી કમાલ દર્જોંકી હોગી. (કશ્કુલે મઅરિફત : ૩)

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા કે, દુન્યાકી અવરતોં જન્નતકી હુરોંસે ૭૦ હઝાર ગુના અફઝલ હોગી. (કુર્તુબી : ૨/૪૭૭)

હઝરત હબ્બાન (રહ.) ફરમાતે હેં કે દુન્યાકી અવરતોં જબ જન્નતમોં દાખિલ હોગી તો ઉનકો દુન્યામોં નેક આમાલ કરનેકી વજહસે હુરોં પર ફઝીલત અતા ફરમાઈ જાએગી. દર્જોંમોં ભી ઔર ખુબસુરતીમોં ભી.

(કુર્તુબી : ૨/૪૭૭) (જન્નતકે હસીન મનાઝિર : ૪૪૦)

(૬૯) જન્નત દુન્યાકી તમામ તકલીફે ભુલા દેગી :

હઝરત અનસ બિન માલિક (રહિ.)સે રિવાયત હે કે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા કે,

કિયામતકે દિન દુન્યાકા સબસે ઝયાદા દુઃખીયારા મુસલમાન બારગાહે ઈલાહીમોં પેશ કિયા જાએગા ઔર ઉસકે લિઅે હુકમ હોગા કે ઉસકો જન્નતમોં એક મરતબા ઘુમા દો. ચુનાંચે ઉસકો એક મરતબા જન્નતમોં ઘુમાયા જાએગા. ફિર ઉસસે પુછા જાએગા કે ક્યા તુને દુન્યા ઔર

XX

XX

કબરમેં કભી કોઈ તકલીફ દેખી થી ? વહ જન્નતકે દેખનેસે અપને તમામ દુઃખ ઔર તકલીફ ભુલ જાએગા ઔર કહેગા કે, કભી દુઃખ નહીં દેખા થા.

(મુસ્લિમ, ઈબને માજહ) (જન્નતકે હસીન મનાઝિર : ૬૪)

(૭૦) દુન્યાકી તકલીફોં સે દર્જે બુલંદ હોતે હૈં :

હઝરત અબુ હુરયરહ (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા કે, કિસી શખ્સકી અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક બડી કદ્રો-મન્ઝિલત હોતી હૈ, લેકિન વહ ઈસ મરતબેકો અપને અમલસે નહીં પહુંચ પાતા તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો નાપસંદ તકલીફમેં મુખ્તલા કર દેતા હૈં યહાં તક કે વહ કદ્રો-મન્ઝિલતકા દર્જા પા લેતા હૈ.

(કન્ઝુલ ઉમ્માલ) (જન્નતકે હસીન મનાઝિર : ૨૧૦)

(૭૧) જન્નતકા દરવાજા ખિટખિટાને કા વઝીફા :

હઝરત અલી (રદિ.)સે રિવાયત હૈ કે

"લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહુલ મલિકુલ હક્કુલ મુબીન. મુહમ્મદુર્સૂલુલ્લાહિ સાદિકુલ વઅદુલ અમીન."

જિસ શખ્સને રોઝાના ૧૦૦ મરતબા પઢા વહ મોહતાજીસે મહફૂઝ રહેગા, કબરકી વહશતસે મહફૂઝ રહેગા, ગિના હાસિલ હોગા ઔર ઉસીકે સાથ જન્નતકા

XX

XX

દરવાજા ખિટખિટાએગા.

(સુયુતી)

(૭૨) જન્નતકે દરવાજે પર લિખી હૂઈ એક તહરીર

હઝરત અનસ બિન માલિક (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા કે, જિસ રાત મુઝે મેઅરાજકા સફર કરાયા ગયા, મૈંને જન્નતકે દરવાજે પર યહ લિખા હુવા દેખા :

"સદકા કરનેકા સવાબ દસ ગુના હૈ ઔર કર્ઝ દેનેકા સવાબ અઠારહ ગુના હૈ."

મૈંને જિબ્રઈલ (અલૈ.)સે પૂછા કે કર્ઝમેં એસી કોન સી ખાત હૈ કે સવાબમેં સદકાકે સવાબસે બઢા હુવા હૈ ? ફરમાયા : કર્ઝ વોહી માંગતા હૈ, જિસકો સખ્ત હાજત હોતી હૈ (ક્યું કે ઉસે વાપસ કરના પડતા હૈ) ઔર સદકા વાપસ નહીં કરના પડતા. ઈસ લિએ જરૂરતકે બગૈર ભી લોગ માંગતે હૈ, ઈસ લિએ કર્ઝ દેનેકા ઈતના બડા સવાબ હૈ.

ફાયદા : જો શખ્સ સદકા, ખયરાત ઔર ઝકાત કસરતસે નિકાલેગા, જરૂરતમંદોંકો કર્ઝ દેગા વહ ઈન્શાઅલ્લાહ જન્નતકે "બાબુસ્સદકહ"સે જન્નતમેં દાખિલ હોગા.

(કુતુબી) (જન્નતકે હસીન મનાઝિર : ૧૩૮)

(૭૩) ઉમ્મીદકો અવસત દર્જે પર રખના યાહિયે :

મુસલમાનોંકો માલુમ હૈ કે ઈમાનકા કમાલ ન સિર્ફ

XX

ખૌફસે પૈદા હોતા હૈ ઓર ન સિફ ઉમ્મીદસે, બલકે ખૌફ ઓર ઉમ્મીદકે દરમ્યાન રેહનેસે હોતા હૈ, જૈસા કે કુર્આન ઓર હદીસસે સાબિત હૈ.

ઈસ રિસાલેમૈં તમામ મઝામીન ઉમ્મીદ હી ઉમ્મીદકે લિખે ગએ હૈં. ખૌફકે મઝામીન બિલકુલ નહીં લિખે ગએ. ઈસસે યહ ન સમઝના ચાહિયે કે હમારી ગરઝ ફક્ત ઉમ્મીદ હી દિલાના હૈ ઓર ખૌફકો બિલકુલ ભુલા દિયા જાએ.

બલકે હમારી ગરજ એસે મઝામીન લિખનેસે દુન્યાસે નફરત દિલાના ઓર આખિરતકા શૌક પેદા કરના હૈ. ક્યું કે જબ આખિરતકા શૌક પૈદા હોગા તો નેક કામોંકી હિમ્મત ઓર રગબત હોગી.

ઈસી તરહ અઝાબકી ખબરૈં સુનાનેસે ભી ખૌફ પેદા હોતા હૈ. ઈસ લિયે યહ બાત ન હોની ચાહિએ કે આદમી ખૌફકો બિલકુલ ભુલા દે. ક્યું કે હક તઆલા શાનુહુકા ઈરશાદ કુર્આને મજીદમૈં હૈ :

"વલ્લઝી-ન હુમ અઝા-બ રઘિબહીમ મુશ્ફિકુન. ઈન્ન અઝા-બ રઘિબહીમ ગયર મઅ્મુન."

"યાની મુઅમિને કામિલકી સિફત યહ હૈ કે પરવર-દિગારકે અઝાબસે ડરતા હો. ક્યું કે પરવરદિગારકા અઝાબ એસી ચીઝ નહીં હૈ જિસસે કોઈ બેફિકર હોકર

બૈઠ સકે."

(શૌકે વતન : ૭૭)

શમાઈલે તિરમિઝીકી હદીસમૈં હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ અકસર હાલાતમૈં ગમગીન નજર આતે થે ઓર આપને ખુદ ફરમાયા કે મૈં તુમ સબસે ઝયાદા ખુદા તઆલાસે ડરતા હું.

સહાબએ કિરામ (રદિ.)મૈં સબસે અફઝલ હઝરત અબુબક્ર (રદિ.) ઓર તમામ સહાબા ઓર તાબિઈન ઓર અવલિયા અલ્લાહકી ગિરયાઝારી ઓર ખૌફે આખિરતકે વાકિઆત બેશુમાર હૈં. (મઆરિફુલ કુર્આન : ૪/૫૪૭)

હર ઈન્સાનકો અપના અંજામ સોચના ચાહિયે. રૂહાની હેસિયતસે ખાતિમહ બિલ ખૈર એક અઝીમુશ્શાન નેઅમત હૈ, જિસ પર તમામ ઝિંદગી ઓર ઉસકે આમાલકા ઓર ઈઝત ઓર શરાફતકા દારો-મદાર હૈ. અગર ખાતિમહ બિલ ખૈર હુવા તો દુન્યાકી તમામ ઉમર શરાફત ઓર ઈઝતવાલી હૈ ઓર અલ્લાહ ન કરે, ખાતિમહ ખરાબ હુવા તો સબ આમાલ અકારત હો ગએ. અલ્લાહકી પનાહ.

(અન્વારે હિદાયત : ૩૬૮)

ઈન તમામ તફસીલાતકા ખુલાસા યહ હૈ કે આદમી જિસ હાલમૈં ભી રહે, આખિરતસે ગાફિલ ન રહે ઓર દુન્યાકી ઝૈબો-ઝીનત ઓર બેલકુદમૈં મુબ્તલા હો કર અપની આખિરતકા નુકસાન ન કરે, બલકે દુન્યામૈં

મિલનેવાલી ફુરસદકે અવકાતકો આખિરતકી કામ્યાબીકો હાસિલ કરનેકા ઝરીયા બનાનેકી ભરપૂર કોશિશ બરાબર કરતા રહે.

અલ્લામા ઈબ્ને જવહી (રહ.)ને ફરમાયા કે, ઈન્સાન સિહતમંદ હોતા હે, મગર ઉસે ફુરસદ નહીં મિલતી ઔર કભી ફુરસદમેં હોતા હે, મગર સિહત સાથ નહીં દેતી ઔર જબ દોનોં ચીઝેં જમા હો જાએ તો ઉસ પર સુસ્તી ગાલિબ આ જાતી હે. લિહાઝા જો શખ્સ સુસ્તી દુર કરકે ઈન નેઅમતોંકો ઈબાદત ઔર ઈતાઅતમેં લગાએ તો વહ તો ફાયદે ઔર નફામેં રહેગા ઔર જો સુસ્તીમેં પડ કર વક્ત બરબાદ કરેગા ઉસકે લિએ ખસારા હી ખસારા હે.

અલ્લામા તીબી (રહ.)ને ફરમાયા કે યું સમજીયે કે સિહત ઔર વક્ત ઈન્સાની ઝિંદગીકા અસલ સરમાયા હે. અબ યહ ઈન્સાનકે સમજકી બાત હે કે વહ ઉન્હેં કિસકે હાથ ફરોખ્ત કરતા હે. અગર અલ્લાહકે કામમેં લગાએ તો ગોયા અલ્લાહ તઆલાકે હાથ બેચ કર ઉસકા યકીની બદલા હાસિલ કરકે ફલાહયાબ હોગા ઔર અગર વક્તી લઝઝતોં યા સુસ્તીમેં ઉન્હેં બરબાદ કરેગા તો ઝાહિર હે કે ફિર ઉસકો હસરત ઔર અફસોસકે સિવા કુછ હાથ ન આએગા.

(ફત્હુલ બારી : ૪/૨૭૬)

(૭૪) ઈરશાદાતે હકીમુલ ઉમ્મત (રહ.)

કિતાબકે મવજુઅકે મુનાસિબ ચંદ ઝરૂરી ઉમૂર જો ઈન્સાનકી ઝિંદગીકે આખરી વક્તમેં જબ કે ઝિંદગી બચનેકી ઉમ્મીદ ન રહે તો ઈન બાતોંકા ખ્યાલ રહે. ઈન્શા અલ્લાહ બહુત ફાયદા હોગા :

(૧) મરનેવાલેકે સામને દુન્યાકી બાતેં ન કી જાયે.

(૨) કોઈ એસી બાત ન કહે જિસસે મરનેવાલેકા ધ્યાન અલ્લાહકી તરફસે હટ જાએ. જૈસા કે બીવી એક તરફ ખડી કેહ રહી હે કે મુઝે કિસ પર છોડ કર ચલે. કભી બચ્ચોંકો સામને લાયા જાતા હે. થોડા સા વક્ત જો કલિમહ પઢનેમેં લગતા, વહ વક્ત ઘરવાલોંકી બાતોંમે ખર્ચ હો જાતા હે.

(૩) ઈસ બાતકા એહતિમામ ચાહિએ કે ખાતિમહ કલિમ-એ-ખૈર પર હો જાએ.

(૪) ખુદ કિસી બચ્ચે વગયરહકો સામને મતલાઓ. અગર વહ દેખના ચાહે તો ફૌરન દિખા દો, તા કે ઉસકે ખ્યાલસે નજાત હો.

(૫) ઉસકે સામને અલ્લાહકા નામ લો, કલિમહ પઢો

XX

તવબા—ઈસ્તિગફાર પુકાર પુકાર કર પળહો, લેકિન
ઉસકો પળહનેકે લિએ મત કહો.

- (૬) કુઆને મજીદ ઔર ખાસ કરકે સૂરએ યાસીન કરીબમેં
બૈઠ કર પળહા જાએ.
- (૭) મરીઝકે પાસ જન્નતકા ઝિક કરે, દોઝખકા ઝિક ન
કિયા જાએ. મરતે વક્ત આમાલ કરનેકા મૌકા નહીં.
ફિર ડરાનેસે ક્યા હો સકતા હૈ ?
- (૮) મૌતકે કરીબ મુંહ કિબલેકી તરફ કર દે.
- (૯) મરનેવાલેકે મુંહસે કોઈ બુરા કલિમહ નિકલા હો યા
કલિમહ પળહનેસે ઈન્કાર કિયા હો તબ ભી ઉસકી
ગીબત ન કરે. ક્યું કે એસી હાલતમેં વહ માફ હૈ.
- (૧૦) અગર મૌતમેં સખ્તી હો તો ઉસસે ભી બદગુમાની ન
કરે. ક્યું કે બા'ઝ રિવાયતોમેં આયા હૈ કે, અલ્લાહ
તઆલાકો જબ કિસી બંદેકા દરજા બળહાના મંજૂર
હોતા હૈ ઔર ઉસકે ગુનાહ બહુત હોતે હૈ તો સકરાતકી
તકલીફમેં મુબ્તલા કિયા જાતા હૈ, જિસસે ઉસકે
ગુનાહોકા કફફારહ હો જાતા હૈ.

(ઈશાદાતે હકીમુલ ઉમ્મત : ૬૧૫)



XX

XX

ખાતિમહ :

સહીહ અકાઈદ ઔર ઈસ્લાહે આમાલકા ખુબ
એહતિમામ કરે. ખૈર ઔર તૌફીક સિર્ફ ઔર સિર્ફ
અલ્લાહ રબ્બુલ આલમીન હી કે કબ્જ—એ—કુદરતમેં હૈ
ઔર હુસ્ને ખાતિમહ નસીબ હોના ભી ઉસીકે કબ્જમેં હૈ.

હમ ઉસી રહીમ ઔર કરીમ ઝાતસે હી સઆદતે દારૈનકી
કામ્યાબી ઔર આફિયતકે તલબગાર હૈ.

બેશક, વો હી દુઆઓકો સુનનેવાલા ઔર આજિઝોકો
મકબૂલિયતકી શરાફતસે નવાઝનેવાલા હૈ. આમીન, યા
રબ્બલ આલમીન.

"વલ્લાહુ વલિચ્યુતવફીક વ હુ-વ ખયરુ રફીકી
ફિ ફુલિલ મકસદિવ વ તરીક.

વ સલ્લલ્લાહુ અલા ખયરી ખલ્કિહી સચિયદિના
મુહમ્મદિવ વ અલા આલિહી વ અસ્હાબિહી અજમર્ઇન.
બિ રહ્મતિ-ક યા અરહમર્રહિમીન.

અહકર : શમ્સુલહક હાશિમ ગુફિર લહૂ

ખાદિમ : સ્ટેશન મસ્જિદ

નડિયાદ, જિ. ખેડા

૧૫, જુલૈજજ-૧૪૪૨ હિ. સોમવાર

તા. ૨૬/૭/૨૦૨૧

XX